133 ISSN 0772-6384
45e jaargang - 3

Ten Mandere

Heemkundige periodiek voor Izegem, Emelgem en Kachtem

MACHINES BOUCHERIE

Machines Boucherie nv
Stuivenbergstraat 106
8870 Izegem
Tel. 051 31 21 41 - Fax 051 30 54 46

Drukkerij
STROBBE
opgericht in 1890

BRENGT KLEUR IN DRUK EN PAPIER

www.strobbe.be

tm TEN MANDERE
heemkundige periodiek voor izegem en omgeving

BESTUUR:
Voorzitter:
Dr. JEAN-MARIE LERMYTE
Kortrijksestraat 323, 8870 Izegem
tel./fax. 051/30 39 99

Ondervoorzitter:
ANTOON VANDROMME
Blauwhuisstraat 52, 8870 Izegem
tel. 051/30 31 35

Secretaris: ROBERT LEROY
Boomforeeststraat 49, 8870 Izegem
tel. 051/30 10 56

Penningmeester: ANDRE MISTIAEN
Hondekensmolenstr. 24, 8870 Izegem
tel. 051/30 36 69

Archivaris: ANDRE DEMEURISSE
Baronielaan 33, 8870 Izegem
tel. 051/30 46 58

Hoofdredacteur en webmaster:
BART BLOMME
Europastraat 13, 8770 Ingelmunster
tel./fax. 051/30 03 67
bart.blomme@tiscali.be

Leden:
FREDDY SEYNAEVE
Elegastlaan 14, 8870 Izegem
tel. 051/30 58 31

RAF VANDENBERGHE
Meensesteenweg 77, 8870 Izegem
tel. 051/30 46 23

KURT HIMPE
Baronstraat 4, 8870 Izegem
tel. 0486/63 46 13

BERTRAND NOLF
Zevekotestraat 27, 8770 Izegem
tel. 051/30 74 30

ANDRE BOURGEOIS
Sint-Tillostraat 9, 8870 Izegem
tel. 051/30 19 06

JACQUES VIAENE
Bremstraat 7, 8870 Izegem
tel. 051/30 20 56

REDACTIE:
Bart Blomme
Jean-Marie Lermyte
Antoon Vandromme
Raf Vandenberghe
e-mail: Tenmandere@hotmail.com
URL: www.tenmandere.tk

Nicolas CAPPELLE.
Geschiedenis van het Izegemse bibliotheekwezen 3

Antoon VANDROMME.
Gezelle dichtte voor Izegemnaren 20

Jean-Marie LERMYTE.
Persfotograaf Maurice Terryn zelf geportretteerd 35

Christiaan DE FORCHE.
Een spoor van Izegem in Wenen: Philips Balthasar Vilain van Gent en de potence van het Gulden Vlies 42

Bart BLOMME.
Inventaris van Izegemse stoommachines (1867 - 1963) 45

Werkten mee aan dit nummer:
Nicolas Cappelle, Vuurkruiserslaan 7, 8870 Izegem
Antoon Vandromme, Blauwhuisstraat 52, 8870 Izegem
Christiaan De Forche, Nieuwstraat 27/7, 8870 Izegem
Jean-Marie Lermyte, Kortrijksestraat 323, 8870 Izegem
Bart Blomme, Europastraat 13, 8870 Izegem

Verantwoordelijke uitgever: Jean-Marie LERMYTE, Kortrijksestraat 323, 8870 Izegem.
Elke auteur is verantwoordelijk voor de inhoud van zijn bijdrage en ontvangt 15 overdrukken.
Voor gehele en gedeeltelijke overname is de voorafgaandelijke toestemming van de heemkundige kring en de auteur vereist.
Bankrekeningnummer: 472-4353811-45.
Wie het lidmaatschap betaalt (leden 15 •, ereleden 20 •) ontvangt 3 nummers.

ALG. NUMMER **133**, 45te JG. NR. 3 (december 2005)

LIJST ERELEDEN 2005
de lijst werd op 18/11/2005 afgesloten
In Izegem :

Allewaert, Luc, Nieuwstraat 27 bus 2
Allosserie, Luc, Roeselaarsestraat 327
Architectenburo AW, Vijfwegenstraat 25/1
Artekom, Roeselaarsestraat 594
Basisschool Sint-Pieter, Prinsessestraat 15
Berlamont, Paul, Kasteelstraat 38
Billiouw, Carlos, Vuurkruiserslaan 2
Bogaert, Jan, O.-L.-Vrouwestraat 20
Boucherie, Christiane, Abelestraat 61
Boucherie, N.V., Stuivenbergstraat 106
Bourgeois, André, Sint-Tillostraat 9
Bourgeois-Hoste, Geert, Baronielaan 12
Bral-Dejonghe, Rudi, Ardooisestraat 62
Bruyneel, Roger, Ingelmunsterstraat 57
Cappelle, Nicolas, Vuurkruiserslaan 7
Carette, Adhémar, Sint-Jorisstraat 59
Christiaens, Marc, Karel de Goedelaan 24
Christiaens, Roselin, Grote Markt 17
Claeys, Jozef, Manegemstraat 39
Compernolle-Devlieghere, Etienne, Heibrugstraat 17
Cornillie, Ann, Kruisstraat 4
Debosschere, Jean-Pierre, Reperstraat 65
Deceuninck, Flor, Baronielaan 26
Decoene, Pierre, Kortrijksestraat 319
Deforce, Marie-Claire, Nederweg 55
De Forche, Christiaan, Nieuwstraat 27 bus 6
Degezelle, Lucien, Nieuwstraat 4
Demey, Johny, Kortrijksestraat 321
Deprez, André, Wolvestraat 6 bus 3
Derluyn, Jan, Meensesteenweg 83
Derolez, Jacques, Bellevuestraat 45
De Smedt, Dirk, Boomforeeststraat 3
Desmet, Georges, Visschersdreef 3
De Vlieghere, Luc, Melkmarktstraat 1-3
Devoldere, Gaspard, De Plataan, Meensesteenweg 74
Dewitte, Bart, Reperstraat 53
Dewitte, Erik, Lendeleedsestraat 42
Drukhuis Raphaello, Lendeleedsestraat 115
Dubaere, Ludwig, E.H., Ter Beursplein 1
Duhamel, Frank, Merelstraat 4
Dumoulin, Christiaan, Kerelstraat 4
Dupont, Jim, B. de Pélichystraat 34
Dupont, Johan, Lendeleedsestraat 20
Duyck, André, Sint-Jorisstraat 55
Duyvejonck, Paul, Pieter Baesstraat 23
Eeckhout, André, Gentsestraat 40 bus 3
Eeckhout, Gabriël, H.-Hartstraat 7 bus 5
Eeckhout, Geert, Baronielaan 2
Flamez, José, Bosbeekstraat 3
Gevaert-Tant, Filip, Rode Poortstraat 19
Guillemyn, Antoon, Meensesteenweg 88
Gyselinck, Wouter, Baronielaan 56
Handsaeme, Roland, Gentseheerweg 82
Herman, Jerome, Sint-Crispijnstraat 47/1
Herman, Raphaël, Stijn Streuvelsstraat 26
Herreman, Danny, Sint-Jansstraat 35
Himpe, Kurt, Baronstraat 4
Hotel-Restaurant Royal, Stationsstraat 3
Houthoofd-Feys, Antoon, Steenovenstraat 4
KBC-bank, Gentsestraat 46
Kemp, Marc, Gentseheerweg 45
Kints-Verhaeghe, Jean-Pierre, St.-Crispijnstraat 50
Lannoo, Luc, Vlietmanstraat 2
Lecluyse, Eddy, Abelestraat 25
Madou, Chris, Kokelarestraat 89
Maertens, Erik, Kerelsstraat 13
Maes, Bernard, Gentseheerweg 102
Malfait, Luc, Schoolstraat 32
Mallisse, Jerome, Populierenstraat 4
Marannes, Valere, Ingelmunstersestraat 70
Mattan, Erik, Henri Dunantstraat 45
Mylle, Gerda, Hondekensmolenstraat 12
Naessens, Maurice, Ingelmunstersestr. 50
Nieuw Technisch Instituut, Italianenlaan 30
Nollet-Vanneste, Tony, Kardinaal Cardijnlaan 1
Notariaat Loontjens, A&L, Nieuwstraat 22
Notariaat Sagon, Luc, Gentsestraat 19
Notariskantoor Laga, Stefaan, Gentseheerweg 44
Orgaer, Geert, Kormmestraat 12
Parochie H.Hart, Roeselaarsestraat 53
Parochie Sint-Jan-de-Doper, Hogestraat 12
Rommel, Bart, Baronielaan 52
Ronse, Chris, Vlietmanstraat 6
Rosseel, Luc, Roeselaarsestraat 95
Sagon-Vanden Avenne, Fernand Gentsestraat 17
Seynaeve, Jozef, Burg.V.d. Bogaerdelaan 93
Seynaeve, Paul, Meensesteenweg 191
Sintobin, Pol, Meensesteenweg 89
Sintobin, Stefaan, Kerkplein 8 bus 6
Snoeck, Marc en Stefaan, Stationsstraat 38
Spriet, Aurel, Nieuwstraat 20
Spriet, Leon, Kortrijksestraat 86
Spriet, Noël, Sint-Antoniusstraat 17
Spriet, Christophe, Rumbeeksestraat 47

GESCHIEDENIS VAN HET IZEGEMSE BIBLIOTHEEKWEZEN

Nicolas Cappelle

Dit jaar bestaat de Izegemse openbare bibliotheek 25 jaar. In 1980 immers – als reactie op het bibliotheekdecreet van 1978 – smolten de twee bestaande bibliotheekinitiatieven nl. de katholieke boekerij uit de Papestraat en de socialistische bibliotheek "Kennis zal u redden" samen. De nieuwe "stedelijke openbare bibliotheek" was geboren
Om enigszins zicht te hebben op de huidige situatie is een korte historiek van het Vlaamse én het Izegemse bibliotheekwezen op zijn plaats.

1. Hoe het groeide ...

1.1 De eerste volksbibliotheken

In de 18de en de 19de eeuw bekommerden steeds meer liberale burgers zich om het welzijn van de massa. Zij zagen in het lezen een machtig hulpmiddel om de gewone man op te voeden en te verheffen tot een betere en volwaardiger burger. Uit deze zienswijze kwamen o.m. het zondagsonderricht en de volksbibliotheek voort.

De term volksbibliotheek dient hier werkelijk in de pejoratieve betekenis begrepen te worden nl. "volks" : een bibliotheek voor het "gewone" volk, vaak van inferieure kwaliteit, bestaande uit eenzijdige verzamelingen boeken, ondergebracht in een gelegenheidslokaal, gerund door ongeschoold personeel en zonder continuïteit in het beheer.[1]

Bovendien werden de volksbibliotheken op het einde van de 19de eeuw een speelbal van de politiek. De toenemende verzuiling in de maatschappij weerspiegelde zich in een nijdige onderlinge concurrentie tussen het liberale Willemsfonds (vanaf 1864), het katholieke Davidsfonds (1875) en de Socialistische Centrale voor Arbeidersopvoeding (1911) met een hopeloze versnippering van het bibliotheekwerk tot gevolg. In die periode werd de bibliotheek vooral beschouwd als een instrument om eerst filantropische (volksverheffing), later pragmatische (verzedelijking) en in laatste instantie levenbeschouwelijke (verzuiling) doelen te realiseren.

1.2 De wet Jules Destrée

In ons land werd het concept van de volksbibliotheken bestendigd en wettelijk aangemoedigd door de wet Destrée, genoemd naar de minister van "Kunsten en Wetenschappen" die deze eerste bibliotheekwet in 1921 uitvaardigde. De wet beoogde via het stimuleren van bibliotheekvoorzieningen voor jongeren een aanvulling te creëren op het pas verplichte lager onderwijs en een nuttige vrijetijdsbesteding te verschaffen aan de werkende klasse.[2]

Ondanks de nieuwe naam – openbare bibliotheken – bleven de "wet 21-bibliotheken" overduidelijk de kleinkinderen van de volksbibliotheken, die de meer geschoolde gebruiker weinig of niets te bieden hadden.

Toch was er onder impuls van die wet een positieve evolutie waar te nemen. Nog méér bibliotheekjes werden opgericht (er bestonden 1300 Vlaamse bibliotheken in 1978) waarvan de werking enigszins werd bijgestuurd door de jaarlijkse inspectie. Een tweede pluspunt was dat, dankzij de bescheiden subsidiëring, vele bibliotheken niet langer totaal afhankelijk waren van schenkingen, privé-initiatief of van ledenbijdragen.

1.3 Het bibliotheekdecreet van 1978

De wet Jules Destrée werd van meet af aan bekritiseerd. Toch duurde het nog bijna zestig jaar vooraleer een nieuwe bibliotheekwetgeving werd goedgekeurd: het bibliotheekdecreet van 1978. Dit decreet zorgde in de eerste plaats voor een uitgebreide definitie van een openbare bibliotheek in "public library"-termen. In de tweede plaats was er het dwingend karakter dat de gemeenten verplichtte een plaatselijke openbare bibliotheek op te richten en te organiseren, en er ook de collecties integraal van te bekostigen. De bibliotheek werd een openbare dienst, waardoor ook de ideologische verzuiling verdween. Het decreet beoogde ten derde het openbare bibliotheekwerk in een piramidale structuur te gieten. De basis werd daarbij gevormd door de plaatselijke openbare bibliotheken (POB), werkzaam op gemeentelijk vlak. Op het tussenniveau vervulden de centrale openbare bibliotheken (COB) hun centraliserende, coördinerende en adviserende rol ter ondersteuning van de POB's van hun werkgebied.
Speciale openbare bibliotheken tenslotte (SOB) werkten voor bevolkingsgroepen die geen gewoon gebruik van de bibliotheek konden maken (varenden, gezichtsgehandicapten, ...)

De uitvoeringsbesluiten bij het decreet legden minimumnormen vast voor de collecties, openingsuren en personeelsformaties. De overheid onderschatte echter de financiële draagwijdte van haar beslissingen en vanaf 1982 verschenen met de regelmaat van een klok besluiten van de Vlaamse Executieve, die de uitvoeringsbesluiten wijzigden en aanpasten, zonder evenwel te raken aan de geest van het decreet. Omdat de meeste van deze besluiten de subsidiëringslast voor de Vlaamse overheid wilden verlichten, werden ze ook wel crisisbesluiten genoemd. Met het allereerste besluit van 1982 b.v. werden de personeelsformaties (-20%), de collectieminima en de openingsuren naar beneden aangepast.

1.4 Naar een nieuw decreet

Maar niet alleen de vermindering of zelfs de afschaffing van de beloofde subsidies wekte wrevel op. Vanaf het midden van de jaren '90 werden ook de kwantitatieve normen en de centralistische - sommigen zeggen "dirigistische" aanpak - steeds meer en steeds luider in vraag gesteld. Het decreet moest een opvolger krijgen die vooral meer autonomie en meer ruimte zou geven aan de lokale besturen om hun eigen bibliotheekbeleid uit te stippelen.

Die opvolger kwam er op 13 juli 2001 met het "Decreet houdende het stimuleren van een kwalitatief en integraal lokaal cultuurbeleid". Dit decreet verschilde zowel in benadering als in aanpak grondig van zijn voorganger. De normen waren nagenoeg verdwenen. Voortaan lag de verantwoordelijkheid voor de werking van de bibliotheek inderdaad bij de lokale overheid die in vijfjaarlijkse beleidsplannen zelf haar ambities terzake kon/moest formuleren.

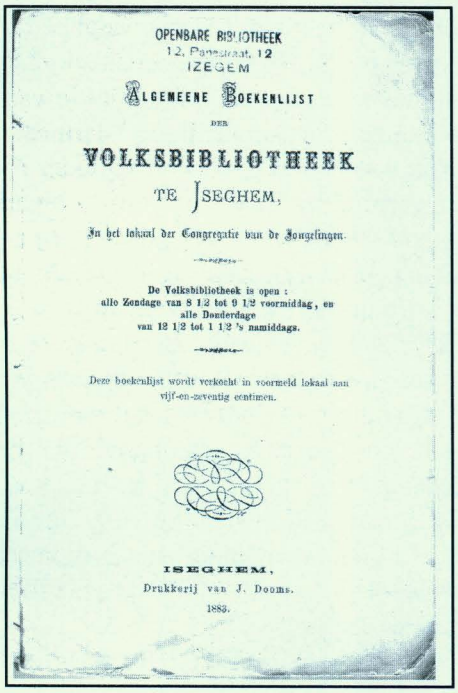
OPENBARE BIBLIOTHEEK
12, Pontstraat, 12
IZEGEM

ALGEMEENE BOEKENLIJST
DER
VOLKSBIBLIOTHEEK
TE ISEGHEM,
In het lokaal der Congregatie van de Jongelingen.

De Volksbibliotheek is open :
alle Zondage van 8 1/2 tot 9 1/2 voormiddag, en
alle Donderdage
van 12 1/2 tot 1 1/2 's namiddags.

Deze boekenlijst wordt verkocht in voormeld lokaal aan vijf-en-zeventig centimen.

ISEGHEM,
Drukkerij van J. Dooms.
1883.

Titelpagina van de catalogus die in 1883 uitgegeven werd.
(Archief bibliotheek)

Het meest opvallende aan dit decreet was evenwel dat het zich niet beperkte tot het openbaar bibliotheekwerk. Het bundelde namelijk de opdrachten en de regelgeving voor bibliotheken, cultuur- en gemeenschapscentra, cultuurraden en cultuurbeleidscoördinatoren en stelde ze samen verantwoordelijk voor de realisatie van het lokaal cultuurbeleid. Dit was nieuw en tot dusver wat ongewoon, maar anderzijds totaal in overeenstemming met het uitgangspunt dat lokaal cultuurbeleid slechts resultaten kan boeken door een intense en efficiënte samenwerking tussen de lokale partners.

2. De situatie in Izegem : van volksbibliotheek tot stadsbibliotheek.

2.1 De katholieke volksbibliotheek

2.1.1 De negentiende eeuw

In 1869 werd door pastoor Dehulster de "Leesbibliotheek der Congregatie"[3] opgericht. Deze bibliotheek - ondergebracht in de lokalen der "Congregatie van Jongelingen" - was slechts heel beperkt toegankelijk nl. 1 uur op zondag en 1 uur op donderdag. De bibliotheek was in het bezit van 835 Nederlandstalige en 525 Franstalige boeken.

In 1883 werd dit bezit door E.H. Slosse[4] grondig herzien en uitgebreid tot 1200 Nederlandse en 1500 Franse werken. De lijst van deze inmiddels officieel "volksbibliotheek" genoemde boekerij werd in druk gebracht bij drukkerij Dooms te Izegem en in de lokalen van de bibliotheek aan 75 centiemen per exemplaar verkocht.[5] Opvallend is dat pastoor Slosse heel wat Franstalige aanwinsten realiseerde. Waarschijnlijk heeft een en ander te maken met de nabijheid van zowel een college voor jongens als een pensionaat voor meisjes, instellingen die voornamelijk in het Frans onderwezen. Ook het feit dat men voornamelijk lectuur wilde verstrekken aan de Izegemse bourgeoisie, die een voorkeur voor de Franse taal aan de dag legde, kan de grote collectie Franstalige lectuur verklaren.

In haar eindwerk merkt Marie-Rose Comeyne terecht op dat de naam "volksbibliotheek" zeker niet kan slaan op het beoogde publiek. Lid worden van de bibliotheek kostte in die tijd 2,5 Bf per jaar en per ontleend boek was een leengeld verschuldigd van 5 centiemen. In

vergelijking met het gemiddelde arbeidersloon lagen deze bedragen vrij hoog en in de praktijk was de bibliotheek alleen betaalbaar voor de meer gegoede klasse.

De collectie was zeer godsdienstig geïnspireerd. De rubrieken godsdienst en levensbeschrijvingen waren sterk uitgebouwd. Minst vertegenwoordigd waren werken over reizen, letterkunde, kunst en wetenschappen. Opmerkelijk was dat de bibliotheek ook al beschikte over 8 tijdschriften o.a. Belgische illustratie: zondagslectuur voor alle standen, Bijbelse geschiedenis, Godsdienstige week in Vlaanderen, Leesbibliotheek voor Christelijke huisgezinnen, Rond den Heerd, …De religieuze inspiratie was uiteraard een gevolg van de geestelijke leiding maar weerspiegelde ook het doel dat de bibliotheek zich stelde: het volk onderwijzen en Gods woord brengen.

2.1.2 Het interbellum

Tijdens de Eerste Wereldoorlog werden de bibliotheekcollecties nogmaals gewied en aangevuld ("herzien en met boekwerken en revuen vermeerderd") door de toenmalige onderpastoor van de Sint-Hiloniusparochie, E.H. Debackere.
Na de oorlog bleef de bibliotheek 4 jaar gesloten.

In 1921 werden de nog overblijvende boeken gereinigd en gerangschikt door leden van het Genootschap der Damen van Barmhartigheid. De volksbibliotheek werd opnieuw opengesteld voor het publiek op zondag 12 februari 1922. Op 1 mei werd er tijdens een vergadering van het "komiteit" vastgesteld dat er ondanks het feit dat "*de boekerij druk bezocht wordt*" een kastekort is van ongeveer 500 frank. Prompt werd besloten een aanvraag in te dienen de bibliotheek door de gemeente te laten aannemen zodat men kon genieten van "de toelagen door de wet bepaald."

Samenstelling van het komiteit :
- E.H. Joseph Loosveldt, pastoor-voorzitter
- E.H. Ephrem D'Hondt, principaal van Sint-Jozefscollege
- De Heer Jules Sintobin, borstelfabrikant (namens de burgerij)
- De Heer Victor Messiaen, groenselier (namens de boeren)
- De Heer Hector D'Hondt, fabrieksbestuurder en schepen van onderwijs
- Juffrouw Honorine Baeyaert, schrijfster
- Juffrouw Gertrude Werbrouck, bibliothecaresse

Op 20 april 1922 werd de bibliotheek bezocht door Inspecteur Delhaye van het Ministerie van Kunsten en Wetenschappen met als resultaat dat op 10 juni 1922 de bibliotheek kon genieten van de voordelen van de wet Jules Destrée.

In september stapte bibliothecaresse Gertrude Werbrouck in het huwelijksbootje en verliet Izegem. Zij werd vervangen door E.H. Achiel Dewulf[6] onderpastoor van de Sint-Hiloniusparochie. Dankzij zijn minutieus bijgehouden "verslagboekje" dat waarschijnlijk vanaf 1923 werd bijgehouden, zijn wij in staat de geschiedenis van het Izegemse bibliotheekwezen te reconstrueren.

Uit een verzoekbrief van bibliothecaresse Gertrude Werbrouck waarin zij de Izegemse burgerij ("ere- en beschermende leeden") opriep geld in te zamelen daar "*door de inrichtingskosten, de aankoopen van boeken onze middelen meer dan uitgeput zijn en wij dringend geld noodig hebben willen wij ons zoo nuttig werk voortzetten*". Dit document leert ons dat de bibliotheek in het jaar 1922 beschikte over 1775 (sic) boeken, waarvan 832 Nederlandse en 1042 Franse en 18 tijdschriften.

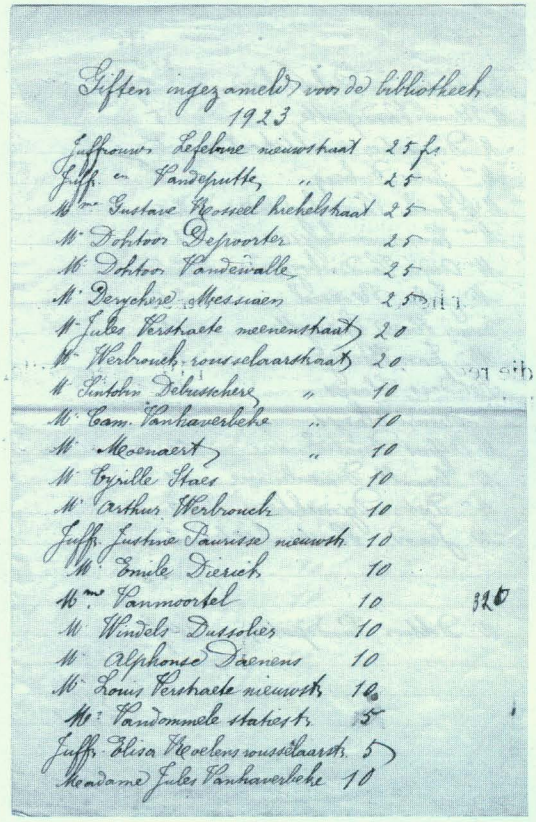
Giften ingezameld voor de bibliotheek
1923
Juffrouw Lefebure nieuwstraat 25 fr.
Juff. E. Vandeputte, " 25
Mme Gustave Rousseel Kerkelstraat 25
M. Dokter Desmoorter 25
M. Dokter Vandewalle 25
M. Derycker Messiaen 25
M. Jules Verstraete meenenstraat 20
M. Werbrouck, rousselaarstraat 20
M. Sintobin Debruycker " 10
M. Cam. Vanhaverbeke " 10
M. Meeuwaert " 10
M. Cyrille Staes 10
M. Arthur Werbrouck 10
Juff. Justine Pauwisse nieuwstr. 10
M. Emile Dierick 10
Mme Vanmoortel 10
M. Windels Dusselier 10
M. Alphonse Daenens 10
M. Louis Verstraete nieuwstr. 10
M. Vandommele statiestr. 5
Juff. Elisa Heyvelens rousselaarstr. 5
Mevrouw Jules Vanhaverbeke 10

Af en toe deed men een beroep op giften om de collectie te verbeteren. Een voorbeeld uit 1923. (Archief bibliotheek)

Er waren 338 leners ingeschreven, wat neerkomt op ca. 2.4 % van de bevolking en er werden in totaal 6064 uitleningen geregistreerd.

Op dat moment waren nog geen jeugdwerken in de bibliotheek aanwezig maar daar werd aan gewerkt: op 14 juli 1922 kwam het bestuur van de bibliotheek bijeen en werd besloten een "ontsmettingskas" en klasseurs voor steekkaarten aan te kopen en werd er beloofd boeken aan te kopen voor de jeugd, daar dit dringend noodzakelijk werd bevonden.[7]

Vanaf 1922 werden de inschrijvingen kosteloos (wet '21), maar er werd een leesgeld gevraagd van 10 ct per boek[8] wat onmisbaar was voor de werking van de bibliotheek, aangezien de subsidie van welke instantie ook totaal onvoldoende was om alle kosten te dekken. Men kan hier reeds spreken van een beperkte democratisering, hoewel het leesgeld voor de meeste mensen nog een grote drempel was. De eerste toelage van de staat - beloofd in 1922 - werd begin 1923 verleend in de vorm van "46 boekdeelen". In het jaar 1926 kreeg men van de gemeente een toelage van 3500 frank; van de provincie ontving men 98 fr. en van de staat 11 boeken. De inkomsten van de leesgelden bedroegen 423,60 frank, wat in vergelijking met de subsidies een niet te verwaarlozen bedrag was.

Ter vergelijking de uitgaven van 01.09.1927 tot 01.09.1928 :

Aankoop van boeken en tijdschriften : 2178 fr.
Voor het inbinden der boeken : 420 fr.
Voor het meubilair : 185 fr.
Voor het lokaal : 525 fr.
Voor het bestuur der bibliotheek : 650 fr.

Om die reden werden in 1922 en 1923 verschillende "omhalingen bij weldoeners" gedaan.
Deze brachten respectievelijk 905 en 555 frank op.

Na de tweede omhaling kocht E.H. Dewulf een steekkaartencatalogus en een ontsmettingskas aan. Deze catalogus was uitsluitend bedoeld voor intern gebruik.
Leners konden op platen aan de muur ("tableaux") aflezen welke boeken uitleenbaar waren.
Het "gesloten kast"-systeem bevatte 940 boeken op catalogus en 2678 boeken (74%) die zich in een leeskabinet bevonden en niet via de catalogus opvraagbaar waren. Vermoedelijk gaat het hier om een boekenfonds dat aangelegd werd voor de gegoede burgerij en dat wegens taal en moeilijkheidsgraad voor andere lagen van de bevolking nauwelijks toegankelijk was. Dat slechts een derde van de totale collectie voor de doorsnee-lezer toegankelijk was, stemt tot nadenken.

De uitleningen werden bijgehouden in een register dat volgende elementen vermeldde: nummer van de lenerskaart, nummer van het boek, nummer van het stelsel der rangschikking en de data van ontlening en teruggave.

In augustus 1927 was de collectie als volgt samengesteld :

Algemene werken	2835	61,5 %
Wijsbegeerte	26	0,7 %
Godsdienst	49	1,0 %
Sociale Wetenschappen	113	2,4 %
Taalkunde	52	1,1 %
Kunst	83	1,8 %
Letterkunde	175	3,8 %
Geschiedenis	230	5,0 %
Vakafdeling	75	1,6 %
Jeugd	932	20,3 %

Opmerkelijk is dat het aantal jeugdboeken ongeveer een vijfde van de totale collectie uitmaakte, terwijl men in 1922 nog maar het initiatief nam tot het aanschaffen van jeugdboeken. Met vakafdeling worden hier natuurkunde en wiskunde bedoeld. Uit deze cijfers blijkt dat men gaandeweg toch probeerde tegemoet te komen aan de wensen van de gebruiker en een poging deed om het bezit te diversifiëren. Merkwaardig is ook dat het onderdeel "godsdienstige werken" slecht één procent van de collectie uitmaakte. Hoogstwaarschijnlijk werden door sleet heel wat materiaal afgevoerd. Uit latere cijfers zal blijken dat men naderhand in deze rubriek heel wat aanwinsten zal realiseren.

In 1931 verhuisde de bibliotheek van de Papestraat 10B naar de Papestraat 12 en kreeg ze ook een nieuwe bibliothecaris nl. E.H. Gruwier, die in 1936 opgevolgd wordt door E.H. Devoldere. Deze diende in 1936 een driejarenplan voor vernieuwingen in: vergroting van het lokaal en aanschaf van nieuwe rekken, verplaatsing van de kaartenbakjes, verlaging van de oudere rekken en afscheiding van de afdelingen. Alles zou uitgewerkt tegen eind 1940.

2.1.3 De situatie na 1940

In 1941 werden nieuwe schouwkasten voor de vakcatalogus aangekocht. Hierin werden de "tableaux" geplaatst met de indeling van de non-fiction. Het begrip "vakafdeling" werd dus uitgebreid van enkel de exacte

A+M
BISDOM BRUGGE

M. V. K. A.

ACTIE VOOR GEZONDE LECTUUR

JULI 1942

VRAGENLIJST

Toestand in zake Bibliotheken

GEMEENTE: Tregem
PAROCHIE: S. Hilonius

1 - **Aard der Bibliotheek :**
Vrije ?
~~Officieele~~ ?

2 - **Naam en adres der Bibliotheek :**
Stichtingsjaar ? 1869

3 - **Is er een vaste bibliothecaris ?** de onderpastoor.
Is hij gediplomeerd ? humaniora
Naam en adres van bibliothecaris ? Dezelfde Kerkplaats 4

4 - **Is de Bibliotheek erkend (en dus gesubsidieerd) door Staat, Provincie en Gemeente ?** Ja.

5 - **Directie van de boekerij :** Bestuursleden ? EH Van Cappel - EH Vanbelleghe - Victor Missiaen. Jules Hinfelin, Pater Staes, Honorine Bayaert, Maria Theyssen

6 - **Aantal boeken :** op 1 Juli 1942 : 6083
Hoeveel Nederlandsche ? 4988 Hoeveel Fransche ? 1095
Vormingsboeken (geestelijke lezing, godsdienstkennis, enz) Hoeveel ? 1519 =
- Kunsten 91
- Godsd. + Heilig leven 521
- Geschiedenis 284
- Aardrijkskunde 136
- Maatsch. wetensch. 208
- Letterkunde 274

1519

- zuivere wetensch. en toegepaste wetensch.
Vakboeken : hoeveel ? 271 Ontspanningslectuur : hoeveel ? 2356
Kinderlectuur : hoeveel ? 842 totaal vormingsboeken 1519 - 271 = 1248

7 - **Aantal lezers :** (personen of families die een lidkaart bezitten) ? Kan met ons stelsel sinds drie jaar niet meer gecontroleerd worden. De laatste stamkaart draagt n° 1098

8 - **Aantal uitleeningen ?** (leesjaar : 38-39, 10708 39-40, 11216 40-41, 21263 41-42, 18850)
Opbrengst per jaar van de uitleeningen ? sedert 1941 betaalt men 0.20 per boek. Vroeger 0.10
in 1941-42 : ± 3995 (4 boeken inbegrepen)

9 - **Reglement der uitleeningen :**
Wat dient er betaald ? 0.20 Hoelang mag men de boeken houden ? Twee weken : ~~ontp~~ 3 weken : ontvullelijn Lectuur (beneden de 40
Hoeveel boeken mag men ineens meenemen ? drie

10 - **Openingsuren : dag en uren ?** Zondag van 9 tot 10 u en van 11 tot 12 u
Maandag van 1 u tot 3 u

11 - **Welke boeken blijken succes-boeken te zijn ?**
Ernstiger lectuur : er wordt van alles gevraagd omdat lijsten per vak is onderverdeelingen inhangen.
Ontspanningslectuur : avonturen + tendensromans

12 - **Zoo een catalogus bestaat, bede ons een exemplaar te laten geworden.** ~~geen gebruik~~ geen gebruik (afgeraden door EH Baers !!)

13 - **Wordt de boekerij meest bezocht door een bepaald klasse menschen ? Welke ?**
van alle slag + ~~meest~~ werkers klas - zelfs huisvrouwen en dochters.

Met de regelmaat van een klok diende de bibliotheekverantwoordelijke vragenlijsten op te sturen. Hier een exemplaar uit 1942. (Archief bibliotheek)

wetenschappen naar het volledige domein non-fiction. Op 7 juli 1940 werd ook gestart met een nieuw stelsel voor de inschrijving van de leners. Het betrof hier een doorlopend stelsel met genummerde stamkaarten van nr. 1 tot in het oneindige. Dit had als gevolg dat het lenersbestand niet elk jaar werd vernieuwd en dus nooit werd gezuiverd van mensen die zich in de loop der jaren meerdere keren hadden laten inschrijven. Ook bevatte de lijst heel wat namen van mensen die al lang geen actieve leners meer waren.
In 1945 beschikte men over een lenersbestand van 2053 namen. Opmerkelijk is dat bij volledige hertelling in 1947 men op het einde van het jaar maar aan 402 actieve leners kwam.

In 1942 moest de bibliothecaris aan de burgemeester een aantal inlichtingen verschaffen die op vraag van de Gouverneur dienden te worden bezorgd. Uit het verslag, door onderpastoor Devoldere aan de burgemeester bezorgd, kunnen we opnieuw heel wat leren over het reilen en zeilen van de toenmalige bibliotheek. In het jaar 1942 werd het uitleengeld verhoogd van 10 naar 20 centiemen.

Uit een ander verslag van het jaar 1943[9] van bibliothecaris G. Devoldere aan het gemeentebestuur krijgen we opnieuw een beeld van de collectiesamenstelling.

Wanneer we de samenstelling van beide collecties vergelijken dan stellen we andermaal een gevoelige toename van het aantal religieuze werken vast. Deze vaststelling versterkt ons vermoeden dat de collectie einde jaren '20 sterk verouderd en versleten was en om die reden stelselmatig werd vervangen en aangevuld. Sociale wetenschappen worden nu maatschappelijke wetenschappen genoemd. De vroegere "vakafdeling" krijgt nu de meer algemene term "wetenschappen" toebedeeld. Aardrijkskunde is een relatief nieuwe rubriek die met zijn 140 werken nog geen groot aandeel in het boekenfonds inneemt. De jeugdafdeling lijkt wat stiefmoederlijk behandeld want het aandeel zakt van 20.3 naar 13%. Tenslotte stellen we een verdere afbouw van de Franstalige afdeling vast die nu nog slechts 16% van de totale collectie uitmaakt maar toch nog een flink deel van de totale ontspanningsliteratuur vertegenwoordigt.

In 1946 kreeg de bibliotheek een nieuwe bibliothecaris - onderpastoor Karel Vanelslande - die vanaf 1947 de openingsuren aanpast naar zes uur per week, verdeeld over drie uitleenzittingen.

2.1.4 De jaren '50 en '60
In 1953 werd een uitleenzitting op zaterdagmiddag georganiseerd.
In 1955 werd Karel Vanelslande opgevolgd door onderpastoor De Vlieghere die nauwelijks drie jaar later een revolutionaire verandering doorvoerde: het openkastsysteem !

Deze nieuwe manier van beschikbaarstellen lokte heel wat nieuwe leners :

1957:	1.994 leners
1958:	2.364 leners
1959:	2.623 leners

In 1960 en de daaropvolgende jaren liep het aantal leners lichtjes terug. In datzelfde jaar werd ook een jeugdafdeling met afzonderlijke ingang ingericht. In 1961 werd een presentatierek voor nieuwe aanwinsten aangekocht en werd een steekkaartencatalogus op

		1943	*1927*
Godsdienst	*500 werken*	*7,7%*	*1,0%*
Maatschap. wetenschappen	*220 werken*	*3,3%*	*2,4%*
Kunsten	*100 werken*	*1,5%*	*1,8%*
Wetenschappen	*300 werken*	*4,6%*	*1,6%*
Geschiedenis	*290 werken*	*4,4%*	*5,0%*
Aardrijkskunde	*140 werken*	*2,1%*	
Letterkunde voor ontwikkelden	*285 werken*	*4,3%*	*3,8%*
Ontspanningsliteratuur	*2650 werken*	*40%*	*61,0%*
Ontspanningsliteratuur F	*1100 werken*	*16%*	
Jeugd	*900 werken*	*13%*	*20,3%*

auteur ter beschikking van de leners gesteld.

Naar aanleiding van de opening van de nieuwe leeszaal werd er in maart 1963 een nieuwe gedrukte catalogus uitgegeven. De cataloog kwam tot stand met medewerking van de plaatselijke cultuurraad en de productiekosten werden gedrukt door het opnemen van publiciteit. Deze catalogus[10] was een uniek document omdat hij o.a. het bibliotheekreglement bevat alsook de volledige klassificatie van zowel fiction als non-fiction voor jeugd en volwassenen. Bij elke titel stond een nummer vermeld dat zowel catalogus- als plaatsingsnummer is. Ook de zgn. "morele kwotering" uit Lektuurrepertorium werd overgenomen waarin men bepaalde publicaties voorzag van b.v. volgende nummering:
II: streng voorbehouden lektuur ; IV/V: lektuur ook voor rijpere jeugd etc.

In haar eindwerk stelde Marie-Rose Comeyne: "Voor de jeugd en ook voor de volwassenen is de onderverdeling zover doorgedreven opdat kinderen zeker geen boek zouden lezen waarvoor ze zogenaamd nog te jong zijn". Hierin weerspiegelde zich volgens haar de geest en de opvatting van de tijd, dat de bibliotheek nog vooral een opvoedende en voorlichtende functie had. De jeugd werd bij het kiezen van een boek in goede banen geleid zodat lectuur die als te gewaagd of te moeilijk voor de leeftijd werd geacht zeker niet mee naar huis kon worden genomen. De betutteling ging vrij ver: ook volwassen kregen weinig armslag bij de keuze van een boek. Bovendien stelde Marie-Rose Comeyne vast dat de bewuste indeling ook voor het bibliotheekpersoneel vaak problemen opleverde: sommige boeken lieten zich bijzonder moeilijk rubriceren en voor het kwalificatiecijfer diende vaak gewacht tot het bewuste boek in Boekengids was gerecenseerd.

In 1965 werd een officiële hulpbibliothecaris aangeworven om de bibliothecaris en de vele vrijwilligers bij te staan bij hun werkzaamheden.

In 1968 werd een kruiscatalogus[11] aangelegd voor de oorlogsliteratuur, waarschijnlijk omdat men toen al vaststelde dat er bijzonder veel vraag was naar dit onderwerp. Dit is trouwens een trend die we tot op vandaag nog kunnen vaststellen.

2.1.5 1970: Jan Vandommele in een bibliotheek van groot belang
In 1970 trad Jan Vandommele in dienst als eerste

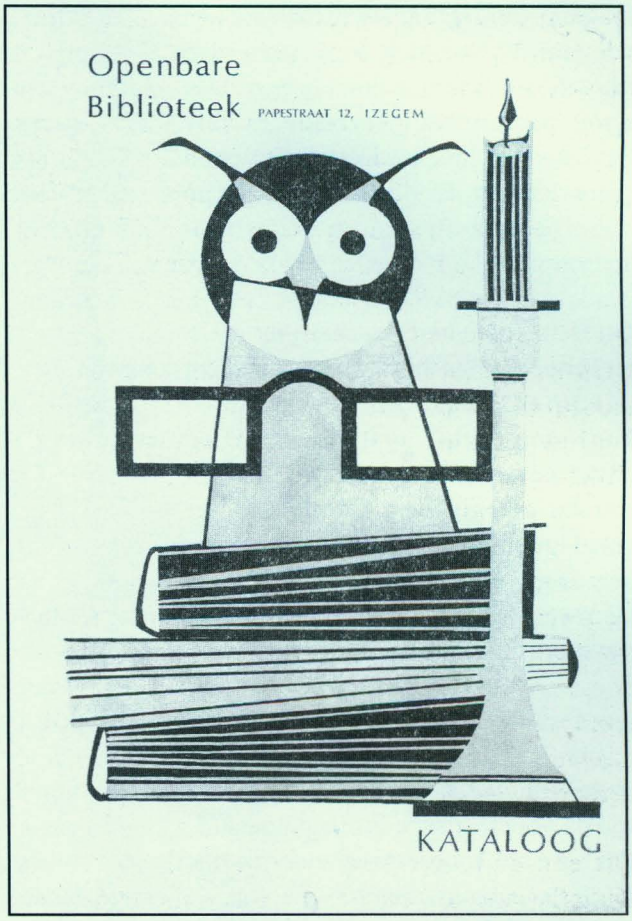

Kaft van de catalogus uit 1963 (Archief bibliotheek)

bezoldigde en voltijdse bibliothecaris.
Hij zou deze functie uitoefenen tot eind 1979. In 1980 ging hij immers aan de slag als bibliothecaris van de nieuwe "stedelijke" bibliotheek (zie verder). In 1970 werd de bibliotheek een "bibliotheek van groot belang". Dit betekende dat de bibliotheek enerzijds meer subsidie ontving, maar anderzijds moest voldoen aan een aantal supplementaire erkenningsvoorwaarden :
- 10.000 boekbanden bezitten
- 30.000 uitleningen realiseren
- 5 uitleenzittingen organiseren van mimimum 2 uur
- beschikken over een leeszaal
- een bibliothecaris en tenminste één hulpbibliothecaris in dienst hebben die beschikken over de akte van bekwaamheid[12] of ervan zijn vrijgesteld.

Later werd deze term officieus gewijzigd in "middelbare" bibliotheek.

De verhoging van het aantal openingsuren had duidelijk invloed op het aantal ingeschreven leden. Van 1969 tot 1974 evolueerde het aantal leden van 1762 tot 2082. Ook de nieuwe bibliothecaris en de verhuis naar nieuwe

lokalen[13] zorgen ongetwijfeld voor een vernieuwde dynamiek. In die jaren werd diensthoofd Jan Vandommele bijgestaan door hulpbibliothecarissen Freddy Seynaeve en Jacques Denys die vooral werkten aan de omschakeling van classificatiesystemen en plaatsingsstelsels.[14]

Uit de statistieken van het jaar 1978 leren we dat de bibliotheek efficiënt ontsloten was via een titel-, hoofdwoorden-, systematische en onderwerps-catalogus. Uitleningen werden geregistreerd op registers, er werd geen inschrijvingsgeld meer gevraagd. Het leesgeld daarentegen bedroeg 3 Bfr., het maningsgeld 3 Bfr. per week en per boek.

De katholieke bibliotheek in de Papestraat in de jaren '70. Zicht op de uitleendienst. (ATM)

2.2 De socialistische bibliotheek "Kennis zal u redden"

Deze bibliotheek werd in 1921 opgericht op initiatief van de Socialistische Propagandaclub.
Via het boek moest de arbeider de noodzaak van het socialisme leren inzien.[15] Ze was gevestigd in de Nederweg 3-5, het toenmalige lokaal van de socialisten, onder leiding van eerst de secretaris van de Propagandaclub Jules Verledens en later van Vital Van Vaerenberg.
In café De Scala werd in 1922 zelfs een voordracht gehouden over "het inrichten ener goede bibliotheek"
De eerste cijfers dateren uit de oorlogsjaren 1944-1945 en de na-oorlogse jaren 1946-1947.

	Uitleningen :	Leners :
1944-1945	7371	290
1946-1947	3455	143

In haar eindwerk merkt Marie-Rose Comeyne op dat deze bibliotheek, geheel naar verwachting, een verhoogde werking kende tijdens de oorlogsjaren. Het sterkt haar vermoeden dat de bevolking tijdens de barre oorlogsjaren vluchtte in de fictie van het boek.

Voor de jaren 1947 en 1954 beschikte men nauwelijks over informatie over de collecties of de werking van de socialistische bibliotheek. In 1954 verhuisde zij naar de Grote Markt waar zij werd ondergebracht op de tweede verdieping van het socialistisch lokaal Germinal. Opeenvolgende verantwoordelijken waren Lucien Vansteenkiste, Marcel van Eeckhoutte (tot 1965) en G. Pype. De laatste bibliothecaris (vanaf 1971) was Jacques Nyffels. De bibliotheek kende zowel qua uitleningen als qua leners een wisselend verloop met een uitgesproken dieptepunt in 1969 (van 661 leners in 1959 naar 239 leners in 1969) In datzelfde jaar werd de bibliotheek gesloten. Ze werd opnieuw opgestart in 1971 en kende een vernieuwde elan onder bibliothecaris Jacques Nyffels.

Zicht op de leeszaal in de Papestraat ter gelegenheid van de vernieuwingen in 1971. (ATM)

Begin 1980 kreeg de bibliotheek van de Papestraat de status van "hoofdbibliotheek" terwijl de socialistische bibliotheek een soort uitleenpost

werd. In november 1982 smolten beide instellingen samen en vormden aldus de enige stedelijke openbare bibliotheek, gevestigd in de Wijngaardstraat.

In 1983 verdween de socialistische bibliotheek "Kennis zal u Redden" definitief als uitleenpost. Alle personeelsleden, collecties en bibliotheekmaterialen werden overgeheveld naar de Izegemse Plaatselijke Openbare Bibliotheek.

2.3 De bibliotheek Sint-Jan te Kachtem

De bibliotheek werd gesticht in 1904 en gehuisvest in een lokaaltje van de gemeenteschool onder leiding van meester Victor Saelen. De boekenaankoop werd verzorgd door de toenmalige burgemeester die de collecties hoofdzakelijk aankocht met gemeentetoelagen en eigen leengelden. Door geldgebrek stierf de bibliotheek een stille dood.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog werden door het klooster en door E.H. Desaeger boeken ter beschikking gesteld van bejaarden en wezen. Een echte bibliotheekvoorziening liet echter op zich wachten tot 1921. Toen voornoemd caritatief initiatief op toelagen kon rekenen ontstond de Sint-Jansbibliotheek. De aanvangscollecties, ter beschikking gesteld van minderheidsgroepen, werden aangevuld met nieuwe werken en ter beschikking gesteld van de gehele bevolking. De caritatieve inslag en de geestelijke leiding doen vermoeden dat de collectie sterk godsdienstig geïnspireerd moet zijn geweest. In 1943 werd de eerste bibliothecaris, Zuster Rachel, opgevolgd door E.H. Bette. Tijdens de Tweede Wereldoorlog doofde de werking uit ...

Op 5 april 1954 werd een nieuwe erkenning onder de wet 1921 aangevraagd en verkregen onder leiding van E.H. Defoort. De bibliotheek kreeg haar definitieve bestemming in het parochiaal centrum. Zij bleef dus onder geestelijke leiding. De bibliotheek die slechts één zondagzitting van twee uur organiseerde, rekende een inschrijvingsgeld aan van 2 Bfr. voor volwassenen en 1 Bfr. voor de jeugd. Daarnaast was een leesgeld verschuldigd van 1 Bfr per boek voor volwassenen en 0,5 Bfr. voor de jeugd. Vanaf 1954 konden de gebruikers beschikken over een gedrukte catalogus die mee naar huis kon worden genomen en waarin naast een korte historiek van de bieb ook een dienstreglement en een collectieoverzicht (zowel jeugd als volwassenen) waren opgenomen. Bedoeling was trouwens dat gebruikers thuis hun materialen kozen, de nummers op hun lenerskaart noteerden en deze dan afgaven aan de balie van de bibliotheek.

In 1963 werd E.H. Defoort als bibliothecaris opgevolgd door Pieter Pruim die deze functie zou blijven uitoefenen tot 1980. Na zijn overlijden zette zijn vrouw Godelieve Lietaert zijn werk als bibliotheekverantwoordelijke nog tien jaar verder. Op zaterdag 29 december 1990 vond de symbolische overname plaats van de Kachtemse bibliotheek door de Izegemse stadsbibliotheek. Bij die gelegenheid benoemde toenmalig cultuurschepen Erik Vandewalle Mevrouw Pruim-Lietaert als eerste en erelid van de nieuwe stadsbibliotheek.[16]

2.4 De bibliotheek Sint-Lucas te Emelgem

De Emelgemse bibliotheek werd gesticht op 1 april 1927. Nog datzelfde jaar werd zij zowel door de provincie als door de staat erkend en door de gemeente aangenomen. Sedert 1944 is het adres van de bibliotheek onveranderd gebleven nl. Prinsessestraat 21. Ze is sinds die tijd altijd verbonden geweest aan het klooster Heilige Vincentius a Paulo en de lagere meisjes- en beroepsschool. De bibliothecarissen waren dan ook opeenvolgend allen kloosterzuster, meestal met de functie van directrice van de meisjesschool.

In de naoorlogse jaren was Zr. Vanpoucke bibliothecaris. Zij organiseerde twee uitleenzittingen per week nl. op zondag van 8.00 tot 10.00 en op donderdag van 17.30 tot 19.30 u.

In 1964 werd Zr. Zozina Decockere bibliothecaris. Zij zou de functie blijven uitoefenen tot enkele jaren geleden, afwisselend bijgestaan door de medezusters Zr. Driessens, Zr. Avet en Zr. Godelieve Vanackere.

Aangezien de instelling aan een lagere school verbonden was, vonden de jongere kinderen gemakkelijk de weg naar de bibliotheek. Door gebrek aan subsidies en op basis van het bibliotheekdecreet van 19 juni 1978 dat het stadsbestuur belette de vrije bibliotheken nog verder te betoelagen doofde de bibliotheek echter stilletjesaan uit. De Kachtemse privaatrechterlijke bibliotheek werd door de stad overgenomen; de Emelgemse diende echter nooit een aanvraag tot overname in. Stilaan koos ook de Emelgemnaar voor de ruime en aangepaste collecties van de officiële stadsbibliotheek boven de ietwat gedateerde collecties van Sint-Lucas.

3. Vanaf 1980 : de Izegemse Plaatselijke Openbare Bibliotheek

De Plaatselijke Openbare Bibliotheek (POB) werd opgericht en erkend – op basis van het decreet 1978 – op 1 januari 1980 na overname door het gemeentebestuur van de twee vrije erkende bibliotheken nl. de katholieke volksbibliotheek en de socialistische bibliotheek Kennis zal u redden. Heel wat gemeenten schoven de decretale verplichting om een gemeentelijke openbare bibliotheek op te richten nog jaren voor zich uit, maar in Izegem wist het bestuur de knoop vrij vlug door te hakken.

Het stadsbestuur betaalde volgende bedragen aan de parochie van Sint-Tillo voor de overname van de collecties en de bibliotheconomische materialen :

- Bibliotheconomisch materiaal: 959.025 Bfr.
- Uitleenbare boekencollecties: 1.634.990 Bfr
- Boekencollecties leeszaal: 123.948 Bfr
- Niet-bibliotheconomisch materiaal: 50.000 Bfr

Jan Vandommele bleef bibliothecaris van de stadsbibliotheek die tot eind 1982 voorlopig gehuisvest bleef in de lokalen van de Volksboekerij in de Papestraat. Daarna verhuisde de bibliotheek naar de voormalige politiegebouwen in de Wijngaardstraat.

De aanvangscollectie bestond alleen uit gedrukte materialen. In 1984 werd gestart met het samenstellen van documentatiemappen. Het betrof hier voornamelijk literaire recensies en krantenknipsels over actuele onderwerpen. De eerste jaren werden ook gekenmerkt door een grote magazijnafvoer. In 1982 startte een BTK-project[17] met die bedoeling: boeken in oude spelling en versleten exemplaren werden op grote schaal afgevoerd en oude nummeringen en classificaties werden omgezet naar modernere en meer gebruiksvriendelijker varianten (van Cuttersysteem naar alfabetische plaatsing).

4. De jaren 1980 : van deeltijdse naar voltijdse instelling

Van bij haar ontstaan werd de bibliotheek gerund volgens de beheersformule A. Dit hield in dat de Beheerscommissie samengesteld was uit vertegenwoordigers van de politieke strekkingen in de gemeenteraad. Dit beheersorgaan werd bijgestaan door een Vaste Commissie van Advies waarin de vertegenwoordigers van de filosofische en ideologische strekkingen én de verenigingen van gebruikers werden opgenomen. Het eerste jaarverslag uit 1983 vermeldt Erik Vandewalle als voorzitter en Tillo Deforche als ondervoorzitter van de beheerscommissie. Secretaris was stadssecretaris Daniël Charlier. Van de Vaste Commissie van Advies waren respectievelijk Hendrik Willaert en Christine Orgaer voorzitter en ondervoorzitter terwijl Linda Vannieuwenhuyse de administratieve kant voor haar rekening nam. Vanaf 1995 werd echter overgestapt naar de formule B waarbij politieke en filosofisch-ideologische vertegenwoordigers samen vergaderden. Schepen voor Cultuur Gerda Mylle was voorzitter van het nieuw samengestelde beheersorgaan terwijl Erik Vandewalle het ondervoorzitterschap waarnam. Het secretariaat berustte andermaal bij Linda Vannieuwenhuyse.

De opening van de AVM-afdeling in de Wijngaardstraat. (ATM)

Meer en meer ook besteedde de bibliotheek aandacht aan bibliotheekinstructie en -introductie. De bibliotheek werd vanaf die jaren actief geïntegreerd in het school- en klasgebeuren en meer en meer scholen organiseerden klassikale ontleningen en bezoeken.

Tussen 1984 en 1985 werd een aangroei van ongeveer 20.000 uitleningen gerealiseerd.
Voornaamste redenen voor deze "boom" waren o.a. het aanbieden van strips in de jeugdafdeling. Hierdoor werden meer boeken per sessie ontleend en kinderen

die alléén strips lazen werden verplicht ook minimaal één "goed" boek te ontlenen.

Vanaf de allereerste editie van de Week van de Openbare Bibliotheek werd in Izegem heel enthousiast geparticipeerd: wedstrijden, zoektochten en auteurslezingen zorgden ervoor dat scholen en bibliotheken gaandeweg vanzelfsprekende partners werden.

In 1986 werd de bibliotheek door de hogere overheid erkend als voltijds werkende instelling wat meteen ruimte creëerde voor meer afdelingen en meer personeel. Op 1 januari 1986 werd gestart met de uitlening van langspeelplaten. Met een startcollectie van ongeveer 7000 items wist men in dat eerste jaar een slordige 25.000 uitleningen te realiseren.

In 1987 wist het stadsbestuur, na een examen, een aantal nieuwe medewerkers aan te trekken. Anderen die reeds jaren als tijdelijke kracht actief waren in de bibliotheek, werden in hun functie bevestigd.
Begin 1988 werd aangevangen met het aanleggen van een startcollectie videofilms.
Deze nieuwe dragers, in oorsprong hoofdzakelijk educatieve en informatieve materialen, werden officieel uitgeleend vanaf 1 maart 1989.

Op 2 juli 1988 vond de eerstesteenlegging plaats van het geplande bibliotheekgebouw op de Grote Markt. Intussen kon het nieuwbouwproject reeds worden bewonderd aan de hand van een door Hugo Vandekeer[18] professioneel uitgewerkte maquette.

5. De jaren 1990 : een nieuw decennium, een nieuw gebouw

1990 betekende een scharniermoment in de geschiedenis van de Izegemse stadsbibliotheek.
Op zaterdag 20 januari immers werd het nieuwe gebouw ingehuldigd in aanwezigheid van mevrouw Iris Van Riet, adviseur bibliotheekbeleid van toenmalig cultuurminister Patrick Dewael. Het nieuwe gebouw, dat werd gekenmerkt door speelsheid en dynamiek in de opstelling van de rekken, beschikte over een polyvalente én een tentoonstellingszaal en voldeed

2 juli 1988: De eerste steenlegging van de bibliotheek op de Grote Markt (Archief bibliotheek)

tevens aan alle toenmalige eisen inzake toegankelijkheid voor gehandicapten. Toespraken werden gehouden door burgemeester Robert Vanlerberghe, cultuurschepen Erik Vandewalle en door Erik Heidbüchel, voorzitter van de Hoge Raad voor Openbare Bibliotheken.

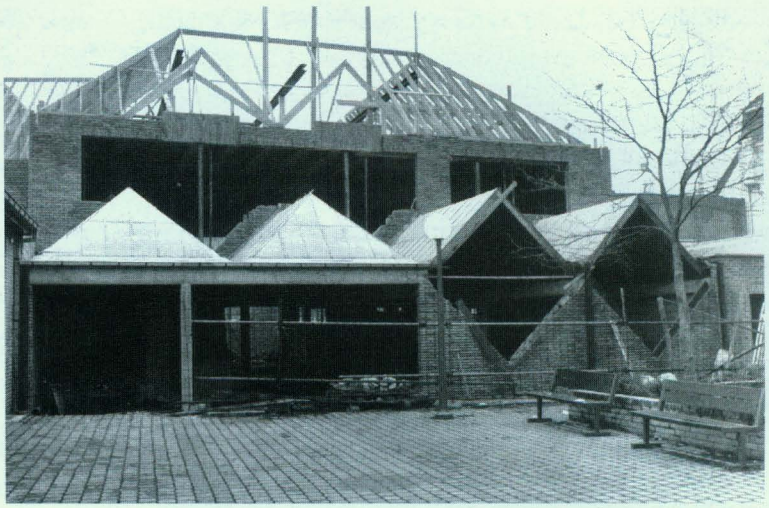

De bibliotheek in opbouw (1989). (Archief bibliotheek)

Op de laatste zaterdag van januari werd een opendeurdag georganiseerd : de diverse ludieke activiteiten, auteurslezingen, interviews en kinderanimatie brachten heel wat bibliotheekgebruikers en nieuwsgierige nog-niet-gebruikers op de been. Ook de eerste uitleendag was bijzonder succesvol : niet minder dan 437 mensen kwamen bibliotheekmaterialen ontlenen. Op het eind van het jaar bleken 945 nieuwe gebruikers de weg naar de bibliotheek te hebben gevonden, wat meteen de ongeschreven wet bevestigt dat elk nieuw bibliotheekgebouw duizend nieuwe gezichten oplevert.

In 1991 kwam de culturele attaché van de Surinaamse ambassade op bezoek : de schrijfster Cynthia McLoad. Ook de inzamelactie van dubbele literaire werken ten voordele van Suriname leverde een niet onaanzienlijk aantal titels op.

De grote picturale kleitabletten in de traphall, een kunstwerk van Ingelmunsternaar Koenraad Dewaele, onderstreepten de artistieke kant van het gebouw in 1992. In de ontwerpbegroting 1993 werd een bedrag van 100.000 frank ingeschreven, bedoeld voor aankoop van een startcollectie educatief speelgoed, meteen het begin van de Izegemse spelotheek, geesteskind van schepen Didier Vandeputte.

In 1993 werden eveneens de eerste kredieten ingeschreven voor automatisering van onze instelling. In het kader van de Open Monumentendag kon de bibliotheek eenmalig op zondag worden bezocht als plaats waar "licht" letterlijk en figuurlijk een duidelijke rol speelt.

In 1994 werd heel wat energie geïnvesteerd om de hele collectie te beveiligen. Elk collectie-onderdeel (boeken, cd's, video's) werd voorzien van passende metaalstrips. Detectiepoorten vervolledigden de ingreep en maakten vanaf dan diefstal quasi onmogelijk.

In 1995 werd de automatisering van de bibliotheek terdege voorbereid. Tal van bibliotheken werden bezocht en systemen werden met elkaar vergeleken. Een werkgroep bestaande uit bibliothecaris Jan Vandommele, enkele personeelsleden en leden van de Raad van Beheer verdiepte zich in deze vrij technische materie en adviseerde het College uiteindelijk na rijp beraad te opteren voor het bijzonder professionele Vubis-pakket. Een en ander bleek naderhand een goede keuze want na verloop van tijd bleek de Vubis software toonaangevend in het bibliotheeklandschap wat uitwisseling van data en compatibiliteit inzake interbibliothecair leenverkeer uiteraard ten goede kwam.

Eind 1995 werd het beveiligingsdossier afgerond en werd, na meerdere opleidingsdagen catalografie, aangevangen met de computerinvoer van de diverse materialen. Begin 1996 werd gestart met een aantal personeelspc's, 2 publiekpc's en een toren voor cd-rom- bevraging. Vanaf die datum konden ook bij ons een aantal databanken zoals ITT-Promedia, Fictierom en Roularta Media Group[19] worden bevraagd.

In 1997 viel een nieuwe fase in de digitalisering van de bibliotheek te noteren. De Vlaamse overheid[20] stelde een eerste internetpost ter beschikking in elke openbare bibliotheek en zorgde aldus voor een primeur op wereldvlak. Heel snel werden een tweede en een derde toestel voorzien. In de loop van 1998 volgden alle personeelsleden internetopleidingen; zij gaven hun kennis door aan de gebruikers tijdens avondsessies die vaak bijzonder snel waren volgeboekt. In samenwerking met de seniorenraad werden tevens aangepaste introducties georganiseerd voor ouderen.

20 januari 1990: opening van de nieuwe bibliotheek. (Archief bibliotheek)

Begin 1999 werd het "schaduwarchief" van de burgerlijke stand overgebracht naar de leeszaal van de openbare bibliotheek. De meer dan tweehonderd (gekopieerde) registers afkomstig van de gemeenten Izegem, Emelgem en Kachtem bevatten de stukken waarin geboorte, huwelijk en overlijden officieel worden vastgelegd en zijn aldus van onschatbare waarde voor mensen die aan stamboomonderzoek willen doen. De bibliotheek kon op die manier haar reeds aanzienlijke dienstverlening naar de burger toe verder uitbreiden terwijl de originele waardevolle registers definitief in het stadsarchief konden worden opgeborgen, waardoor verdere beschadiging werd uitgesloten.

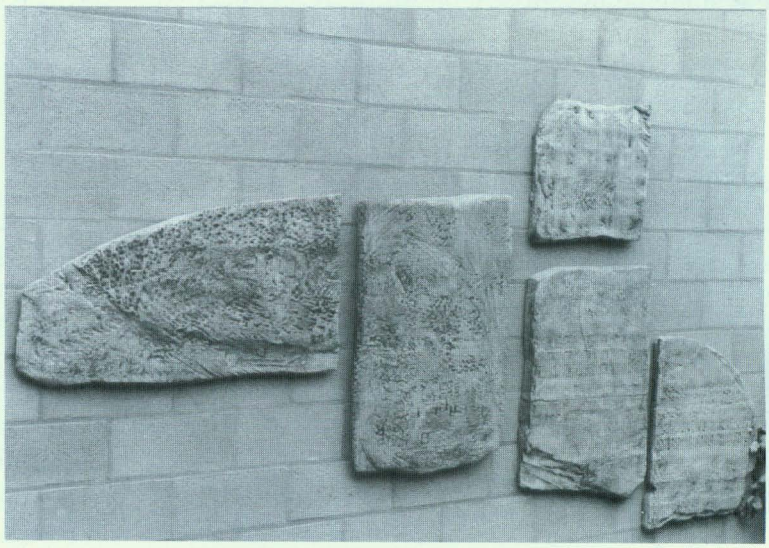

Kunstwerk van Koen Dewaele, opgesteld in de traphal van de bibliotheek. (Archief bibliotheek)

Eind 1999 ging bibliothecaris Jan Vandommele met pensioen, na een loopbaan van bijna 30 jaar in het openbaar bibliotheekwezen. Ook mevrouw Luisita Behaeghe-Vanbesien, een vertrouwd gezicht achter de balie, ging op rust. Ondergetekende werd – na een examen – het nieuwe diensthoofd.

Bijna 30 jaar lang was Jan Vandommele bibliothecaris in het Izegems bibliotheekwezen. (Archief bibliotheek)

6. De bibliotheek in de eenentwintigste eeuw : meer dan ooit bruisend bezig

In 2000 werd het Vlaams Centrum voor Openbare Bibliotheken (VCOB) opgericht.
In opdracht van de Vlaamse overheid ondersteunt dit steunpunt de verdere uitbouw en de werking van een kwaliteitsvol netwerk van openbare bibliotheken in Vlaanderen.Van meet af aan speelde het VCOB een voortrekkersrol als organisator en vooral als denktank. Bedoeling was en is nog steeds een kwaliteitsvolle publiekswerking te stimuleren. Daartoe werden heel wat innoverende projecten op de rails gezet en gecoördineerd, met het oog op verhoogde efficiëntie en effectiviteit in de gemiddelde openbare bibliotheek. Een en ander betekende concreet dat het leidend personeel vaak over de bibliotheekmuren heen vergaderde en verregaande afspraken diende te maken in heel wat materies.

Ook de Provinciale Centrale Catalogus (PCC) en de dienst Streekgericht Bibliotheekbeleid van de Provincie (SBB) werden verder uitgebouwd. Tot op vandaag nemen personeelsleden van de bibliotheek deel aan de diverse provinciale werkgroepen catalografie gedrukte materialen, muziekcatalografie, interbibliothecair leenverkeer (IBL), marketing en promotie, etc.

Uit het jaarverslag 2001 bleek dat het aantal documentatiemappen auteurs en actuele onderwerpen zo goed als gehalveerd was: meer en meer ontpopte het internet zich als een geduchte concurrent. Ook doken vanaf die tijd de eerste internetverslaafden op en dienden oeverloze chatters te worden geweerd.

In het kader van het nieuwe decreet op het geïntegreerd lokaal cultuurbeleid (cfr. supra) en in het licht van de gewijzigde maatschappelijke context was de bibliotheek verplicht haar koers grondig te evalueren. Om een brede en vruchtbare discussie op gang te brengen werden niet alleen de inwoners van Izegem, het bibliotheekteam en de beheerraad uitvoerig geconsulteerd maar werd ook een werkgroep ad hoc in het leven geroepen.
Deze reflectiegroep bestond uit leden van het stadsbestuur, beheerders van de bibliotheek, afgevaardigden uit het onderwijs, de jeugd- en de cultuurdienst. Ook mensen van het Centrum voor Basiseducatie Roeselare-Tielt woonden meerdere vergaderingen bij.

In concreto werd gepoogd een antwoord te formuleren op vragen als: welke meerwaarde willen wij (nog) realiseren? Op welke (nieuwe) doelgroepen moeten wij focussen? Wat zijn onze huidige sterke en zwakke kanten, welke bedreigingen ervaren wij en welke kansen dienen zich aan? (swot-analyse).

Een en ander mondde uit in het bibliotheekbeleidsplan 2003-2007. In dit document werden de krijtlijnen voor een aantal duidelijke beleidsdomeinen zoals cultuurparticipatie, info en kennis, educatie, ontmoeting etc. uitgezet en uitvoerig becommentarieerd. Meer bepaald ging het over de (huidige en toekomstige) rol van de bibliotheek inzake culturele kruisbestuiving, digitale informatievoorziening, levenslang leren en dergelijke. Een en ander werd concreet uitgewerkt in jaarlijkse actieplannen en werkingsverslagen die telkens door de beheerraad geadviseerd en door het College bekrachtigd werden.

7. 2005: feesten met een goed rapport

In de loop van 2004 nam onze bibliotheek deel aan een groots opgezet gebruikersonderzoek waarin naar de mening van de bibliotheekgebruiker werd gevraagd. Niet minder dan 32.041 bezoekers gaven overal in Vlaanderen antwoord op meer dan 50 vragen. In onze bibliotheek vulden van januari tot juni 2004 416 bereidwillige bibliotheekbezoekers de uitgebreide vragenlijst in. De enquête peilde onder meer naar het bibliotheekgebruik, de tevredenheid en de verwachtingen van de klanten.

In deze enquête, waarvan de resultaten begin 2005 werden gepubliceerd, lieten de Izegemse bibliotheekgebruikers geen twijfel bestaan over de service van het bibliotheekteam. Op het vlak van snelheid en beschikbaarheid scoorde het bibliotheekpersoneel bijna 90 %. Inzake bekwaamheid

(91%), hulpvaardigheid (93.5%) en vriendelijkheid (92,8%) scoorde het team merkelijk hoger dan zowel het cluster- (bibliotheken van gelijke grootte) als het Vlaamse gemiddelde. Een opsteker inzake klantvriendelijkheid en een mooi geschenk naar aanleiding van een kwarteeuw stedelijke openbare bibliotheek.

Het stadsbestuur wilde dit jubileum niet ongemerkt voorbij laten gaan en stelde de nodige budgetten ter beschikking voor de organisatie van een feestprogramma. Voornaamste activiteiten waren o.a. de Nieuwjaarswandelingen van de Izegemse wandelclubs met als meerwaarden een gidsbeurt door Bart Blomme en een tussenstop in de bibliotheek waar alle deelnemers op een Pekkerskoek werden getrakteerd.

In februari werd een alternatieve reisbeurs opgezet en in samenwerking met VTB/VAB en vakantiegenoegens werd een wandelcircuit/boekenrally georganiseerd. Antwoorden op de meerkeuzevragen waren o.m. te vinden in de etalages van enkele winkels in de binnenstad. Hoofdprijs was een etentje voor twee personen in restaurant Royal.

In juni kwam Jessie De Caluwé (Focus/WTV) op bezoek in het kader van onze samenwerking met de Centra voor Basiseducatie. Izegemse misdaadauteur Piet Duthoit interviewde diezelfde maand thrillerauteur John Vermeulen.

In de vakantiemaanden juli en augustus verzorgde heemkundige kring Ten Mandere opnieuw een identificatietentoonstelling. Opmerkelijk was dat de werkgroep 25 jaar vijf abonnementen op het blad van de heemkring schonk aan de deelnemers. Op het pleintje voor de bibliotheek werd "Camping Bieb" op poten gezet, een ideetje van cultuurbeleidscoördinator Nele Descheemaeker. Parasols, groen tapijt, strandstoelen en zomerse tijdschriften nodigden de gebruikers uit even te verpozen voor of na het bibliotheekbezoek, al dan niet bij een frisse pint. Jobstudente Delphine Soenens leidde het project in goede banen. Helaas gooide het slechte weer roet in het eten ...

In september sierden foto's van de Izegemse foto- en diaclub Kleinbeeld de wanden van de tentoonstellingszaal terwijl aan de balie museumstukken als "proevertjes" promotie maakten voor zowel schoeisel- als borstelmuseum.

Oktober was een bijzonder drukke maand en kon gerust worden beschouwd als het hoogtepunt van het feestjaar. Op 15 oktober werd de bibliotheek tijdens de landelijke verwendag omgetoverd in een grootwarenhuis met als slogan : "De Izegemse bibliotheek is de winkel van de week". Bezoekers konden gebruik maken van authentieke Delhaize-winkelmandjes en werden verwend met letterkoekjes en appels uit het fruitstalletje.

In het kader van de Week van de Jeugd maakten op zaterdag 22 oktober stand up comedians Frans Pelgrims, Brik Van Dyck en Dufraing en Dewit hun opwachting in de bibliotheek.

Zaterdag 29 oktober was een heuse apotheose : belleman Guy Vandendriessche en enkele plaatselijk toneelacteurs verkleed als historische figuren leidden gebruikers en vooral nog-niet-gebruikers naar de bibliotheek. Voor kinderen van het tweede leerjaar gaf Frank Adam een poëzieworkshop: hij liet de kinderen rocken, rappen, fluisteren en zingen...De auteurs van de succesvolle stripreeks "Orphanimo" tekenden, vertelden en signeerden hun albums. Op de tonen van de flamenco-gitaristen van Taranta werd elke bezoeker op een aperitiefje getrakteerd.
In de namiddag werd een academische zitting georganiseerd. Jan Braeckman, directeur van het Vlaams Centrum voor Openbare Bibliotheken (VCOB), gaf een opmerkelijke lezing over "heden en toekomst" van het openbaar bibliotheekwerk. Het werd een gesmaakt en op maat van Izegem gesneden verhaal.

In november werd in samenwerking met Vormingplus Volkshogeschool Midden- en Zuid-West-Vlaanderen een avondactiviteit georganiseerd onder de zinnen-prikkelende titel "literair tafelen : de erotische keuken". Katrien Vanhecke las pittige fragmenten voor uit de roman Afrodite van Isabel Allende. De recepten uit het boek werden prompt door een gespecialiseerde kok uitgeprobeerd!

Het feestjaar werd afgesloten met een lekker laagdrempelig concert van het Westvlams Gemiengeld Vintekoor. Door voor dit concert promotie te voeren via plaatselijke cafés en jeugdbewegingen werd de stelling dat de bibliotheek een elitaire instelling zou zijn doelbewust ontkracht.

8. Met vertrouwen de toekomst tegemoet

Ondanks al het goede nieuws, ondanks alle middelen en mogelijkheden bestaan ook in onze regio nog belangrijke achterstandsgroepen : laaggeschoolden, ouderen, migranten. Ten aanzien van hen heeft de

2005: bij de voorstelling van het gebruikersonderzoek: v.l.n.r.: Ann Duyvejonck, bibliotheekmedewerkster, Walter Vandewaetere, gewezen bibliotheekmedewerker (met pensioen), Sabine Pruvoost, bibliotheekmedewerkster, Didier Vandeputte, schepen, Nicolas Cappelle, bibliothecaris, Gerard Wulleman, beheerder, Erik Vandewalle, beheerder, gewezen schepen, Bart Rommel, gemeenteraadslid, beheerder, Erik Vantomme, cultuurconsulent, Gerda Mylle, schepen, voorzitter beheerraad, Kurt Himpe, gemeenteraadslid, beheerder, Bernard Derycke, bibliotheekmedewerker, Emile Vandeputte, beheerder, Karien Deforce, bibliotheekmedewerkster, Willy Verledens, burgemeester, Lieve Wyffels, bibliotheek-medewerkster, Kathy Deprez, secretaris beheerraad, Ria Maes, schoonmaakster, Mia Rommel, bibliotheekmedewerkster, Katrien Rommel, bibliotheekmedewerkster, Marie-Rose Comeyne, bibliotheekmedewerkster, Carina Beels, schoonmaak-ster, Nele Descheemaeker, cultuurbeleidscoördinator, Christine Demey, bibliotheekmedewerkster, Brenda Ostijn, bibliotheekmedewerkster, Pascale Bauwin, bibliotheekmedewerkster, Herlinda De Witte, bibliotheekmedewerkster.
(Archief bibliotheek)

bibliotheek meer dan ooit de opdracht te zorgen voor een aangepaste collectie en een programma van permanente leesbevordering. De samenwerking met de Centra voor Basiseducatie wordt verder uitgebouwd en gestroomlijnd.

Bedoeling is ook dat de bibliotheek omvangrijke groepen mensen blijft helpen bij het gebruik van de nieuwe informatie-technologie zoals werken met personal computers, databanken en internet. Precies door van de openbare bibliotheek een leeromgeving te maken kunnen we de potentiële kloof tussen informatie-deskundigen en informatie-analfabeten, tussen wie "mee" is en wie niet, dichten.

Het nieuwe cultuurdecreet zal er ongetwijfeld toe leiden dat de bibliotheek nog meer verankerd wordt in het plaatselijke socio-culturele leven en zal een – o modewoord – nog grotere kruisbestuiving genereren tussen cultuurdienst, musea, verenigingen, scholen en vormingsinitiatieven.

Maar meer dan ooit zal de bibliotheek alert moeten zijn in onze bijzonder snel evoluerende maatschappij. Alleen door een kritische bevraging van haar structuur en werking kan de Izegemse bibliotheek inspelen op vragen en noden van effectieve en potentiële bibliotheekgebruikers. De infrastructuur van het gebouw, de opstelling van de collectie, de hele organisatie veronderstellen een maximum aan flexibiliteit. En ook het personeel moet zich voorbereiden op uiteenlopende en nieuwe taken.

Een eerste stap in dit proces is intussen gezet. De bibliotheeknieuwsbrief wordt na drie jaar stopgezet en eerstdaags vervangen door een interactief bibliotheekluik op de stedelijke website. De geïnteresseerde gebruiker zal online kunnen zien welke nieuwe aanwinsten werden gerealiseerd. Een boek reserveren, een uitleentermijn verlengen of een lenerssuggestie formuleren van achter de pc thuis, het behoort nu al tot de mogelijkheden. Ook zullen nieuwe bibliotheekactiviteiten via dit forum worden bekendgemaakt en kan worden teruggeblikt op eerdere initiatieven. Lezers die hun appreciatie willen uiten over een boek, een film of een cd kunnen een tip insturen.

In een later stadium zal ook de lokale catalogus mét uitleenstatus via het net consulteerbaar zijn.

Ondanks de vaststelling dat de context voortdurend verandert en dat de leescultuur steeds meer onder druk komt te staan van de beeldcultuur behouden we alle vertrouwen in de toekomst.

Hoe de maatschappij in de toekomst ook evolueert, de Izegemse stadsbibliotheek zal steeds een laagdrempelige organisatie blijven met een dienstverlenende functie en een doorgedreven informatiebemiddelende opdracht, waar de gebruiker zondermeer centraal staat. We zijn klaar voor de volgende 25 jaar.

Voetnoten

[1]Jan VAN VAERENBERGH, **De openbare bibliotheek: van volkszaak naar bevolkingszaak**, in *Bibliotheek- en Archiefgids*, jg. 74 (1998), nr.3.

[2]**Inleiding tot het openbaar bibliotheekwerk**-Brussel: Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Dienst Openbaar Bibliotheekwerk, 1992.

[3]Jean-Marie LERMYTE, e.a., **Geschiedenis van Izegem**, Izegem, Ten Mandere, 1985, p. 272.

[4]Leopold Slosse was van 1872 tot 1891 onderpastoor te Izegem.

[5]Marie-Rose COMEYNE **Bibliotheekwezen te Izegem**, Brugge, Graduaat Bibliotheek-, Documentatie en Informatiewetenschappen, 1986 121 p.

[6]Het bewuste boekje bevindt zich in het archief van de stadsbibliotheek.

[7]verslagboekje **o.c.**

[8]Dienstreglement van die tijd; los blad cfr. Archief stadsbibliotheek.

[9]Document Secretariaat Stad Izegem van 26/05/1943. Het antwoord van bibliothecaris G. Devoldere is gedateerd 01/06/1943.

[10]Kataloog Openbare [Izegemse] bibliotheek, Izegem, F. Vandommele, 1963, 254 + XI p.

[11]In dit type catalogus worden zowel titels, auteurs als trefwoorden in één alfabetisch klassement opgenomen.

[12]De "Akte van Bekwaamheid" was een praktische cursus algemeen bibliotheekwerk die leidde tot een brevet noodzakelijk voor vnl. uitvoerende functies binnen het openbaar bibliotheekwerk. Intussen werd de opleiding vervangen door de zgn. "Initiatie in de bibliotheek-, documentatie- en informatiekunde", een cursus die ongeveer 200 u. omvat en waarin bibliotheconomische vakken als informatiebemiddeling, collectievorming en automatisering aan bod komen. Voor leidinggevenden is minimaal een graduaat in de bibliotheek-, documentatie en informatiekunde vereist.

[13]Cfr. *Bibliotheek van de Papestraat in een nieuw kleedje*, in *De Weekbode*, 26/11/1971.

[14]Brief van 20/10/1972 voor voorzitter van het bibliotheekcomité Gerard Wulleman, cfr. Archief stadsbibliotheek.

[15]Jean-Marie LERMYTE, e.a., **o.c.**, 1985, p. 553.

[16]*De Weekbode,* 11/01/1991

[17]BTK: Bijzonder Tijdelijk Kader

[18]Archief persfotograaf Maurice Terryn

[19]Databank op cd-rom die o.m. alle bijdragen uit Knack, Trends, Le Vif, Industrie,... full text bevat en bijzonder uitgebreide zoekmogelijkheden aanbiedt.

[20]Project gelanceerd door toenmalig Cultuurminister Luc Martens.

GEZELLE DICHTTE VOOR IZEGEMNAREN

Antoon Vandromme

Guido Gezelle schreef ook verschillende gedichten voor inwoners uit Izegem. Enkele van die personen kende hij heel goed en van zeer nabij. Anderen werden met een gedicht vereerd op aanvraag van vrienden van Gezelle. Van een deel van de aangehaalde personen konden we een foto bemachtigen. Foto's van kinderen waren veel moeilijker te vinden en ontbreken dan ook meestal.

Z.E.H. Joseph Antoine Marie Ghislain de Pélichy[1]

(° Brugge 15/04/1809 - † Izegem, 28/07/1882)

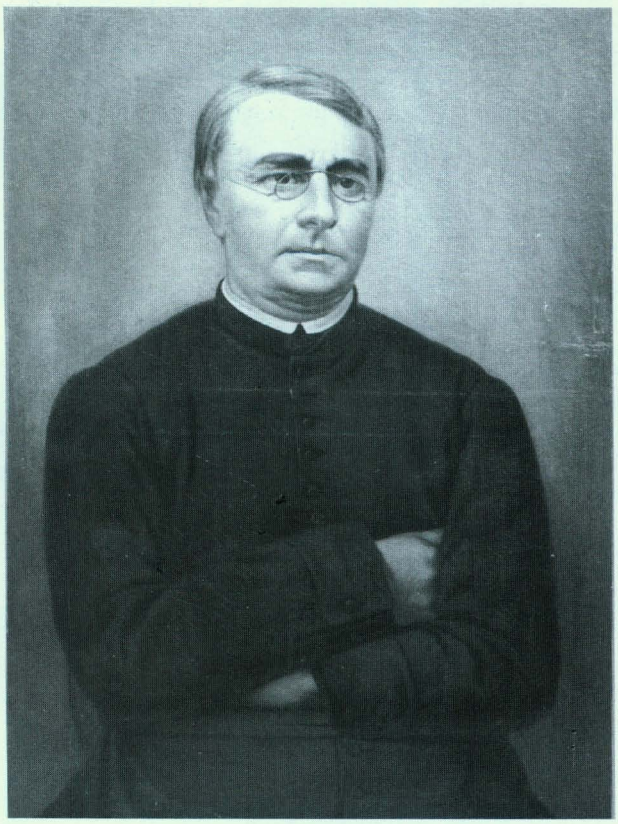

E. H. Jozef de Pélichy (ATM)

Het gedicht *Gouden Rozen* werd geschreven bij het overlijden van deze persoon. Hij was bestuurder van "Avé Maria" te Izegem en tevens de stichter van de jongensschool aan de Meensestraat in 1867. Het "Sint-Jozefsgesticht" werd naar hem genoemd en na 1927 sprak men van het "Sint-Jozefscollege" omdat men er een volledige humaniora aanbood.
Dit gedicht werd *in plano* gedrukt en werd in ons tijdschrift gepubliceerd[2]. E.H. Pieter Baes, directeur van het Sint-Jozefsgesticht, had het besteld bij het overlijden van J. de Pélichy. Dit werk van Gezelle werd geïnspireerd op het wapenschild van de familie de Pélichy, waarop we drie gouden rozen aantreffen.
Het originele handschrift van dit gedicht berust in het dekanaal archief.[3]
Gezelle had vroeger reeds een gedicht geschreven voor J. de Pélichy en dit ter gelegenheid van zijn 65ste verjaardag. Dit "tafelliedeken" nemen we hier op.

Komt vrienden... luistert naar dit lied

Komt vrienden allen, par-ici,
en luistert naar dit lied:
ik zinge van de Pelichy
die elk zoo geerne ziet.
Zijn vader was zijn moeders man,
daar zijnder veel getuigen van;
en, als hij op de wereld kwam,
'j en ha' noch schoen noch kousen an,
wat zeg je nu daarvan?

In Brugge stond zijn wieg, en daar
wier eertijds hem gepast
zijn allereerste hemde, klaar,
van 't fijnste lijwaad was 't;
maar of het, tegen wil en dank,
bleef altijd even wit en blank
en zegge ik niet in mijn gezang,

dat ware al veel te lang.

Hij had veel kluiten van jongs af,
en vrienden navenant;
hij had het kooren, zijlder 't kaf,
maar 't ging er hand in hand;
zij hadden samen veel plezier,
zij dronken liever wijn dan bier,
en zei men: "Wie betaalt er, Pier?
Het was goekoop of dobbel bier,
zei Pelichy; "Komt hier!"

Nu staat hij in zijn fleur en is
gezond gelijk nen bliek,
heel vrij van traan en treurenis
ja, zelden is hij ziek;
aan tafel, vroolijk neergezet,
met mes in d'hand, croisé fourchet,
en 't maagske reedlijk scherp gewet,
ik zeg het u, wel opgelet,
de Pelichy wordt vet.

'Vroeg vet vroeg in de kuipe', zegt
een spreekwoord, oud en raar;
maar Pelichy dat wederlegt
met texten goed en klaar;
"Vinum", zegt hij, "laetificat
sed aqua non aedificat
nec Pelicem vivificat !"
Ga melkt nog eens het patersvat
en zegt: "proficiat!"

Bénédict Joseph Marie Charles Ghislain Gillès de Pélichy
(° Brugge, 17/06/1885 - † Brugge, 05/08/1928)
Voor dit lid van de familie Gillès de Pélichy schreef Gezelle een eerstecommunie-gedichtje[4]. Als jongste zoon van Alexandre Gillès de Pélichy verbleef hij dikwijls in familieverband op het kasteel Blauwhuis. Hij was kerkmeester van de Sint-Salvatorskathedraal in Brugge, lid van het Belgisch centraal comité van de katholieke scholen en burgemeester van Snellegem.

Ter blijde indachtigheid der H. Eerste Communie van Benedikt Gillès de Pélichy op de gedaanteverandering O.H.J.-C. den 6den in oogstmaand 1896 Jesu Dulcis Memoria

De voorgevel van "Avé Maria" ten tijde van E.H. J. de Pélichy. Links het internaat, rechts de woon- en leefruimte van J. de Pélichy. (foto Infodienst Izegem, verz. J. Maes)

Bénédict Gillès de Pélichy
(detail uit foto J.M. LERMYTE, *Het Blauwhuis...* p. 65)

Hoe zoet als Jezus' lief geheugen
Zijn' glans op ziel en wezen spreidt!
Maar niets kan 't minnend hert verheugen
lijk Jesus' tegenwoordigheid.
O Benedikt "van God gezegend",
zoo luidt uw naam, zoo wees altijd;
Hem heeft uw jagend hert bejegend,
u heeft Zijn hand "gebenedijd".

De zoetste van de zielezangen
't is Jesus' naam, 't is Jezus' eer;
maar wat geluk als spijs te ontvangen
den Zoon van God, Ons Lieven Heer !
O Benedikt...

Ten heil'gen berge is Hij gerezen,
zoo schit'rend als de zonneschijn;
wat is het goed met Hem te wezen:
mocht hier, o kind, uw'tente zijn!
O Benedikt...

O neen, geen' tong en kan verkonden,
geen dicht en schept de wond'ren weêr
van 't geen uw' ziel heeft ondervonden,
bij 't zoet omhelzen van den Heer!
O Benedikt, van God bejegend,
met Hem vereend, Hem toegewijd,
door Hem gezaligd en gezegend,
steeds blijve uw naam "gebenedijd!"

God zij gedankt

Juffrouw Eugenie Haessebroucq
(° Izegem, 28/12/1854 - † Brugge, 23/10/1912)
Eugenie Haessebroucq was de dochter van dr. August Haessebroucq en van Mathilde Demonie. Deze dokter woonde in de Gentsestraat, naast "Trassens kapel". Gezelle schreef dit gedicht bij de professie op 18 mei 1886 van Eugenie Haessebroucq in het Prinselijk Begijnhof te Brugge. Zij trad in op 12 mei 1885 en werd op 18 mei 1886 geprofest.[5]

Aan jufvrouw Eugenie Haessebroucq
ter gelegenheid harer professie gedaan
in het Prinselijk Beggijnhof
den 18 mei 1886

Eugenie Haessebroucq
(foto in privé-bezit)

T'is zeven jaar geleên bijkans, waar gaan de tijden!
Dat dit Beggijnhof hier Louisa kwam verblijden,
En dat mijn beste vriend De Bo; God heb' de ziel!
Met zijnen bloementruisch hier dichtte en feestdag hiel.
'T is zeven jaar eilaas, en gij, eerweerde Deken,
Zijt uit dit aardsch verdriet naar betere hemelstreken
Verhuisd en weggegaan, ons latende, edelen prooi,
Voor erfenis den schat van al uw blomgestrooi!
Gij leeft nog, en gij spreekt in al die schoone woorden
Gedicht of ongedicht, die uwe vrienden hoorden
Die gij gezongen hebt, vergaard of uitgeleid;
Zij spreken meer als ooit nog uwe onsterfelijkheid.
Wel ja, de wijngaard bloeit dien uw gedacht onsierde,
Wanneer Louisa hier met u den ingang vierde,
En de eere valt mij toe om, weerdig, weer den klank
Te vatten dien gij zongt op heuren binnengang.
Wat zal ik zeggen, gij hebt het voorgezongen?
Hoe beteren 't geen uw lied, zoo lief, zoo ongedwongen,

De familie Haessebroucq in de tuin van hun woning, wellicht juist voor de intrede van Eugenie in het begijnhof te Brugge.
(foto in privé-bezit)

Verkondde van dit huis, dat vlaamsch is uit ende in
Van oorsprong, van bedrijf, van ouden godvruchtzin,
Van blijdschap in den Heer, van liefde tot de menschen,
Van welberaamde deugd, van hooge hemelwenschen!
Ach waarheid is 't genoeg, maar wie, wie zoekt, eilaas!
De waarheid of heur glans in 's werelds boos geraas?
Wie loopt niet liever ver van God den leugen vinden
en valschen schijn van goed met gragen list verslinden,
En doolt den moeden wegel der wereld 't enden af
Tot aan een onbekend en ongezegend graf?
Zoo doet gij niet, o Maagd, uit ouden stam geboren
En voor dit wijngaardspark van kindsbeen uitverkoren,
Ge'n volgdet gij den drift niet die de wereld stoot
Van 't stervend leven in de onsterfelijke dood,
Gij wildet leven hier voor God, gij wildet streven
Om nog hiernamaals en met God vereend te leven,
Beginnend op der aard, volendend in den troon,
Den kampstrijd die God zelf voor doel heeft en voor loon.
Zijt welkom, EUGENIE, 't is hier dat, vrij van schanden,
Gij op den autaar zult vrijwillig 't offer branden
Van al dat gij van God gekregen hebt of zijt,
Aan hem, aan God alleen, voor eeuwig toegewijd;
Zijt welkom en de geur van 't sacrificie dringe
Tot waar het eerst aan God de schuldige eere bringen
Dan, spreiden rondom ons, als reukwerk aangenaam,
Verblijde 't eerst u zelf en dan ons al te saam,
Verblijde 't uwen stam, uw broeders, zusters, magen,
Uw moeder, en dien God heur nam, ga 't blijdschap dragen,
Verblijde 't iedereen die ooit u kende of zag
Of bidt voor u tot God op dezen blijden dag.
'T begin is schoon; zij 't end nog beter en nog

schoonder
en worde hij, die EERST en LAATST is, uw bekroonder,
Wanneer uw wijngaardwerk eens vol en afgedaan,
Gij moogt om uwen loon bij 's wijngaardsmeester gaan.
G.G.

Bij het aflezen van haar plechtige geloften werd ook nog een ander gedicht van Gezelle voorgedragen.[6]

In 't vruchtbaar wijngaardland

Beggijntjes, beggijntjes,
Ons Heeren lieve kindtjes,
aanveerd een' nieuwe plant,
in 't vruchtbaar wijngaardland,
en ziet maar al te maal dat ze in uw blijde hoven
omleege wortels schiete en vruchten drage al boven.

Beggijntjes, beggijntjes,
Colletjes en Kathrijntjes,
Boos Iseghem heeft pront
nog goeden wijngaardgrond;
't bewijs daarvan is hier met lijf en ziel vandage
gekomen en aanveerd; 'k wil da'k er tiene zage!

Beggijntjes, beggijntjes,
de strekskens en de lintjes,
die heeft ze laten staan
en neerstig afgedaan;
nu moet gij haar verkleên in nieuwe en schoone kleêren
wel na 't fatsoen gemaakt en na de sneê ons Heeren.

Beggijntjes, beggijntjes,
geen poufs meer, noch bottijntjes,
noch rokken met volants
met passement daarlangs:
maar wijde en schoone schurs, heel vol van charitate
die vage langs den choor, maar nooit meer achter strate.

Beggijntjes, beggijntjes,
hier stoppe ik nu al fijntjes
met dezen laatsten lap
mijn lied en mijn geklap:
Boos Iseghem u geeft een Haessebroucq'sche scheute,
ik het lied gedicht; hebt gijlder nu de leute!

Ivo Stragier
(° Izegem, 21/01/1862 - † Swi-Yvan, april 1928)

Ivo Stragier
(foto in privé-bezit)

Ivo Stragier volgde zijn studies aan het Klein Seminarie te Roeselare. Daarna trok hij naar Scheut. Op 20 mei 1887 werd hij priester gewijd. Bij de viering van zijn eerste mis, op 21 november 1887, werd aan Gezelle een gedicht gevraagd. De meester schreef dit op 20 september 1887. Op 17 februari van het volgende jaar vertrok Ivo naar zijn missiegebied in China (Mongolië). Na een vruchtbare missieperiode van veertig jaar overleed deze missionaris in zijn missiebisdom.[7]

Niet zwart, niet wild, niet woest genoeg,
om u doen af te wijken,
en was 't Mogolsch, het Moorenland,
noch 't midden van Afriken!

Waar menschen, waar Gods kinderen zijn,
waar zielen vrij te kampen,
daar vliegt uw hert, uw' schreden voor,
door lijf- en levensrampen.

Gods kind zijt gij, Gods Priester, en
Gods zendeling, vaart henen;
en, waar gij landt, zij licht met u,
zij levend licht verschenen!

Dan, mag de kroon der Martelaars
uw reikend hand niet halen,
toch eeuwig zult ge, in 't sterreheer,
als Leeraar zegepralen.

God zeide 't, en die 't al verliet
om God, zal, Gods beloven
betrouwende, spijts al dat viel,
onvelbaar blijven boven.

E.P. Renatus - Jules Devos
(° Oostrozebeke 12/12/1854- † Izegem, 06/11/1925)

Julius Devos
(foto uit: J. GELDHOF, Vliegt de ... p. 48)

Deze Izegemnaar woonde aan de Kortrijksestraat 1 en volgde de lessen van het middelbaar onderwijs aan het Klein Seminarie te Roeselare, omdat er toen in Izegem nog geen college was. Hij was leerling van de beroemde klas van Albrecht Rodenbach en heeft ook deelgenomen aan *de grote storinge*. Hij werd de eerste martelaar van de Vlaamse Beweging en werd door Rodenbach ook om die reden met een gedicht vereerd.
Jules Devos werd opgeleid als journalist en heeft dit beroep ook een tijd uitgeoefend. Daarna is hij bij de paters Kapucijnen binnengetreden, waar hij missiepredikant werd en als befaamd redenaar bekendheid verwierf. Met brio preekte hij zowel in Wallonië als in Vlaanderen. Hij stierf in het klooster te Izegem op 6 juli 1925.[8]
Gezelle schreef op 7 juni 1886 een gedicht voor de eerste mis van pater Renatus, die gewijd werd in de Kapucijnenkerk te Brugge.

Renatus, in Francisci namen,
voor CHRISTI standaard, zonder schamen,
vandage ontluikt den dieren eed
van rein, gehoorzaam, arm te leven,
van u geheel aan God te geven,
aan CHRISTI kruis, aan CHRISTI kleed !

Daar waar gij gaat, daar volgt Hem mede;
daar waar Hij staat is 't uwe stede,
is 't uwe steenrots; houdt u sterk,
Capucijn, die spijts de wereld,
zelfs hedendaags nog, bovenperelt;
een diamant, in CHRISTI kerk!

Uw Vader heeft den strijd begonnen,
Uw Vader heeft den strijd gewonnen,
God hielp hem; zijne kinderen zal,
op God gesteund, Franciscus helpen,
voor 't scheuren van de wreede welpen,
in Daniëls duisteren leeuwenstal !

E.H. Laurentius Dehulster
(°Roeselare, 03/03/1844 - † Brugge, 16/10/1924)
Deze Roeselarenaar werd priester gewijd op 15 juli 1867. Na een korte tijd onderpastoor geweest te zijn in Wielsbeke, kwam hij voor dezelfde functie naar Izegem. Dan volgde Brugge, waar hij eerst dienst deed in de Magdalenakerk en daarna op Sint-Salvator. In 1882 werd hij de laatste bestuurder van de Bogaardenschool. In 1883 werd hij de eerste pastoor van Montaleux. In 1891 werd hij hier de nieuwe pastoor, na de dood van pastoor Lonneville. Zijn inhuldiging op 15 juli 1891 was een uniek gebeuren. Hij zou hier gedurende een decennium het pastoraat waarnemen. Naast tal van godsdienstige verenigingen, stichtte hij hier ook de

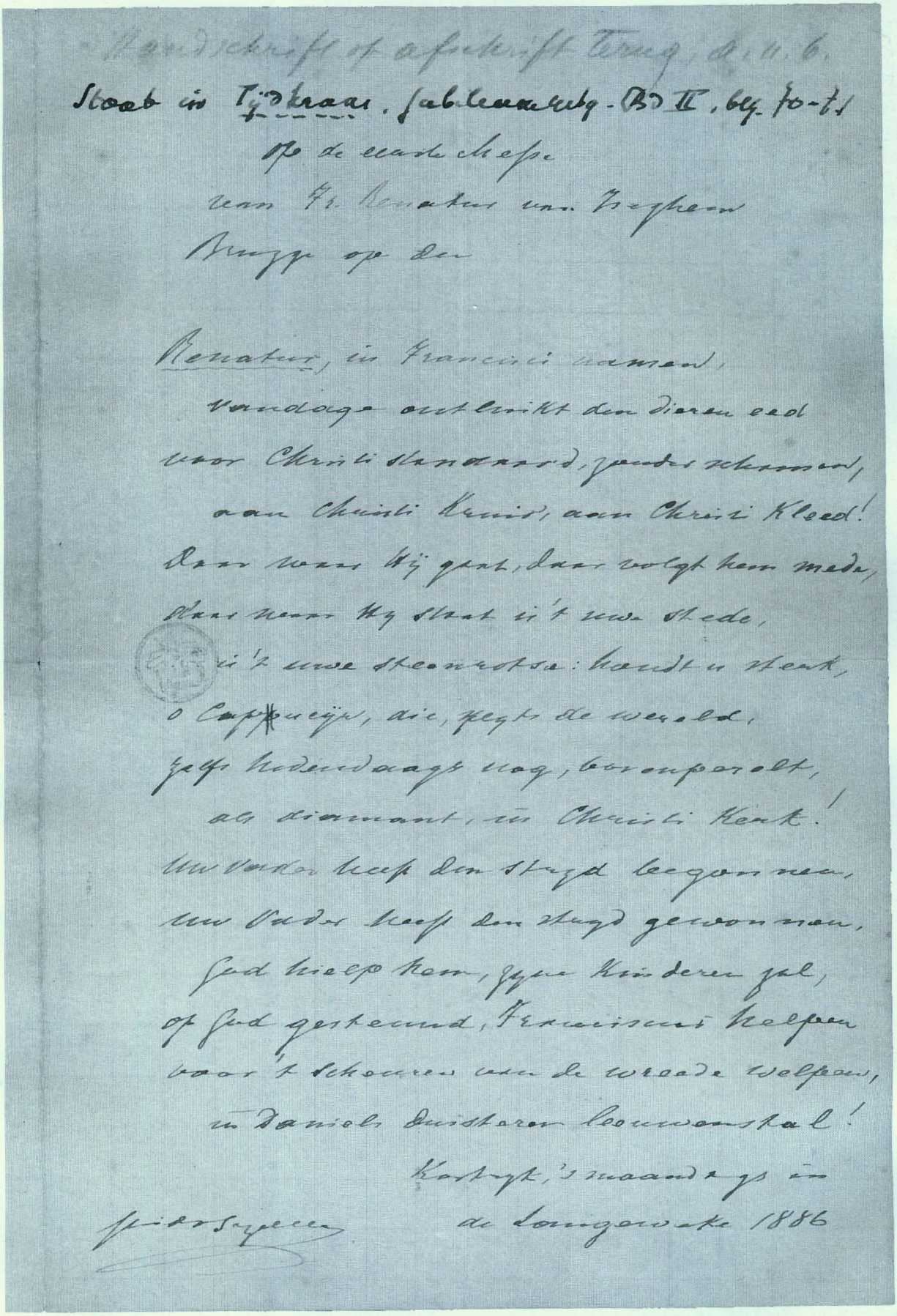

Handschrift Guido Gezelle. Het gedicht opgedragen aan pater Julius Devos. (Gezellearchief Brugge)

Laurentius Dehulster
(ATM)

school op de Bosmolens.
Hij liet ook een nieuwe "Kruiskapel" bouwen en door zijn toedoen kwam er een middelbare afdeling in het Sint-Jozefsgesticht. Hij werd hier vervangen in 1911 door Z.E.H. Constant Vancoillie. Dehulster werd deken van Moeskroen en na zijn ontslag erekanunnik te Brugge, waar hij in 1924 overleed.[9]

Er werd voor de inhuldiging van de nieuwe pastoor E.H. Laurentius Dehulster, die te Izegem aangesteld werd in 1891, door een paar parochianen een kort gedicht gevraagd aan Gezelle. In die jaren was het een vast gebruik bij zo'n aanstelling een gedicht boven de deur aan te brengen.

Voor de heer Joseph Deraedt-Rosseeuw, gemeenteontvanger in Izegem, schreef Gezelle:
De raad van God is wonderbaar,
Hij neemt, hij geeft, nu hier nu daar,
ontvadert ons en laat nadien
ons weêr een nieuwen vader zien.
Ziet God in hem die komt en gaat,
dat rade ik iedereen: De Raadt.

Ook Albert Dekeyzer vroeg een acrostichon om bij dezelfde inhuldiging te gebruiken. Er wordt hier wel verondersteld dat het zou moeten dienen om door de koster, die Hendrik heet, gebruikt te worden.
***D**at Hendrik, mijn patroon vol eer,*
***E**en splinternieuwen Pastoorheer*
***H**ier komen laat op mijnen dag.*
***U**itmuntend elk dat heeten mag;*
***L**aat waaien dan den groenen tak,*
***S**teekt vendels uit tot boven 't dak,*
*'**T** betaamt wel nu of nooit, dat ik*
***E**en keerse ontsteek nen arem dik,*
***R**echuit gezeid. Hier endt het stik !*

Let hierbij in dit kort gedicht op de eerste letters van elke lijn, die samen de naam van DEHULSTER vormen.

Bij een onbekende aanvrager konden de Izegemnaren bij dezelfde inhaling lezen:
Zijt welkom in sint Tillo's stad,
en geve Gods genade ons, dat,
alwaar gij leedt, elk medega:
elk volg den goeden herder na.

E.H. Amaat Dierick
(° Izegem, 10/03/1865 - † Harelbeke, 09/12/1933)
Amaat was een zoon van de stichter van de Izegemse schoennijverheid, Eduard Dierick en zijn tweede vrouw Justina Vanpachtenbeke. Hij behaalde de graad van licentiaat in taal- en letterkunde. Van hem is ook de dichtbundel *Tillo's lied* over onze plaatselijke patroonheilige Sint-Tillo.[10]
Gezelle werd gevraagd een gedicht te schrijven voor

Amaat Dierick
(foto in privé-bezit)

de priesterwijding van deze Izegemnaar, die te Brugge gewijd werd op 21 december 1889. 's Anderendaags las hij zijn eerste mis in de kapel van de Arme Klaren te Brugge, waar zijn zuster Maria kloosterlinge was. Sedert 1891 was hij professor aan het Klein Seminarie te Roeselare en later werkzaam in Heule, Moorslede en Harelbeke.[11-12]

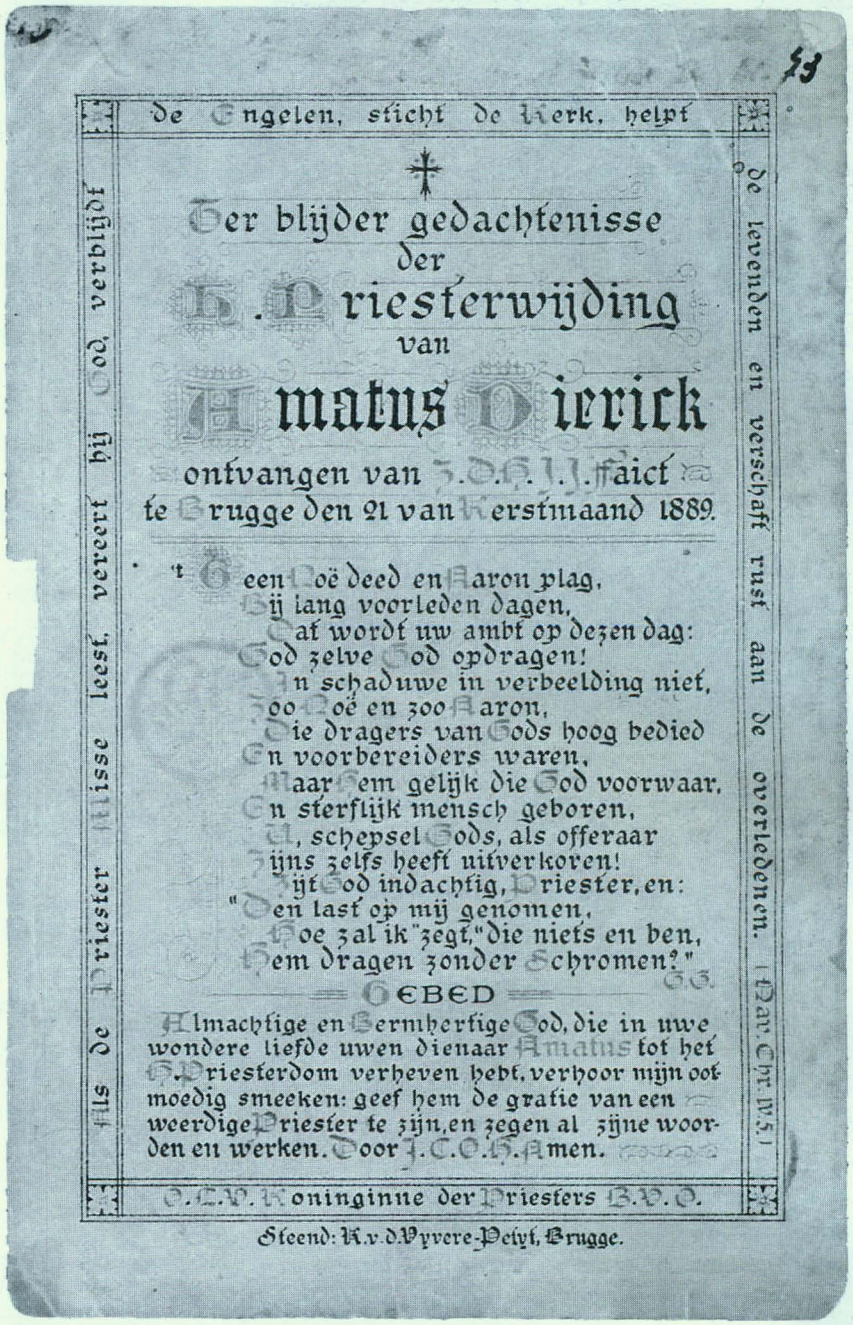
De Engelen, sticht de Kerk, helpt

Ter blijder gedachtenisse
der
H. Priesterwijding
van
Amatus Dierick
ontvangen van S.D.G.J. Faict
te Brugge den 21 van Kerstmaand 1889.

't Geen Moë deed en Aaron plag,
Bij lang voorleden dagen,
Dat wordt uw ambt op dezen dag:
God zelve God opdragen!
In schaduwe in verbeelding niet,
Zoo Moë en zoo Aaron,
Die dragers van Gods hoog bedied
En voorbereiders waren,
Maar Hem gelijk die God voorwaar,
In sterflijk mensch geboren,
U, schepsel Gods, als offeraar
Zijns zelfs heeft uitverkoren!
Zijt God indachtig, Priester, en:
"Den last op mij genomen,
Hoe zal ik zegt," die niets en ben,
Hem dragen zonder schromen?"

GEBED

Almachtige en Barmhertige God, die in uwe wondere liefde uwen dienaar Amatus tot het H. Priesterdom verheven hebt, verhoor nijn ootmoedig smeeken: geef hem de gratie van een weerdige Priester te zijn, en zegen al zijne woorden en werken. Door J.C.O.H. Amen.

O.L.V. Koninginne der Priesters B.V.O.

Als de Priester Misse leest, vereert hij God, verblijdt de levenden en verschaft rust aan de overledenen. Dav. Chr. IV. 5.

Steend: K.v.d.Vyvere-Petyt, Brugge.

Karel (Charles-Louis) Cools
(° Emelgem, 10/03/1850 - † Emelgem, 19/04/1929)
Karel Cools gaf jarenlang les aan de Emelgemse zondagschool (gesticht in 1862). In 1887 werd hij gehuldigd om zijn 25 jaar dienst als lesgever. Daarnaast was Karel Cools medestichter en eerste voorzitter (1881 - 1909) van de Emelgemse zangvereniging "De Kerels". Hij was daarbij nog schatbewaarder van het Sint-Vincentius-genootschap, lid van de kerkfabriek van de Sint-Pietersparochie, lid van de jongelingencongregatie en van de Bond van het Heilig Hart en ondervoorzitter van de ziekenbond "De Rust".
Van beroep was Cools tuinman. Hij was werkzaam in de ruime tuin van de pastorie en tevens onderhield hij het groen op het kerkhof van Emelgem. Verder was hij zeer vlaamsvoelend en een zeer vlaamsbewust man.
Op 14 maart 1890 verzocht de dirigent van de Kerels Gezelle om een gedicht te schrijven om te zingen op tweede paasdag bij de hulde aan Karel Cools om zijn 25-jarig lesgeven aan de Emelgemse zondagschool. Hij had een liedjestekst gevraagd om op de wijze te kunnen zingen van "Kent gij de streek van God verkoren". Het feest ging door op derde paasdag van 1890. De tekst die Gezelle schreef op 23 maart van dit jaar verscheen reeds in Ten Mandere[13]

Op 19 augustus trad Karel Cools in het huwelijk met Blondine Emily Stevens (° Emelgem, 16 maart 1864 - † 10 januari 1945)
Bij die gelegenheid schreef Gezelle opnieuw een gedicht.[14]
De kerels, ze waren zoo boos en zoo bot
ze'n kenden, ze'n eerden den heiligen God
niet, overbevreesd voor hun' goden,
voor Dijs en voor Thor en voor Woden.

De kerels, ze wierden bekeerd en gedoopt,
en vaste in Gods visschende netten geknoopt;
nadien zijn zij mannen bedegen,

Karel Cools
(foto in privé-bezit)

Gods name en Gods Kerke genegen.

Dat zij zijn tot nu toe gebleven; ze staan
aan 't hoofd van de christene scharen vooraan,
godvruchtig en zuiver van zeden;
en Vlamingen heet men ze heden.

Ze horken naar 't woord van de Paus,
onbeschaamd;
en, werkers of meesters, zoo 't broederen
betaamt,
verstaan dat ze zullen beklijven,
met Vlaming en Christen te blijven.

Van vader te kinde zoo ging ze onbesmet,
de leeringe Christi, die, overgezet,
tot ons kwam en Vaderland dede
een land zijn van voorspoed en vrede.

De hand van den Heere beware ongedeerd,
't Geloove in elk huis, en rond iedereen heerd;
en moge ons kleen vaderland wezen
zoo 't nu is nog lange na dezen!

Dat, Karel, hangt af, zoo van U zoo van Haar,
die heden vereend zijt; die vroolijk te gaêr,
de stem van den Heere getrouwe,
geworden zijt Eeman en Vrouwe.

Het slot van de wereld, tot dat zij vergaat,
is 't heilige geheem van den huwlijken staat,
tot één sacrament van de zeven
door God, in zijn goedheid, verheven.

Verstonden ze 't allen zoo gij, Man en Vrouw,
die eerbaar, godvruchtig, oprecht en getrouw,
malkaar van den Heer zijt gegeven,
om eensch, gij die twee zijt, te leven!

Verstonden ze 't allen, zoo wierd heel ons land
een hof, vol prachtige blommen geplant,
daar God hovenier zou van wezen,
en daaglijks goe vruchten uit lezen.

Verstonden ze 't allen, een schat wel bewaard
waar 't leven van iederen mensch op der aard;
en spaarzaam zoo wonnen ze ermede
Jerusalems zalige stede.

Verstonden ze 't allen, het zong en het klonk,
vol deugdzame kerels, 't zij oud of 't zij jong;
en niemand en zouder ooit moeten
voor tweedracht of overdaad boeten.

Verstonden ze 't allen,... Ze zullen 't verstaan,
als ze U aan het hoofd van de gilde zien staan,
die Nasarethsch huisgezin laten,
tot voorsprake en voorbeeld, hun baten.

Dan zal inderdaad uit den huwelijksband
een zegen ontstaan voor het Kerlingenland,
en ons van goe mannengerieven.
Zoo moge 't den Heere believen !

Theophilus De Smet
(° Izegem, 03/09/1857 - † Izegem, 04/03/1874)
Deze jonge overledene was lid van de Congregatie van O.-L.-Vrouw. Dit gedicht werd hoogstwaarschijnlijk aangevraagd door E.H. L. Slosse, die in goede relatie stond met Gezelle. Sedert 1872 was Slosse te Izegem benoemd als onderpastoor en diende hij ook in te staan

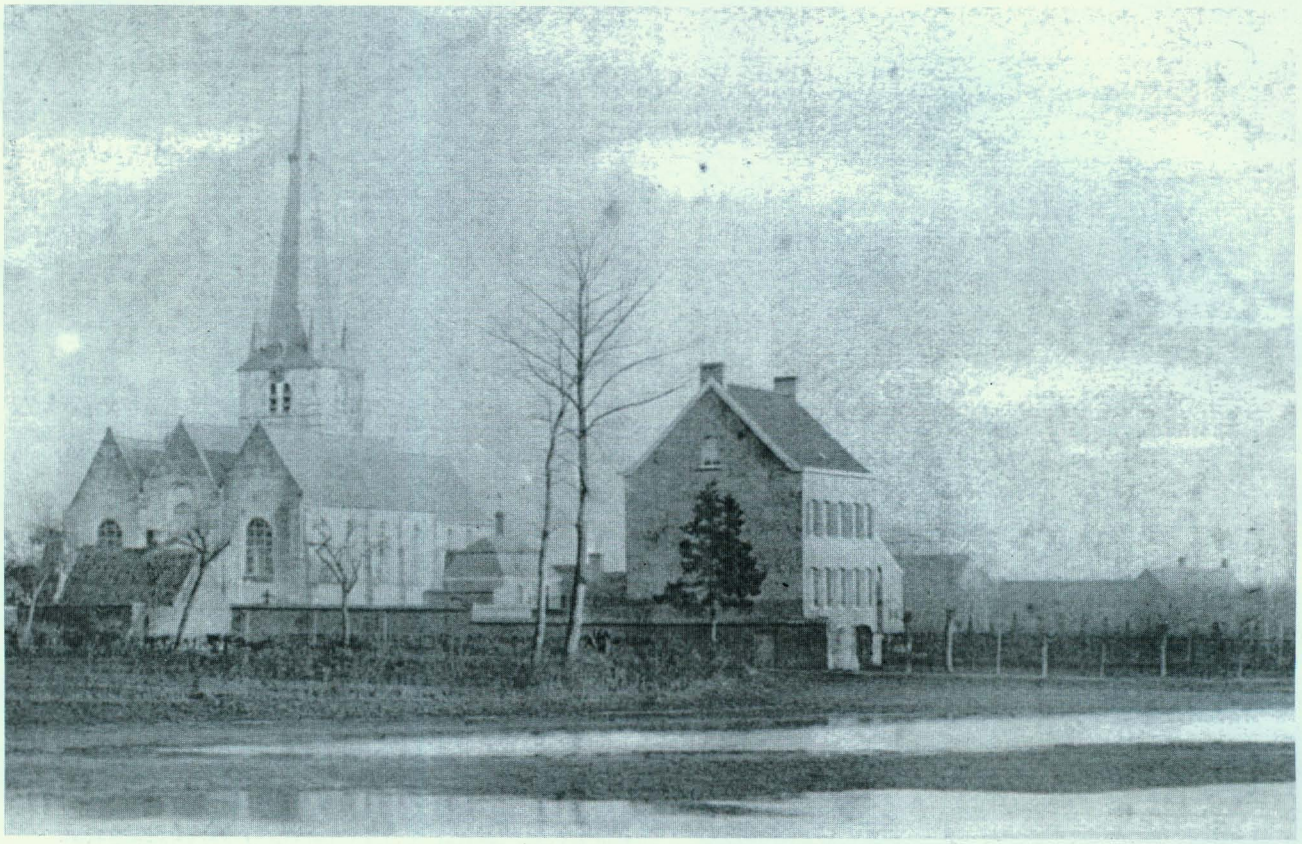

De Emelgemse Sint-Pieterskerk met daarnaast de nieuwe pastorie die door pastoor Glorieux opgetrokken werd. Zuid van dit gebouw zien we een deel van de pastorietuin, die gedurende vele jaren door Karel Cools onderhouden werd.
(foto in privé-bezit)

voor de congregatie.[15]

'k Groet u, zoete zielke lief,
roosken rijk in geuren,
lelie uit de dellingen,
prachtsteen vol coleuren;
hatende al dat vleeschlijk is
en van kwad'humeuren:
zalig was uw sterven en
eeuwig goed te keuren.

Magdalene Victorine Julie Marie Vandewalle
(° Izegem, 30/11/1880 - † Izegem, 12/01/1881)
Gezelle schreef dit gedicht bij het overlijden van een eerste baby voor de Izegemse familie Albert Vandewalle - Leonie Berson die op de Korenmarkt 16 woonde

't Was 't uwe en 't onze, eilaas,
en, hadde 't mogen leven,
't waar' t onze en 't uwe, o God,
zoo hope ik wel gebleven!

Waarom dan ? Neen, waarom
en vrage, en rade ik niet:
ik berg mijn tranen, en...
dat Gij wilt is geschied!

'k Ben blijde, intusschentijd,
dat 't zielken onzer ziel,
na eenen lach met ons
gewisseld, U beviel;

en, U bevallend, dat
ons aldereerste kleentjen
voor eeuwig worden mocht
ons zalig Madeleentjen.

Germaine Vandewalle
(° Izegem, 04/03/1884 - † Izegem, 16/06/1888)
Dit kind was het zusje van bovengemelde Magdalene Vandewalle.[17]

O Jesu, 't zielken dat
Gij ons geschonken hadt,
als echtelijken zegen;
hoe is 't uit onzen schoot
zoo schielijk, door de dood,
gerukt en weggedregen?

Het dunkt ons menigmaal
zijn lieve kindertaal
te hooren... maar, 't is dolen
dat 't minnend herte doet:
ons kindtjen is voor goed,
ons kind is ons gestolen!

Het licht is ons geroofd,
het leven uitgedoofd,
en 't huisgezin, geschonden,
en schettert nimmermeer
vol vreugde, lijk weleer:
het zwijgt ten allen stonden !

de dood en kent geen leed,
zij zeisent, immer wreed
en zonder mededoogen;
geen troost en wete ik, geen:
Gij Jesu, zult alleen,
Gij kunt onz' tranen droogen !

Frederyk Decoene
(° Izegem, 26/12/1824 - † Kortrijk, 25/06/1883)
In 1878 schreef Gezelle een zielgedichtje voor de overleden dochter van Frederyk Decoene.[18]
Bij het overlijden van Frederyk Decoene, een oud-Izegemnaar (zoon van Pieter Decoene en van Eugenia Vuylsteke) en echtgenoot van Sophie Geers, schreef Gezelle ook voor hem een zielgedichtje.[19]
Een brave man was hij, oprecht, en in geen doeken
en lag zijn hert, maar op zijn bloote hand te zoeken,
en op zijn tonge, die de rechte waarheid sprak,
't zij wien zijn ruwe deugd ooit meê- of tegenstak.

Hij diende. Diende God in al die hem geboden,
maar anders geen van al de valsche wereldgoden
en was hij slavelijk verbonden. Vrouwe en Kind,
zijn Meester en zijn Werk, naast God van hem bemind,

getuigen 't openbaar, beschamend onze tijden.
Die één uit honderd was, hij komt dan te overlijden!
God ruste zijne ziel! en, als voor hem en al
die leefden de ure slaat dat elk herleven zal,

dat zijne vrienden toen, hem kennend, zeggen mogen:
Gods woord is waar, hij sprak, nu zien wij 't onbedrogen,
dat wel doen op der aard wel hebben doet nadien,
en 't eeuwig Licht, voor loon, en 't eeuwig leven zien.

Elisa Augusta Maria Terrière
(° Izegem, 06/08/1854 - † Kortrijk, 15/04/1888)
Elisa Terrière was lid van de congregatie van O.-L.-Vrouw, zoals zoveel andere jonge dames in die jaren. Ze was de dochter van Louis Terrière, winkelier en van Sophia Lecomte. Wat echter meer uitzonderlijk bij haar voorkwam, was dat ze ook weldoenster was van een weeshuis voor meisjes.[20]

Elisa, blijft ons nog, schoon door de dood gescheiden,
met uwe zoete hand beschermen en geleiden;
ons toogen, zoo weleer gij als een Engel placht,
den weg des Hemels, door dees booze wereldnacht!
Hoe lang nog zullen wij, eilaas, nu driemaal weezen,
verlangen naar uw lot en om het onze vreezen?
Elisa, blijft, o blijft, en, 't geen gij immer waart,
een Engel blijft, die ons in eere en deugd bewaart!

Andere bidprentjes
Heel wat Izegemnaren kregen tijdens het leven van Gezelle één van zijn gedichtjes op hun bidprentje. De teksten werden geschreven voor anderen, maar gekopieerd.
In het Gezellearchief[21] vonden we volgende Izegemse

bidprentjes terug met een gekopieerd Gezellegedichtje:

- voor Desiderius Parmentier, † Izegem 22/01/1883.
- voor Hendrik Vermeulen, † Izegem 29/03/1883.
- voor Antonia Buyse, † Izegem 03/07/1887.
- voor Leonia Van Dommele, † Izegem 23/11/1885.
- voor Aloysius De Backere, † Izegem 24/09/1884.
- voor Josephus Maes, † Izegem 08/09/1881.
- voor Julius Martin, † Izegem 06/10/1883.
- voor Petrus Millecam, † Izegem 12/02/1886.
- voor Ludovica Pollet, † Izegem 01/03/1890.
- voor Ida De Voghele, † Izegem 08/04/1885.
- voor Eulalie Maria Catharina Augustina Vandemoortele, † Emelgem 17/07/1875.
- voor Ursula Cools (Jacobus Cools en Isabella Leenknecht), ° Izegem 07/10/1811, † 06/11/1882.
- voor Camillus Lezy (Carolus Lezy en Theresia Bulckaert), ° Izegem 01/07/1873, † 15/01/1885.
- voor Carolina Spriet, † Izegem 20/04/1883
- voor Rosalie De Gryse, † Izegem 12/07/1883.
- voor Aloysius Folens, † Izegem 22/07/1889.
- voor Joannes Verhelle (Edward Verhelle en Theresia Meersschaert), °I zegem 22/02/1836, † 07/12/1888.
- voor Ludovica Seys, † Izegem 02/06/1882.
- Voor Joannes Tanghe, weduwnaar van Theresia Van Huysse, ° Emelgem 10/11/1798, † Izegem 08/04/1883
- voor Cyrillus Naert (Josephus Naert en Ursula Buysse), ° Izegem 11/04/1868, † 16/08/1887.
- voor Bruno Terryn, † Izegem 16/01/1890.
- voor Silvia Dewaele, † Izegem 15/08/1882.
- voor Emma Schelpe, † Izegem 10/08/1888.
- voor Joannes Roelens, † Izegem 27/07/1876.
- voor Franciscus Verfaillie, † Izegem 24/10/1881.
- voor Theresia Soenen, † Izegem 19/03/1883.
- voor Francisca Houthaeve, † Izegem 31/01/1885.
- voor Edward Werbrouck, echtgenoot van Theresia Vercruysse, ° Izegem 11/07/1811, † 05/03/1880.
- voor Ludovica Verhaeghe (Petrus Verhaeghe en Rosa Berghman), lid van de Congregatie van O.-L.-V., ° Kachtem 15/12/1836, † Izegem 02/05/1887.
- voor Theresia Terriere, weduwe van Joseph Antonius De Heere, † Izegem 02/01/1885.
- voor Isabella Clara De Coene, † Izegem 28/04/1883
- voor Angela Werbrouck, † Izegem 13/07/1886.
- voor Emilius Vande Casteele, † Izegem 25/07/1887.

Gezelle schreef geen andere communieteksten voor Izegemnaren dan deze voor Bénédict Gillès de Pélichy. Maar net zoals de teksten voor bidprentjes, werden ook de communieteksten van Gezelle gekopieerd:

- voor Palmer Verheust, Izegem 07/04/1892.
- voor Raphaël Verheust, Izegem 04/04/1895.
- voor Michel Verheust, Izegem 25/03/1890.
- voor Valentine Verheust, Izegem 31/03/1898.

Vier kinderen van Gustaf Verheust, lijnwaadfabrikant en van Celina Adela Leontina Dekeyser, Marktstraat.

Baron Leon Ruzette

Leon Ruzette
(foto in privé-bezit)

(° Aalst, 20/02/1836 - † Brugge, 01/01/1901)
Baron Ruzette, gouverneur van West-Vlaanderen (1877-1878 en 1884-1901) kan zeker niet bij de autochtone Izegemnaren gerekend worden. Op 26 juli 1886 bezocht hij echter het toenmalige Sint-Jozefsgesticht, waar E.H. Pieter Baes toen directeur was. Deze directeur, een goede vriend van Gezelle, vroeg aan deze laatste om een gedicht te schrijven bij deze gelegenheid. Dit gedicht werd gedrukt op een los blad en bij het bezoek door een scholier voorgelezen. Het vatte aan met de volgende woorden: *"Aan den weledelen Heer Ridder Ruzette, bewindvoerder van West-Vlanderen, bezoekende..."*[22]

O konings afgezant,
die heel West-Vlanderland

bestiert, naar recht en wetten;
die zoo vele eere ons doet
van uwen Riddervoet
in onze school te zetten;
U zij, vol dankbaarheid,
een enkel woord gezeid:
believe 't U te weten,
al zijn wij jong en kleen,
dat uw bezoek geen een
van ons en zal vergeten!
Gij zult geschreven staan
in ons gedacht voortaan,
en "moge God U sparen,"
't is 't geen de kinderstem
der school van Iseghem
U wenscht: "nog lange jaren!"

Opschriften en spreuken in de Gildezaal te Izegem

Op 3 maart 1872 werd te Izegem door E.P. Van Caloen het genootschap gesticht van Franciscus Xaverius. E.H. Hendrik Van Den Driessche, onderpastoor, werd tevens als bestuurder van dit genootschap aangesteld. Dit genootschap hield eigenlijk zeven kleinere groeperingen in zich.

Om voor dit nieuw genootschap een degelijk onderkomen te kunnen aanbieden, werd, op vraag van de familie de Pélichy, aan baron Emmanuel de Bethune om een plan gevraagd van een ruime zaal voor de werkmanskring van de Xaverianen (Franciscus) die dan in de volksmond de *"Ciskens"* werd genoemd.

Deze zaal van 43 x 12 m werd opgetrokken en van een stevig houten dakgebinte voorzien. Het nieuw gebouw werd op 26 juni 1898 door Mgr. J. Waffelaert plechtig ingewijd. De binnenmuren werden beschilderd met kentekens en wapenschilden en kregen ook een reeks Vlaamse spreuken toebedeeld die Gezelle geschreven had. Ze werden vroeger besproken in Ten Mandere.[23]

Bibliografie

Bart BLOMME en Ferdy CALLEWAERT, **In het kader van het Rodenbachjaar en 900 jaar Izegem: Vlaanderens eerste martelaar: E.P. Renatus (Julius Devos)**, De Gidsenkring, 18/5, 1980, p. 12-31

Boos Iseghem

L[ouis] CARPENTIER, **Jaar- en Opschriften der plechtige inhalingen van Théophiel Sioen als pastor van Emelghem, den 11 Juni 1891; Ivo Debrabandere als pastor van Ingelmunster, den 24 Juni 1891; Joseph Dehulster als pastor van Iseghem, den 15 Juli 1891.**, Izegem, Gebr. Strobbe, 1891, 97 p.

D.A.I., Slossefonds

De Iseghemnaar

José DE MUELENAERE, **Guido Gezelle en Izegem. 1. Gezelle en de Mariaschole of Avé Maria**, Ten Mandere nr. 58, 20/3, 1980, p. 176-202.

ID., **Guido Gezelle en Izegem. 2. Gezelle en de Broedersschole of St.-Jozefsgesticht. Gedachten, gedichten en documenten rond Pieter Baes**, Ten Mandere nr. 62-63, 22/1-2, 1982, 181 p.

Amaat DIERICK, **Dit is Tillo's Lied. Gedicht in 12 zangen, daarbij een Voorzang en een Slotklank**, Roeselare en Brussel, Julius De Meester, 1900, 230 p.

Amaat DIERICK, **Gedachtenisse der plechtige inhaling van den Eerweerden Heer J. De Hulster als pastor van Iseghem**, Izegem, Gebr. Strobbe, [1891], 8 p.

Gaat en onderwijst alle volkeren, Roeselare, 1950, 104 p

Gazette van Iseghem

Jozef GELDHOF, Bij het honderdjarig bestaan van St.-Hiloniuskerk Izegem, [Izegem, drukkerij Strobbe, 1955], 158 p.

Jozef GELDHOF, **Vliegt de Blauwvoet! De eerste martelaar van de Vlaamse Studentenbeweging. E.P. Renatus Devos**, Brugge, Franciscaanse Standaard, [1955], 131 p.

Guido GEZELLE & J. Boets, **Verzameld Dichtwerk**, 8 delen, 1980, De Nederlandse Boekhandel, Antwerpen-Amsterdam.

Guido GEZELLE, **Jubileumuitgave: Tijdkrans deel II**

Jean-Marie LERMYTE, **Het Blauwhuis en Izegem**, Izegem, Ten Mandere, 1990, 256 p.

Adrien VANDERHEEREN, **100 jaar geleden stierf E.H. Joseph de Pélichy**, Ten Mandere nr. 64, 22/3, 1982, p. 234-241.

Ten Mandere

www.gezelle.be

Voetnoten

[1]Over J. de Pélichy zie Jean-Marie LERMYTE, **Het Blauwhuis en Izegem**, Izegem, Ten Mandere, 1990, 256 p.; Adrien VANDERHEEREN, **100 jaar geleden stierf E.H. Joseph de Pélichy**, Ten Mandere nr. 64, 22/3, 1982, p. 234-241; José DE MUELENAERE, **Guido Gezelle en Izegem. 1. Gezelle en de Mariaschole of Avé Maria**, Ten Mandere nr. 58, 20/3, 1980, p. 176-202 en ID., **Guido Gezelle en Izegem. 2. Gezelle en de Broedersschole of St.-Jozefsgesticht. Gedachten, gedichten en documenten rond Pieter Baes**, Ten Mandere nr. 62-63, 22/1-2, 1982, 181 p.

[2]José DE MUELENAERE, **Guido Gezelle en Izegem. 1. Gezelle en de Mariaschole of Avé Maria**, Ten Mandere nr. 58, 20/3, 1980, tussen p. 184 en 185.

[3]D.A.I, Sf IV/153. Zie ook: José DE MUELENAERE, **Guido Gezelle en Izegem. 2. Gezelle en de Broedersschole of St.-Jozefsgesticht. Gedachten, gedichten en documenten rond Pieter Baes**, Ten Mandere nr. 62-63, 22/1-2, 1982, p. 99-103.

[4]Jean-Marie LERMYTE, **Het Blauwhuis en Izegem**, Izegem, Ten Mandere, 1990, p. 73 en Guido GEZELLE, **Verzameld dichtwerk** : dl. VI, p.335-336.

[5]Guido GEZELLE, **Verzameld Dichtwerk** : dl. VI, p.175-176. Het werd in een speciale uitgave gedrukt voor de professie van juffrouw Eugenie Haessebroucq door K. Van de Vijvere-Petit, Brugge. Zie ook D.A.I., Sf. IV/106.

[6]Guido GEZELLE, **Verzameld Dichtwerk** dl. VI, p.177.

[7]We verwijzen naar een werk van de Sint-Amandsmissiebond uit Roeselare waarin alle mannelijke en vrouwelijke missionarissen van de dekenij Roeselare tot 1950 aan bod komen. Izegem, Emelgem en Kachtem vielen op dat moment nog onder die dekenij. Dekenij Roeselare. **Gaat en onderwijst alle volkeren** [Titel op de kaft], Roeselare, 1950, p.75, **Missionering in Mongolië** in *Gazette van Iseghem*, d.d. 04/02/1899 p. 1 en **Grote Missie** in *De Iseghemnaar,* d.d. 30/09/1922 p., waarin een levensschets van hem werd opgenomen. Het gedicht verscheen in G. GEZELLE, **Jubileumuitgave : Tijdkrans II**, p.71-72 en G. GEZELLE, **Verzameld Dichtwerk**: dl. III, p.544. Het gedicht werd verspreid op het gedachtenisprentje dat op zijn priesterwijding uitgedeeld werd.

[8]Jozef GELDHOF, **Vliegt de Blauwvoet! De eerste martelaar van de Vlaamse Studentenbeweging. E.P. Renatus Devos**, Brugge, Franciscaanse Standaard, [1955], 131 p.,
Bart BLOMME en Ferdy CALLEWAERT, **In het kader van het Rodenbachjaar en 900 jaar Izegem: Vlaanderens eerste martelaar: E.P. Renatus (Julius Devos)**, De Gidsenkring, 18/5, 1980, p. 12-31. Jozef GELDHOF, **Pater Devos** in *Boos Izegem*, driemaandelijks orgaan van het Studentengild "Vlaams en Vroom" te Izegem, 5de jg. Nr. 1, p. 15-17. **[Levensschets van] Pater Julius Devos** in *Boos Iseghem,* d.d. 02/11/1912 p. 2. Het gedicht verscheen in Guido GEZELLE, **Jubileumuitgave : Tijdkrans II**, p.70-71 en Guido GEZELLE, **Verzameld Dichtwerk** : dl. III, p.543-544.

[9]L[ouis] CARPENTIER, **Jaar- en Opschriften der plechtige inhalingen van Théophiel Sioen als pastor van Emelghem, den 11 Juni 1891; Ivo Debrabandere als pastor van Ingelmunster, den 24 Juni 1891; Joseph Dehulster als pastor van Iseghem, den 15 Juli 1891**., Izegem, Gebr. Strobbe, 1891, 97 p.; Amaat DIERICK, **Gedachtenisse der plechtige inhaling van den Eerweerden Heer J. De Hulster als pastor van Iseghem**, Izegem, Gebr. Strobbe, [1891], 8 p., ook verschenen in de *Gazette van Thielt*, jg. 42, nr. 57. Jozef GELDHOF, **Bij het honderdjarig bestaan van St.-Hiloniuskerk Izegem**, [Izegem, drukkerij Strobbe, 1955], p. 65-66

[10]Amaat DIERICK, **Dit is Tillo's Lied. Gedicht in 12 zangen, daarbij een Voorzang en een Slotklank**, Roeselare en Brussel, Julius De Meester, 1900, 230 p. C.D.J. **Tillo's lied**, Biekorf, 10, 1899, p. 321-327.

[11]**Sterfgeval** [E.H. Amaat Dierick] in *De Mandelbode* d.d. 16/12/1933 p. 2.

[12]Het gedicht verscheen in Guido GEZELLE, **Jubileumuitgave : Tijdkrans II**, p.73 en Guido GEZELLE, **Verzameld Dichtwerk : dl. III**, p.546

[13]Jeroom MALLISSE, **Een gedicht van Guido Gezelle opgedragen aan Karel Cools**, Ten Mandere nr. 116, 40/1, 2000, p. 19-20.

[14]Guido GEZELLE, **Jubileumuitgave : Tijdkrans I,** p.197 en Guido GEZELLE, **Verzameld Dichtwerk : dl. III**, p.430. De aanvullende familiegegevens werden ons bezorgd door Jeroom Mallisse, waarvoor onze dank.

[15]Guido GEZELLE, **Verzameld Dichtwerk dl. 1**, p. 313 en "Zielgedichtjes" KZ27.

[16]Guido GEZELLE, **Verzameld Dichtwerk dl. 1**, p. 338 en "Zielgedichtjes" KZ51.

[17]Guido GEZELLE, **Verzameld Dichtwerk dl. 1**, p. 408 en "Zielgedichtjes" KZ120.

[18]Guido GEZELLE, **Verzameld Dichtwerk dl. 1**, p. 322 en "Zielgedichtjes" KZ36.

[19]Guido GEZELLE, **Verzameld Dichtwerk dl. 1**, p. 365 en "Zielgedichtjes" KZ77.

[20]Het is niet duidelijk of ze een weldoenster was voor het weeshuis in Izegem of voor een gelijkaardig huis in Kortrijk. Guido GEZELLE, **Verzameld Dichtwerk dl. 1**, p. 406 en "Zielgedichtjes" KZ118.

[21]zie www.gezelle.be.

[22]Guido GEZELLE, **Verzameld Dichtwerk 2**, p. 418. Het verscheen ook in de *Gazette van Kortrijk*, d.d. 07/08/1886.

[23]**Die Klauw**, *De Nieuwe Tijd*, 4, 1899-1900, p. 281-284 en A. VANDROMME, **De rijke spreukenschat uit de vroegere gildezaal**, in *Ten Mandere* nr. 106, 36/3, 1995, p. 48-55 en Guido GEZELLE, **Verzameld Dichtwerk : dl. VIII**, p.136 (nr.58).

PERSFOTOGRAAF MAURICE TERRYN ZELF GEPORTRETTEERD

Jean-Marie Lermyte

Maurice Terryn is dit jaar vijfenzeventig jaar geworden en gestopt als persfotograaf. Toch is dat niet de enige reden om aan hem in *Ten Mandere* een artikel te besteden. Ontelbare keren liet hij ons toe zijn foto's te gebruiken. We achten het onze plicht om 'iets terug te doen'. Een aangename plicht. Al vreesden we niet rap genoeg te kunnen noteren toen we in voorbereiding van deze tekst met hem een interview hadden op 2 november 2005.[1]

Maurice Terryn (links) samen met Fred Debruyne (midden) en Patrick Sercu in 1965 of 1966. Met Debruyne deed hij samen zijn legerdienst.

Maurice Terryn werd in Staden geboren op 3 juni 1930 als zoon van Cyriel en Maria Soenen. Zijn vader was seizoenarbeider en werkte o.a. als 'Fransman' (seizoenarbeider in Frankrijk) en was op het einde van zijn leven molenaar in een bedrijf in de Stationsstraat in Staden. Een stoflong was het gevolg en hij overleed op negenzestigjarige leeftijd. Zijn moeder was van de Linde in Staden en werkte in het pluimveebedrijf van twee van haar broers. De ouders van Maria Soenen vluchtten met hun gezin – waarin negen kinderen geboren waren – in 1914 naar Frankrijk. Vijf van die broers en zussen bleven in Frankrijk wonen: drie in Normandië, twee boven Parijs. "Mijn ouders waren 'Fransmans', ze keken op naar Frankrijk, maar ze spraken nooit Frans – tenzij we als kind iets niet mochten verstaan – omdat ze vreesden voor de praatjes in het dorp'.

Maurice Terryn volgde tot en met het achtste leerjaar de gemeenteschool in Staden. Daarna volgde hij een jaar algemeen middelbaar onderwijs in de Wallestraat in Roeselare, onderwijs dat toen al gemengd was. Elke dag ging hij op en af met de tram, in volle oorlogsperiode. Meer dan eens moesten ze de tram verlaten toen die door vliegtuigen werd beschoten. Maurice werd zevende op twee- of drieëndertig leerlingen. Hij wilde fietsenmaker worden omdat het koersen hem toen al aansprak, maar dat mocht niet van zijn ouders. Dan maar haarkapper of mecanicien worden? Ook dat mocht niet, het waren te vuile beroepen; haarkappers omdat die te veel met luizen kregen te maken. Nog een keuze van hem was tuinbouw, nog altijd zijn hobby. Ook dat werd afgeketst, want 'wij hebben daarvoor te weinig grond', zei zijn moeder. Maurice had wel al wat sandalen en riemen gemaakt van leer dat door Belgische soldaten werd achtergelaten. Hij vermoedt dat dit de reden was waarom hij van zijn ouders dan maar schoenmaker moest worden.

Dat werd zijn eerste kennismaking met Izegem, want hij studeerde vanaf september 1945 aan de 'vakschool', toen nog in de Wijngaardstraat. Aan het ingangsexamen namen 156 kandidaten mee, waarvan er 103 in drie klassen mochten starten. Hij studeerde er vier jaar en was altijd bij de eerste drie. Hij herinnert zich nog goed dat schoenfabrikant David Decoene elk jaar de klassen kwam bezoeken en in het tweede jaar op hem zijn oog liet vallen. 'Gij moet later bij mij komen

werken, en ge zult gans mijn fabriek leiden', moet die toen gezegd hebben. Maurice volgde echter ook de complementaire cursus patroonontwerpen, waarin hij met 89 procent de gouden medaille behaalde, die hij later aan het schoeiselmuseum heeft geschonken. Zijn leraren waren Marcel Cagnie, Valère Decru en Remi Demeyere.

In september 1949 mocht hij bij David Decoene in de Nederweg gaan werken. Van de beloofde leiding kwam toen nog niets in huis, want hij moest op de pekstoel beginnen en doorliep alle stadia van de productie. 'Directeur' is hij nooit geworden, wel patroontekenaar – wat hij verkoos. De rechtstreekse baas in het bedrijf van Decoene, dat produceerde onder de name Le Coq en Il Galo, was Leon Vangheenberghe. Hij mocht heel vaak mee naar het buitenland - Parijs, Firenze, Milaan... - om er de nieuwste schoenenmode te gaan ontdekken.

Ondertussen diende hij het vaderland. Van 1 oktober 1950 tot 31 maart 1952 was hij achttien maanden soldaat in het Duitse Euskirchen. Samen met hem was daar ook Fred Debruyne onder de wapens. Maurice, die er koerste, heeft nog afgestopt voor Fred, die daardoor de koers won

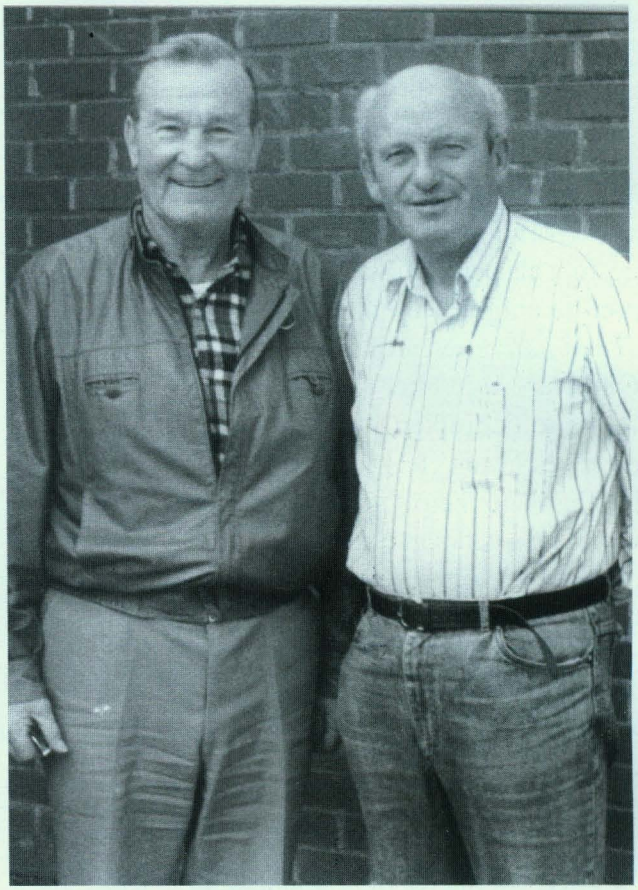

Oud-bokser Karel Seys op bezoek bij Maurice Terryn (jaren 1970)

en Maurice daar dankbaar voor bleef. Daar begon hij al wat foto's te nemen. Dat begon hij ook meer en meer te doen als patroonmaker. In plaats van de modellen af te tekenen, bleek het gemakkelijker om die te fotograferen. Dat gebeurde met een Francka waarin filmrolletjes 6 x 9 staken. Zowat een jaar later schafte hij zich een Retina kleinbeeld aan, waarmee hij duizenden foto's heeft geschoten. Het kostte 9.999 frank. Zijn moeder weende er bij, omdat ze dat verschrikkelijk duur vond. Rekening houdend met de toenmalige lonen en prijzen was het dat ook wel.

Maurice Terryn wordt hier aan zijn huis afgehaald door de Brusselse motorrijder Freddy om voor Het Laatste Nieuws en Sport 70 de Vierdaagse van Duinkerke in 1973 te verslaan.

Maurice Terryn trouwde op 4 september 1954 in Passendale met Denise Versavel. Ze werd in

Passendale geboren op 17 september 1930. Al werkten ze in dezelfde fabriek – haar baas was Jean Pinte –, dat is niet de directe oorzaak van hun kennismaking geweest. Het echtpaar woonde in de Schoolstraat, toen nummer 89. In 1957 bouwden ze in de Meensesteenweg, nu nummer 45, waar ze nog altijd wonen. Uit het huwelijk sproten twee kinderen: Eddy en de vijf jaar jongere Danny. Danny zal de lezers het best gekend zijn, omdat hij na het PMI in Oudenaarde persfotograaf werd. Eddy studeerde aan de Higro in Gent, werkte zo'n twintig jaar bij Euroset in Heule en nu bij Athena Graphics in Roeselare.

Maurice werkte bij Decoene tot het bedrijf op 1 juli 1969 de deuren sloot. De laatste jaren was het bedrijf van Decoene al lang over zijn hoogtepunt heen. Er werden wel nog schoenen gemaakt, en vooral ingevoerd, maar er werd ook leren kledij gemaakt. 'Ik heb nog rokken moeten maken', lacht Maurice, want geslaagd kon hij zijn productie moeilijk noemen. Die leren kledij was bovendien veel te zwaar om dragen. Hij heeft toen massa's resterend materiaal naar 'putjes putten'– de voormalige steenbakkerij van Vandeputte – moeten voeren. 'Er zit daar veel historie in de grond, waar het schoeiselmuseum nu al te blij mee zou zijn', voegt Maurice eraan toe. Maar ook tonnen vervuild materiaal werd er gedumpt, niet alleen van dit bedrijf. Het milieu was toen nog geen heet hangijzer.

Maurice Terryn volgde Gent-Wevelgem op de moto. Hier met Freddy Maertens na de editie 1973.

Toen het bedrijf Decoene sloot werd Maurice Terryn voltijdse persfotograaf. Voordien deed hij dat eerst als hobby, dan als bijberoep. De eerste reportage die hij maakte – de foto's voor Decoene buiten beschouwing gelaten – was die van de Sprookjesstoet uit 1956.[2] De clichés vindt hij jammer genoeg niet terug. De technische knepen van het vak, vooral wat het afmaken van de foto's in de donkere kamer (doka) betreft, leerde hij van voetballer Frans Vankeirsbilck, die graag met alles en nog wat experimenteerde, ook met fotografie. De man speelde toen bij de juniors van FC Izegem. Ook Maurice Terryn voetbalde. Eerst was dat als rechtsachter bij SK Staden, een ploegje zonder de minste financiële middelen, 'waar hij nooit iets geleerd heeft'. Gedurende een jaar of iets langer voetbalde hij daarna bij FC Izegem, in de plaats van Roger Lapeire. De ploeg was toen op haar hoogtepunt, maar veel potten heeft hij er niet gebroken, vertelt Maurice er bescheiden bij. Hij stopte met voetballen omwille van zijn fotografie. Eens legde zijn vrouw zijn voetbalschoenen te drogen in 'de buzestoof'. Ze bleken ettelijke maten gekrompen, en hij had maar één paar!

Zijn allereerste persfoto's maakte hij voor *Het Wekelijks Nieuws*, op vraag van Gilbert Lammens. Het ging om de match Staden-Diksmuide. Enige weken later al kwam ook *Het Laatste Nieuws* erbij. In 1955 was zijn werkgebied Izegem, het volgende jaar al kwam Lendelede erbij. Zijn eerste Lendeleedste foto betrof 't Zaagske, een cafeetje

met feestzaal in de Izegemsestraat, waar altijd wel iets te doen was. Hij kreeg veel vrijheid van zijn baas om dringend foto's te gaan nemen, ook al omdat hij veel overuren presteerde als hij voor Decoene naar het buitenland moest. Hij heeft voor tal van kranten en tijdschriften gewerkt, o.a. voor *Het Volk*, sporadisch voor *Het Belang van Limburg* en de *Gazet van Antwerpen*, jarenlang voor *Sport 70* (gesticht in 1969), ook voor andere bladen die al lang ter ziele zijn gegaan en waarvan bijna nog niemand zich nog de titels herinnert: *Telstar*, *Choc* (dat met zijn Nederlands- en Franstalige uitgave ooit een oplage van 800.000 had!)... Zijn vader en hijzelf waren gesyndiceerd bij het ABVV. Om voor *Het Volk* te mogen werken, was hij wel verplicht naar de Christelijke Mutualiteit over te stappen! De tijden waren toen nog anders! Al werden *Het Laatste Nieuws* en *Sport '70* beide door Hoste uitgegeven, *Het Laatste Nieuws* zag hem niet graag werken voor Sport 70. Maurice moest zelfs bij de grote baas uitleg geven. Op een bepaald moment werkte hij voor zes of zeven bladen.

Maurice Terryn op de veldloop in Roeselare, waarschijnlijk in 1987. Hij werd gefotografeerd door collega Stefaan Beel.

In het begin van de jaren 1960 volgde hij aan de stedelijke academie in Roeselare de avondcursus fotografie gedurende twee jaar; van het eerste jaar werd hij ontslagen. Niet alleen leerde hij er heel veel van leraar Martin, zo had hij ook het vereiste getuigschrift.

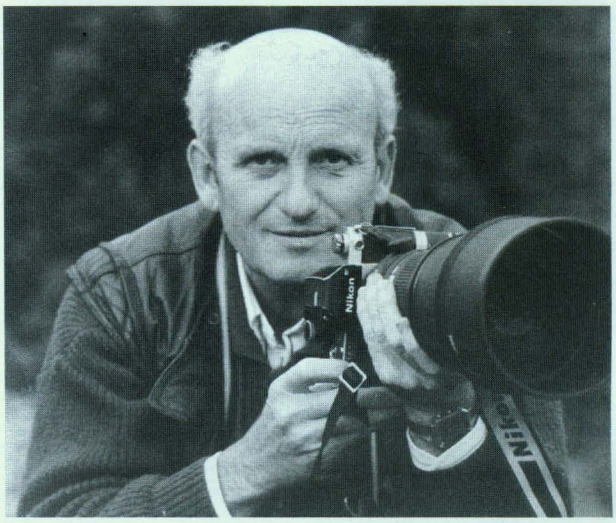

Maurice Terryn was op vele voetbalvelden te zien met zijn grote lens. Een vaste hand was daarvoor noodzakelijk. Op 9 augustus 1987 had hij die zeker nog.

Waarschijnlijk nog in 1969, het jaar dat hij beroepsfotograaf werd, stichtte hij het agentschap Terma, waar men natuurlijk de beginletters van Terryn Maurice in herkent. Zo kon hij ook zijn foto's verkopen. Om met elke wetgeving in orde te zijn vroeg hij ook een handelsregister aan. Vanaf de stichting van Sofam werd hij lid van deze vereniging, de SABAM voor fotografen.

Geen enkele Izegemnaar die Maurice Terryn niet kent, maar men vergeet misschien dat hij, vooral in de jaren 1970 een gereputeerde sportfotograaf was. Wielrennen interesseerde hem in de eerste plaats. *Het Laatste Nieuws* had aanvankelijk geen sportfotografen. Toen dat wel het geval was, kregen ze in het begin modellen mee: foto's van 13 x 8 op glanzend papier die als voorbeeld moesten dienen. Een tweede eis was foto's te maken van sporters die in het oog vielen. Werken voor *Sport '70* noemt hij zijn topjaren.

Op de Waalse Pijl na, heeft hij alle Vlaamse en Franse klassieke koersen

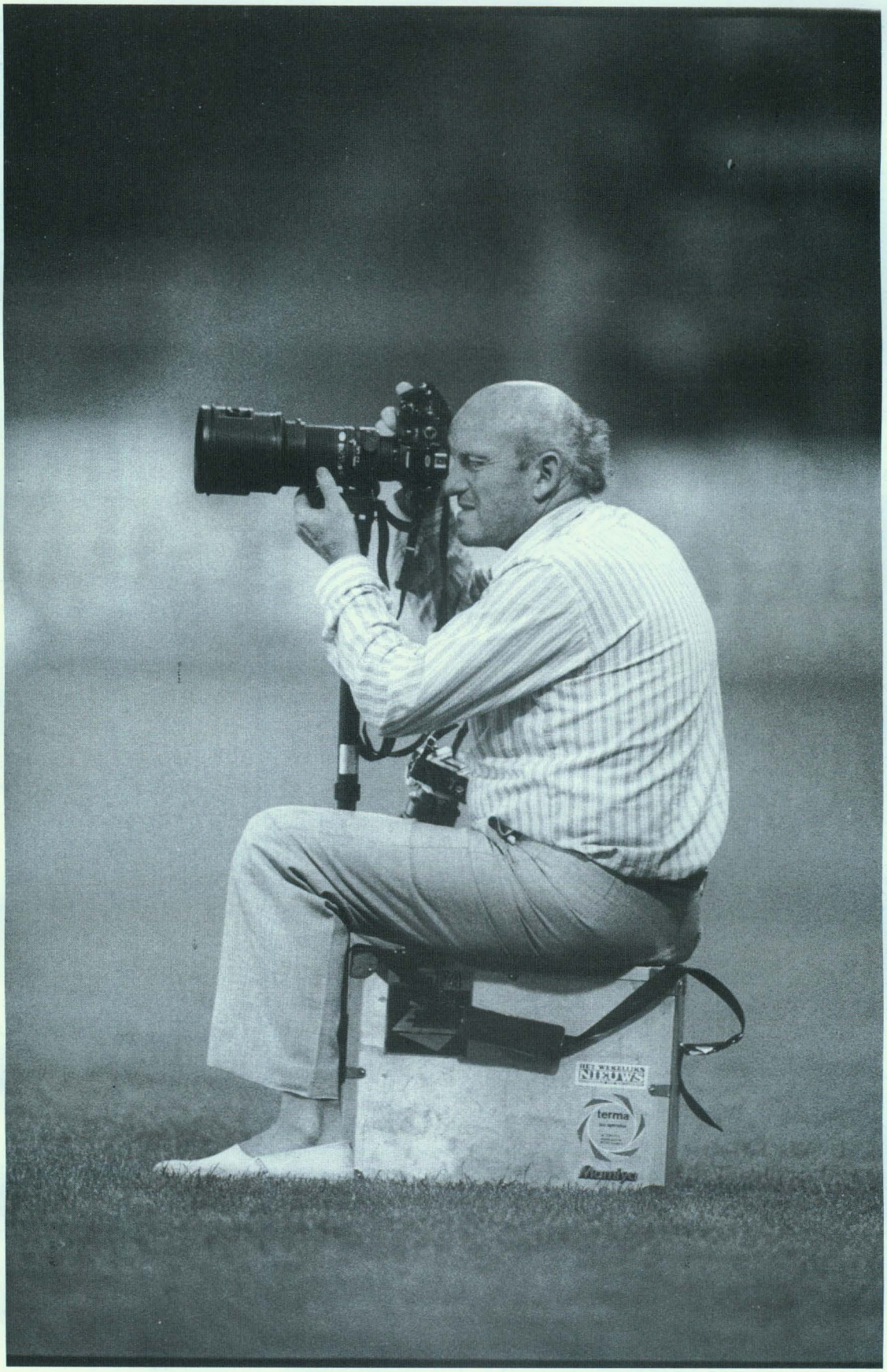

Maurice Terryn, de grote lens in aanslag, hier gefotografeerd door Ronny Neirynck.

verslagen. Zeven keer Bordeaux-Parijs, zeven keer de Ronde van Andalousië – de voorbereidende wedstrijd op het wielerseizoen – drie keer Parijs-Roubaix, enkele keren de Ronde van Vlaanderen, één keer de volledige ronde van Zwitserland, in 1974, het jaar dat Merckx ook de Ronden van Frankrijk en Italië won, één keer enkele ritten uit de Ronde van Frankrijk... In 1974 mocht hij het wereldkampioenschap wielrennen in het Canadese Montreal verslaan. Zijn mooiste herinnering, niet in de laatste plaats omdat Eddy Merckx voor de derde keer bij de beroepsrenners op de weg won. Nauwelijks één dag voor het afreizen, kreeg hij die opdracht van *Het Laatste Nieuws*. Hij moest met één Canadese dollar op zak overhaast vertrekken. Tijdens die koersen zat hij achteraan op de moto. Van de zeven 'motards' bij wie hij heeft gezeten, bestempelt hij Jules Nies (uitspraak:Niejis), ooit kampioen van België bij de motoren in Francorchamps, ongetwijfeld als de beste. Van de laatste motorrijder heeft hij het meest geleerd, want die kon een koers als geen andere ontleden, iets wat de fotograaf niet kan omdat hij veel minder op de hoogte is van het reilen en zeilen in het wielerwereldje. Die man moet als "motard" voor de Belgische Wielrijdersbond nog altijd de onregelmatigheden melden en was zelf ooit wereldkampioen: Benoni Beheydt!

In december 1994 nam profrenner Sean Kelly afscheid van het wielrennen. Bij de zowat 1200 gasten op zijn domein in Ierland waren niet alleen de meest beroemde renners, maar ook Maurice Terryn. Uit dank maakte Maurice toen van het gebeuren een reportage, die fel gesmaakt werd door de renner.

In 2004 vierden Maurice en echtgenote Denise Versavel hun gouden huwelijksjubileum. "Zonder de hulp en steun van mijn echtgenote was deze loopbaan niet mogelijk geweest". Zoon Danny nam de foto.

Wat voetballen betreft, de persfotografen kregen de opdracht om de hele fase die tot het ontstaan van een doelpunt leidde via een reeks van foto's in beeld te brengen. Daarvoor was voetbalinzicht en formidabele kennis van de spelers nodig. Slechts twee persfotografen voldeden voor de voetbalreportages van *Sport '70*: een Hongaar en Maurice zelf!

In 1989 nam zoon Danny de zaak over. Dat jaar werd hij zelfstandig beroepsjournalist. Maurice

werkte nog één jaar in loondienst bij zijn zoon, maar de sociale lasten waren zo hoog dat hij een jaar later met pensioen ging – hij was zestig geworden – en nog een jaar of tien persfotograaf in bijberoep bleef. Kritische lezers zoals die van *Ten Mandere* zullen de opmerking maken dat Maurice nog medio 2005 met zijn 'fototoestel in aanslag' te zien was. Juist, maar dat was dan helemaal voor rekening van zijn zoon.

Maurice Terryn heeft nagenoeg nooit aan fototentoonstellingen deelgenomen. Hij had er de tijd niet voor. Hij herinnert zich die ene keer dat hij met zes foto's over de Franse renner Thévenet op verzoek van *Het Laatste Nieuws* meedeed. Vier ervan werden genomineerd, maar hij viel net buiten de prijzen. Van tijd gesproken: iedereen in het gezin moest bijspringen. Dat tal van foto's ontwikkeld werden, is te danken aan de vrouw des huizes. Zeker in de periodes dat Maurice in het buitenland werkte, moest zij het bedrijf draaiend houden. Omdat Maurice God de Vader niet is en dus niet overal kan zijn, stuurde hij soms zijn kinderen erop af om een foto te maken: zijn oudste zoon was negen jaar, Danny was al iets ouder. Maurice geeft toe dat hij 'bendig' was, want hij had een gezin te onderhouden. Hij verspilde geen films, want die kosten geld.

Het perswereldje is enorm veranderd. Nu wordt de persfotograaf verwittigd via een hele ketting van mensen. Vroeger moest hij door iemand getipt worden. Zo'n tipgever was Remi Verstraete zaliger, bij velen beter gekend als 'Remi Soepe'. De man was voor dag en dauw op de baan en 'wist alles'. Als tegenprestatie wilde hij dan wel graag op de foto staan. Nu worden foto's doorgemaild, vroeger moesten ze thuis in de doka worden afgemaakt en vliegensvlug naar de redactie (vaak dus in Brussel) worden gereden. Vroeger was het de fotograaf die besliste welke foto's hij van een bepaald evenement wilde maken, 'waar er beeld in zat', om het met de woorden van Maurice te zeggen; nu is het de journalist die zegt welke foto's moeten worden genomen. Wellicht is de belangrijkste wijziging dat de gouden jaren al lang achter de rug liggen. Zelfs in absolute cijfers verdient een persfotograaf nu per foto minder dan pakweg dertig jaar geleden. In relatieve cijfers is het verschil schrijnend, want hoe is het geld niet ontwaard in die periode! Een vorm van broodroof is dat de kranten en weekbladen nu ook foto's van privé-personen opnemen (denk hierbij ook aan het recente 40-40-nummer van de VTM-nieuwsdienst).

Er is wellicht geen wielerboek, waarin geen foto's van Maurice Terryn zijn opgenomen. Ook veruit het meeste beeldmateriaal dat het stadsbestuur in bezit heeft, komt van vader en zoon Terryn.

En wat doet Maurice Terryn nu? Hij zet heel wat van zijn oud film- en beeldmateriaal op DVD. De microbe blijft dus kruipen. Stoor hem dus niet te veel, want hij blijft actief bezig!

Voetnoten

[1]We verwijzen ook naar het artikel *Het perswereldje is erg veranderd. Persmonumenten Maurice en Danny Terryn houden het voor bekeken*, verschenen in *De Weekbode* van 12 augustus 2005.
[2]Zie Antoon VANDROMME, **Een sprookjesstoet trok door de stad**, - *Ten Mandere*, nr. - TM, 61, jg. 22 nr. 3 (1981), p. 180-191.

Erratum

Artikel "Het Izegemse stadsbeeld, circa 1840-1940" (zie vorig nummer)
Iemand van de redactie heeft i.p.v. een zogezegde fout te verbeteren er juist één gemaakt. Het citaat op p.39, eerste kolom komt NIET uit de *Gazette van Iseghem* van 1903, wel uit die van 14 juni 1913. In de oorspronkelijke tekst stond "een week later", dus een week na het nummer van 7 juni 1913.

EEN SPOOR VAN IZEGEM IN WENEN: PHILIPS BALTHASAR VILAIN VAN GENT EN DE POTENCE VAN HET GULDEN VLIES

Christiaan De Forche
Secretaris Comité Externe Relaties Stad Izegem

De voorzijde van de Potence, waarop 20 schilden zichtbaar zijn. Dat van Philips Balthasar zien we helemaal links bovenaan. (foto Kunsthistorisches Museum, Wien)

Op 1 mei 2004 werd de Tsjechische Republiek, samen met negen andere landen, lidstaat van de Europese Unie. Reden om op vele plaatsen te vieren! Het Stadsbestuur van de Izegemse partner Zlín nodigde delegaties uit alle bevriende Europese steden uit, niet alleen om het glas te heffen op de heuglijke gebeurtenis, maar ook om iedere stad de gelegenheid te geven zich aan de bevolking voor te stellen.

Izegem stapte in het project in en vaardigde een vijfkoppige delegatie af, die op donderdag 29 april in Zlín arriveerde : schepen van externe relaties Didier Vandeputte, stadssecretaris Anton Jacobus, comité externe relaties-voorzitter Roland Handsaeme en zijn secretaris Christiaan De Forche, en Jerome Vercruysse, lid van datzelfde comité externe relaties.

Op 30 april was het werken geblazen: via het degusteren van Iseghemse Pater, pekkersjenever, pekkersworst, krentenbrood met chocomelk en fijne pralines maakte de lokale bevolking kennis met de Pekkersstad. Via een kleine informatieve stand en folders konden ze het gastronomische genot gepaard laten gaan met het lessen van hun dorst naar kennis.

Detail : beschrijving van het wapen van Philips Balthasar Vilain van Gent : sabel (zwart) met een schildhoofd van zilver. Gekroonde helm met zwart-zilveren dekkleden. Juweel : wit beklede mannentorso met zwarte halsomslag. (foto Kunsthistorisches Museum, Wien)

1 mei was een hoogtepunt in de feestelijke samenkomst, met het planten van de meiboom, optredens van muzikale groepjes uit alle partnersteden – voor Izegem was dat *Weasel*, met standplaats in het JOC – en een tentoonstelling met kindertekeningen rond het thema "Mijn huis, mijn stad". Ook twintig tekeningen van Izegemse kinderen konden daar door het bonte internationale gezelschap bewonderd worden.

Misschien even vermelden dat naast Izegem volgende steden partners van Zlín zijn : Altenburg (Duitsland), Limbach Oberfrohna (Duitsland), Romans (Frankrijk), Groningen (Nederland), Sesto San Giovanni (Italië), Chorzow (Polen) en Trenèín (Slowakije).

Op zondag 2 mei was het tijd om de terugreis aan te vatten. Wenen-kenner Roland Handsaeme had al gesuggereerd om daarbij enkele uren de Oostenrijkse hoofdstad te bezoeken, die zich op zo'n 150 kilometer van Zlín bevindt. Zo gezegd, zo gedaan. In recordtempo werden een aantal Weense attracties bezocht. Voor de *Schatzkammer* van de Habsburgers – die één van de afdelingen van het *Kunsthistorisches Museum* is – werd toch wat meer tijd uitgetrokken, overweldigd als iedereen was door de nooit eindigende glans van goud, zilver en andere edele metalen en materialen.

Eén van de zalen van de *Schatzkammer* is volledig gewijd aan de Orde van het Gulden Vlies. Bij het bekijken van de Potence – de ketting van de Wapenkoning van de Orde – meende informatieambtenaar Christiaan De Forche een eenvoudig zwartwit wapen te herkennen, dat hij onwillekeurig met Izegem associeerde. En ziedaar : bij het lezen van de begeleidende teksten, die alle in de Potence opgenomen wapens toelichtten, vielen volgende woorden op : *Philippe Balthasar de Gand dit Vilain et Mérode, Comte d'Issenghien et Middelbourg, Ritter 1644.*

Issenghien is natuurlijk één van de manieren waarop vroeger de naam van onze stad werd gespeld.

De Vilains als heren van Izegem

Het huis Vilain van Gent leverde van 1555 tot 1792 de heren van Izegem. Vanaf 1582 mochten die heren zich overigens graven noemen, en vanaf 1678 zelfs prinsen. De Vilains volgden daarmee het geslacht van Stavele op en gingen zelf aan het geslacht Brancas vooraf.

Philips Balthasar is de 26ste gekende heer van Izegem, en hij had de touwtjes in handen van 1631 tot 1680. Izegem werd dus onder zijn bewind tot de rang van prinsdom verheven. Zijn opvolger Jan Alfons was de eerste die aan zijn geslachtsnaam de "XIIII" mocht toevoegen. Een gunst die hem werd toegekend door de Franse zonnekoning Louis XIV. Noteer dus dat de Vilains niet de klassieke Romeinse "XIV"gebruikten, maar wel een "XIIII".

De laatste telg van het geslacht die in Izegem "regeerde", was Elisabeth. Zij werd in 1792 in Parijs onthoofd.

De Potence

Terug naar de Potence. Deze wapenketting werd bij officiële gelegenheden door de wapenkoning van de Orde rond de hals gedragen. Zij bestaat uit de ketting van de Orde en een halsketting van 26 trapeziumvormige plaatjes, die elk voorzien zijn van twee wapens. 52 in totaal dus, waarvan de twee middenste voorbehouden zijn aan de Soeverein van de Orde, de 50 andere voor de ridders. De schildjes waren uitwisselbaar, zodat alle levende ridders ten allen tijde via hun blazoen op de Potence vertegenwoordigd konden worden. Dat gebeurde echter niet altijd, zodat op het kunststuk de wapens van ridders uit twee verschillende eeuwen voorkomen.

Waarom 50 schilden ? In 1516 verhoogde de Spaanse koning Karel I – onze keizer Karel V – het aantal

ridders: van 30 ging het naar 50. Hij deed dat te Brussel, en had er toestemming voor gekregen van paus Leo X.

De Potence waarover wij het hebben, werd naar alle waarschijnlijk in Vlaanderen vervaardigd en is ten vroegste in 1516 ontstaan. Van de ridderschildjes stammen de oudste uit de tijd waarin de Potence werd vervaardigd, en de jongste uit 1700. De Potence is van goud, email "en ronde bosse" (reliëf) en email "champlevé" (opvulling van uithollingen in de ondergrond). De omtrek is 143 cm aan de buitenkant, 98,8 cm aan de binnenkant. De totale hoogte bedraagt 10,3 cm.

De Orde van het Gulden Vlies

De Orde werd op 10 januari 1430 door de Bourgondische hertog Filips de Goede gesticht. De aanleiding was zijn huwelijk met Isabella van Portugal en het motief "de liefde voor de ridderschap, en het streven naar bescherming en uitbreiding van het christelijke geloof", zoals historicus Karl Brandi het uitdrukte. Patroon van de Orde is de Heilige Andreas. Oorspronkelijk werden de leden vrij gekozen, tot Filips II in 1577 wist te bekomen dat het benoemingsrecht uitsluitend aan de Soeverein toekwam.

In de Orde van het Gulden Vlies waren er vier officieren, waarvan de wapenkoning of heraut er één was.

Op het einde van de Spaanse Erfenisoorlog, in 1713, ontstonden er twee Orden : de legitieme Oostenrijke tak en een illegitieme Spaanse. De privileges van de Oostenrijkse Orde werden in 1913 door de paus bevestigd en in 1958 erkende de Oostenrijkse Republiek de rechtspersoonlijkheid van de Orde. De chef van het Oostenrijkse Huis is tot op heden de enige wettige Soeverein.

Met dank aan Dr. Claudia Kryza-Gersch van het Kunsthistorisches Museum mit MVK und ÖTM, Burgring, Wien

Literatuur

E. VON HARTMANN-FRANZENSCHULD, **Jahrbuch der kaiser-königlichen heraldischen Gesellschaft** Adler, Wien, 1883

Schatten van het Gulden Vlies, tentoonstellingscatalogus, Brussel, 1987

Hermann FILLITZ, **Der Schatz des Ordens vom Goldenen Vlies**, Salzburg, Residenz Verlag, 1988

Stephan DILLER (Hg.), **Kaiser Karl V. und seine Zeit**, Bamberg, Universitäts-Verlag, 2000

INVENTARIS VAN IZEGEMSE STOOMMACHINES (1867 - 1963)

Bart Blomme

Naar aanleiding van de tentoonstelling "Krachtige Stoom" in het Nationaal Borstelmuseum en in het gebouw van de stoommachine - Etiz, (10 september - 26 november 2005) werd er een lijst opgemaakt van de Izegemse stoommachines. We vonden er 95 terug in Izegem, 7 in Emelgem en 6 in Kachtem.
Als bronnen gebruikten we de thesis van Claudine ROOSE, **Industriële inplantingen te Izegem, 1830-1914. Methodologische en heuristische benadering van de industriële archeologie**, niet-gepubliceerde licentiaatsverhandeling, RUG, 1974-1975, aangevuld met opzoekingen in het stadsarchief (briefwisseling met het schepencollege, gemeenteraadsverslagen en "Commodo en incommodo"-onderzoeken van de resp. deelgemeenten).
De opmaak van de kaart in de tentoonstelling werd toevertrouwd aan Pol Vandenbroucke en Geert D'Eigens.

We geven u telkens de eigenaar van de fabriek, welke nijverheid, waar ze gelegen was, het jaar waarin de stoommachine geplaatst werd, hoeveel pk ze had en eventueel de constructeur.

In Izegem:

1 **Frederik Adam**, stoomlinnenfabriek, Prins Albertlaan
1908, 195 pk, ?

2 **Camille Ameye**, stoomlikeurfabriek, Melkmarktstraat
1893, 8 pk,. Bailly Mathet,
wordt in 1905 vervangen door een stoommachine van 5 pk.

3 **Azou-Lafaut**, borstelhoutfabriek, Roeselaarsestraat
1882, 3 pk, Leo Wyseur

4 **David Leopold Derynck**, stoomoliemolen, Brugstraat
1857, 12 pk, ?
Emiel Bersou neemt de fabriek over, stoombierbrouwerij
1882, 9 pk, Pauwels
deze wordt vervangen in 1913

5 **Bourez- Vandeghinste**, borstelfabriek, Nederweg
1900, 51 pk, ?
vervangen in 1913, 51 pk, ?

6 **Bral-Donego**, stoom-schoenfabriek, Nederweg
1911, 53pk, ?

7 **Charles Callens**, schrijnwerker, Nederweg
1867, 2 pk, ?
wordt veranderd in een borstelhoutfabriek
1868, 2 pk, ?
1875, 5 pk, ?
1882, 3,5 pk, Bonte
wordt overgenomen door **Sintobin**
1907, 15 pk, Dekeirsschieter

8 **Wed. Pieter Carpentier-Tack**, brouwerij, Gentsestraat
1862, 8 pk, ?
1891, 10 pk, ?

9 **Eugeen Carpentier-Hamman**, brouwerij, Gentsestraat
1906,?,?
1908, 27 pk, ?

10 **Albert De Maeght**, stoom-chocoladefabriek, Wolvestraat
1866, 1 pk, ?
1868, 4 pk, ?

11 **Louis Deldycke-Deschamps**, borstelhoutfabriek, Hondstraat
1875, 12 pk, Dekeirsschieter
gaat over naar **Amand Deldycke-Dutoit**
1905, ?, ?

12 **Frederik Declercq-Vermote**, stoomcorsetfabriek, Nederweg
1898, ?, Paret-Messiaen
1906, 40 pk, Paret-Messiaen

13 **Jozef Deraedt**, cichoreibranderij, Wijngaardstraat
1883, 5 pk, Bonte
wordt overgenomen door **Joseph Deraedt-Rosseeuw**

14 **Pieter Declercq-Clement**, stoom-naaigarenfabriek, Nederweg
1868, 10 pk, ?

15 **Polydoor De Coene-Mortier**, stoom-schoenenfabriek, Nederweg
1887, 10 pk, ?

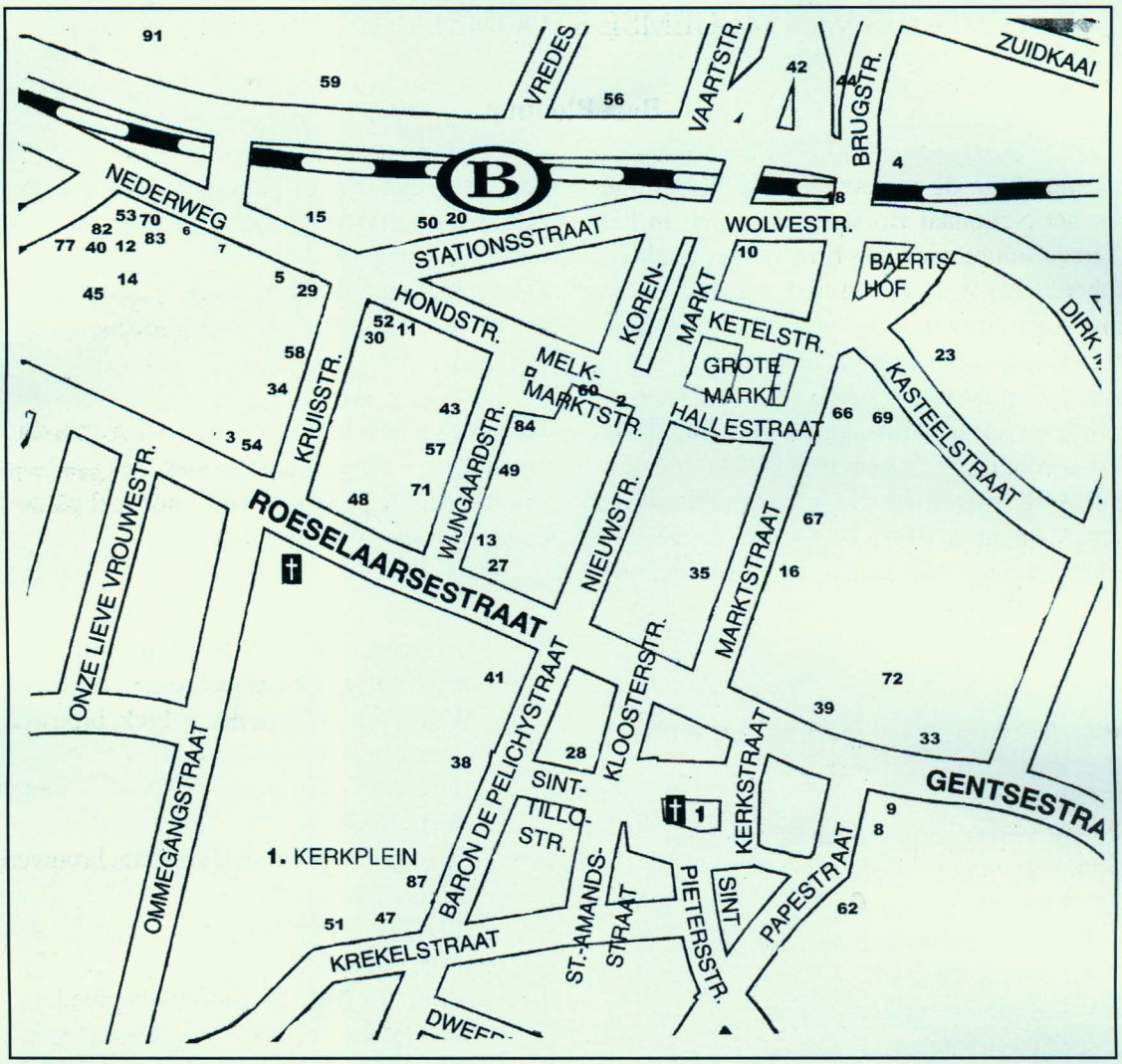

1895, 17 pk, ?

16 **Leon Dekeirsschieter**, werktuigkundige, Marktstraat
1867, 2 pk
1898, 15 pk, Dekeirsschieter

17 **Jules Dekeyser-Bossuyt**, steenhouwer, Roeselaarsestraat
1904, 12 pk

18 **Dekeyser en Van Wtberghe**, lijnwaadfabriek, Brugstraat
1875, 1 pk
wordt overgenomen door **Jules Van Wtberghe**
1883, 1,5 pk

19 **Amand Deldycke-Dutoit**, stoomborstelfabriek, Droge Jan
1907, 15 pk, Dekeirsschieter
1912, 20 pk, Denobele

20 **Jules Demeester-Bossuit**, borstelfabriek, Stationsstraat
1888, ?, Leclercq-Bourguignon
1892, 13 pk, ?
1893, 23 pk
1896, ?, Bollinckx
wordt overgenomen door **Benoit Paret-Vuylsteke**
1910, 84 pk, ?

21 **Jules Demeester-Bossuyt**, stoomborstelfabriek, Prins Albertlaan
1913, 30 pk, Paret-Messiaen

22 **Karel De Meulenaere-Wallaeys**, stoomvlasfabriek, Slabbaard-Zuid
1908, 22 pk, ?
wordt overgenomen door **Alfons Demeulenaere**
1927, ?, ?

23 **Eduard Deryckere**, borstelfabriek, Kasteelstraat
1893, 2 pk
1896, 2 pk (tweede machine), Verstraete

1904, 4,5 pk, du Phoenix
1906, 50 pk
wordt overgenomen door **August Deryckere**
1927, ? (tweede machine), ?

24 **Augustin Desmet-Dewulf**, stoomvlasfabriek, Meensesteenweg
1905, 5 pk, ?

25 **Hendrik Fernand Desmet**, stoomlijnwaadfabriek, Prins Albertlaan
1902, ?, Bollinckx-Rider
1906, ?, Bollinckx-Rider
1911, 130 pk, Bollinckx

26 **Karel Louis Desmet**, stoomgarentwijnderij, Meensesteenweg
1862, 5 pk, ?
1863, 15 pk

27 **Julius D'huvetter en Pieter Declercq Clement**, stoomgarentwijnderij, Roeselaarsestraat
1862, 5 pk, ?
1863, 15 pk, ?
wordt chocoladefabriek **De Maeght** (zie nr.10)

28 **Jan Dooms**, stoomdrukkerij, Sint-Tillostraat
1881, 4 pk, Bonte

28bis **Jan Dooms-De Busschere**, stoomdrukkerij, Roeselaarsestraat
(Ook de stoommachine en stoomketel verhuizen mee)

29 **Frederic Pieter Folens**, stoomborstelfabriek, Nederweg
1901, 18 pk, ?

30 **Emiel Gheysens**, stoomborstelfabriek, Kruisstraat
1896, 23 pk, Bollinckx
wordt **maatschappij Emiel Gheysens**
1911, 43 pk
wordt overgenomen door **Alfred Gheysens**

31 **Adolf Kips-Demeester**, stoomborstelhoutfabriek, Camiel Ameyestraat
1907, 45 pk, (dit toestel kwam van firma Carpentier)
1912, 17 pk, ?
wordt overgenomen door **Polidor Kips-Vanassche**

32 **Société Lefebvre- d'Ooghe et Cie**, stoomlijnwaadfabriek, Zuidkaai/Vredestraat
1865, 40 pk, ?

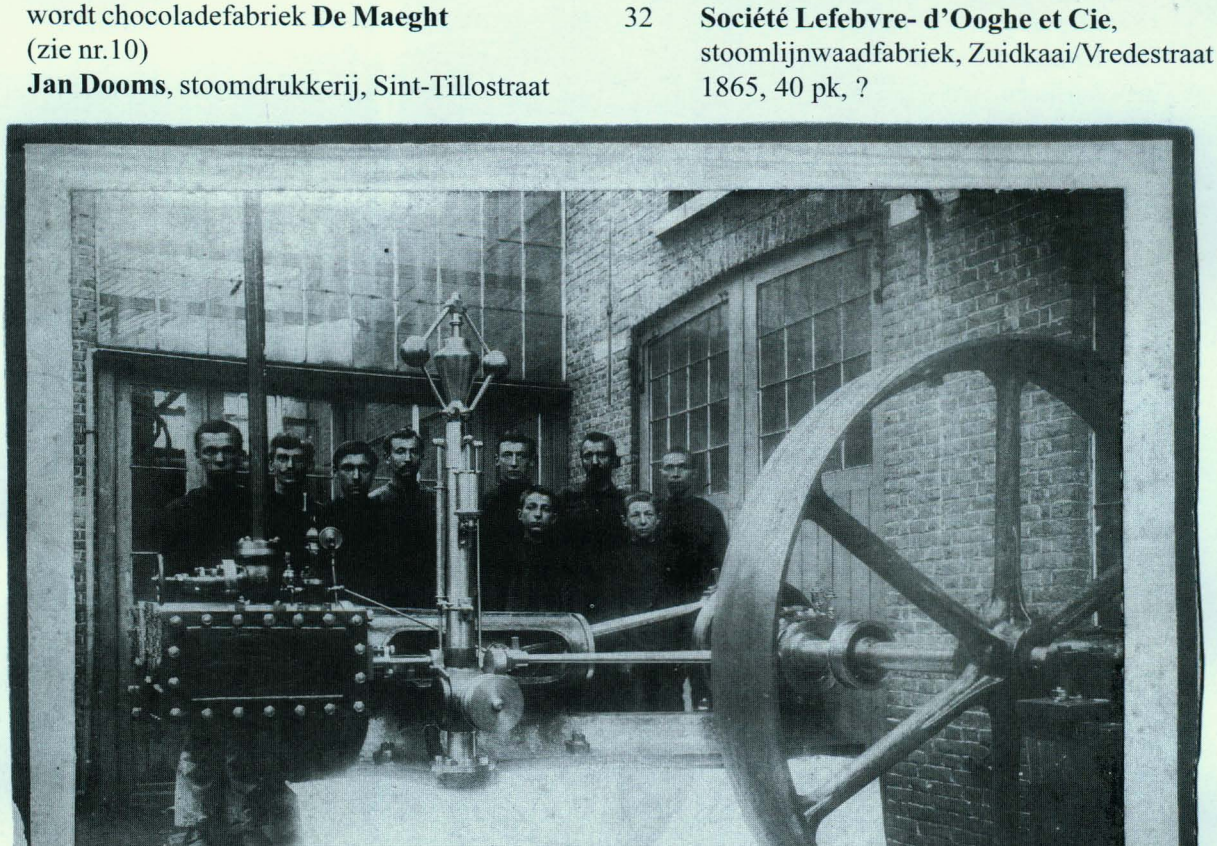

Personeel van het werkhuis Dekeirsschieter (foto A. Martin)

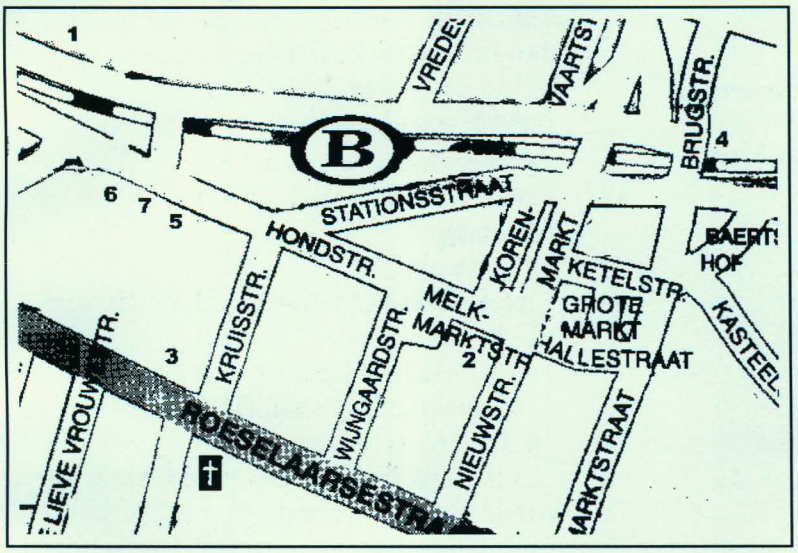

33 **Bonne en Cie**,
lijnwaadfabriek, Gentsestraat
1872, 5 pk, ?

34 **Francis Lemettre**,
borstelmaker, Kruisstraat
1875, 8 pk, ?

35 **Van Eecken-Ruysen**,
geneesheer en
chocoladefabrikant,
Marktstraat
1891, ?, Dekeirsschieter
1904, 35 pk, Dekeirsschieter
1906, 41 pk, Dekeirsschieter

36 **Jules Masureel-Vandommele**,
stoomlijnwaadfabriek,
Roeselaarsestraat
1903, 23 pk, ?

37 **Pieter Messeyne**,
blauwverver, Noordkaai
1859, 6 pk, ?
wordt overgenomen door **Leon en Jules Messiaen**
1871, 12 pk, ?
veranderd in maatschappij
Jules Messiaen-Braekman
1887, 12 pk, ?

38 **Constantijn Mortier-Vandecapelle**,
brouwer, Baron de
Pélichystraat
1888, ?, ?

39 **De Brabandere-Neirynck**,
chocoladefabriek, Gentsestraat
1868, 3 pk, ?

40 **Florent Frans Paret-Van Wtberghe**,
brouwerij, Roeselaarsestraat
1887, 7 pk, ?

41 **Henri Paret-Capelle**,
lijnwaadfabriek,
Baron de Pélichystraat
1888, 18 pk, Verstraete Izegem
wordt **Paret-Messiaen**,
machinefabriek
1900, 30 pk, Paret-Messiaen
wordt terug lijnwaadfabriek in 1913

42 **Paret-Messiaen**,
stoomwerktuigfabriek,
Zuidkaai/ Vaartstraat
1905, 65 pk, ?

43 **Emile Vandeputte**, houtzagerij,
Wijngaardstraat
1882, 3,30 pk, ?

44 **Joseph Rosseel-Van Eeckhoutte**,
brouwerij, Brugstraat
1889, 6 pk, "van Belgische afkomst"

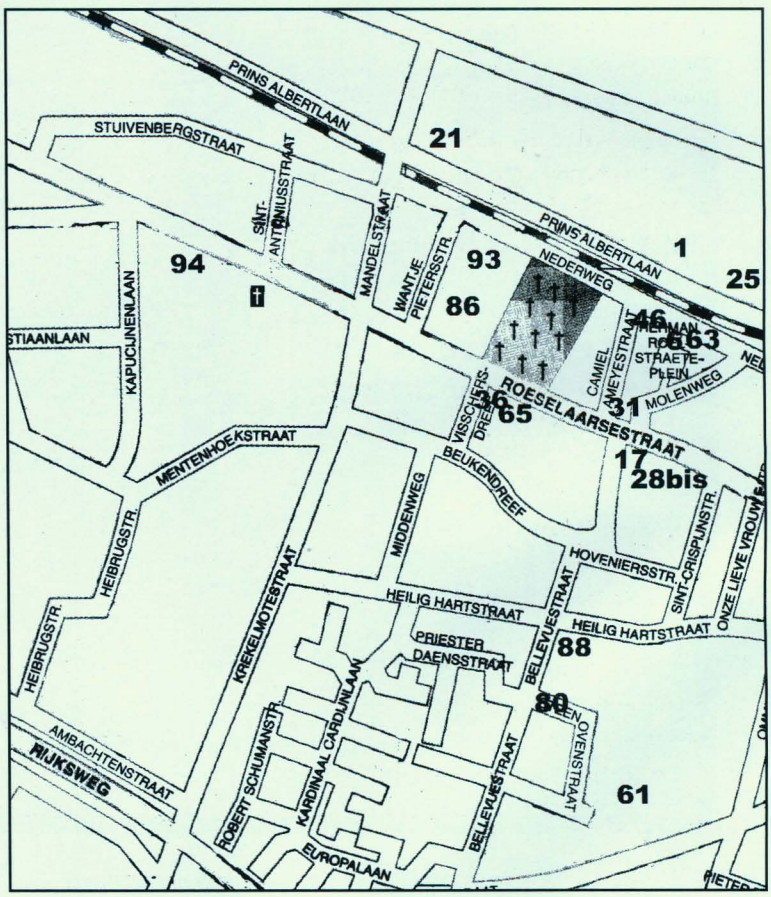

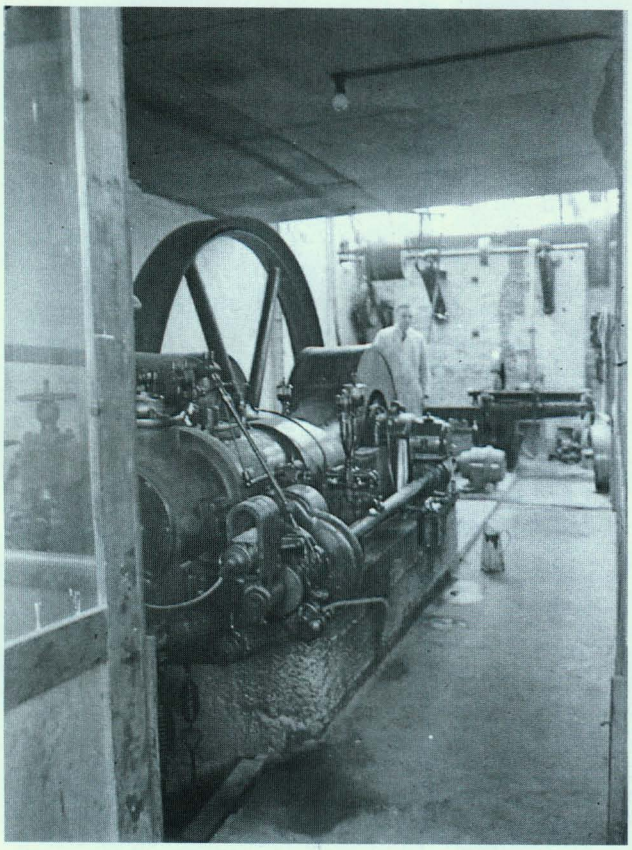

Stoommachine van de firma Coussens-Bouckaert
(foto in privébezit)

45 **Alberic Sintobin-Debusschere**,
stoomborstelfabriek, Roeselaarsestraat
1898, 18 pk, ?

46 **Alexander Sintobin-Vuylsteke**,
borstelfabriek, Camiel Ameyestraat
1903, 11 pk, De Meire

47 **Jules Sintobin**, stoomborstelfabriek,
Krekelstraat
1913, 40 pk, ?
wordt gebroeders **Sintobin**

48 **Wed. Karel Louis Sintobin**,
stoomhoutzagerij,
Roeselaarsestraat
1867, 1,5 pk, ?
1891, 3 pk, ?
1891, 9 pk, ?
1900, 11 pk, ?

49 **Petrus Sintobin-Vandommele**, borstelmaker,
Wijngaardstraat
1881, 3 pk, ?

50 **Pieter Sintobin-Vandommele**,
stoomhoutzagerij, Nederweg
1886, 3 pk, ?
1898, 21 pk, ?
wordt **Eugeen Deldycke-Sintobin**
1905, ? pk, Bollinckx
1907, 46 pk, ?
1909, 16 pk, ?

51 **Camiel en Eduard Smalle**,
stoomleestenfabriek,
Krekelstraat
1912, 24 pk, ?

52 **Hendrik Smalle-Desmet**,
borstelhoutfabriek, Kruisstraat
1896, 23 pk, Leclercq-Bourguignon
1904, 11 pk, ?

53 **Jules en Pieter Smalle**,
stoomborstelfabriek, Molenweg/Nederweg
1904, 59 pk, ?

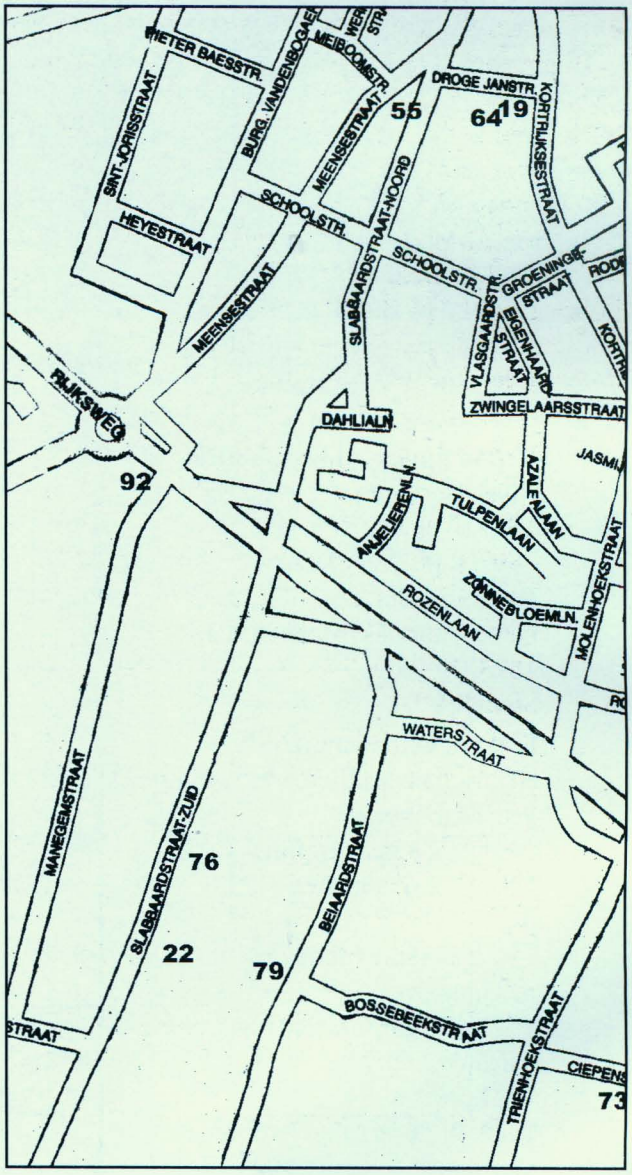

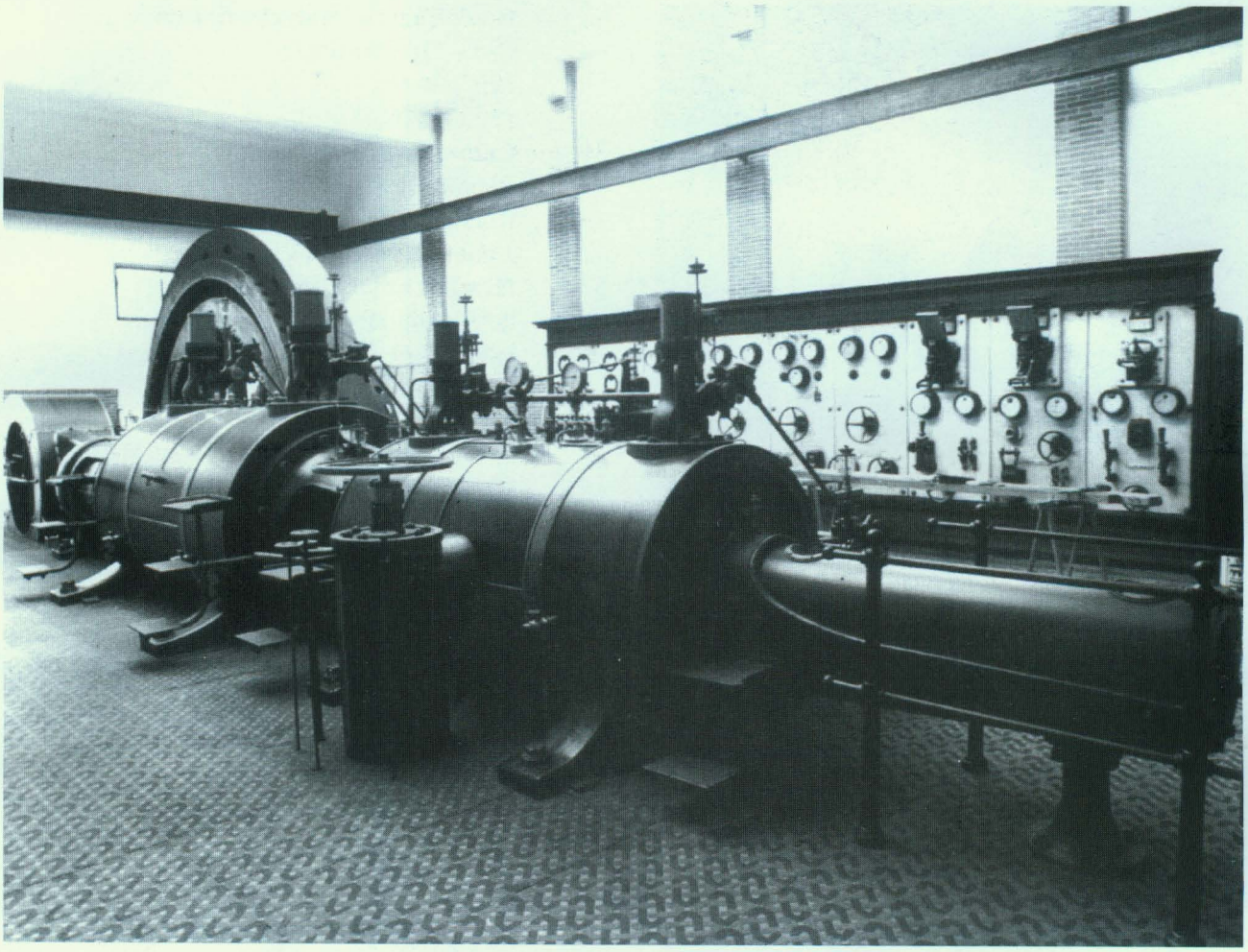

De geklasseerde tandem compoundstoommachine in het elektriteitsbedrijf (foto ATM)

54 **Bruno Spriet**, suikerijfabriek, Roeselaarsestraat
1889, 2 pk, ?
1893, 2 pk, Verstraete

55 **Bruno Spriet**, cichoreifabriek, Meensstraat
1873, ?, ?

56 **Stedelijk Elektriciteitsbedrijf**, elektriciteitscentrale, Prins Albertlaan
1901, 2 x 55 pk, Bollinckx
1907, 2 x 67 pk, ? en 1x 25 pk, ?
1909, 30 pk, ? (derde machine)
1911, 253 pk, ? (vierde machine)
1921, ?, ?
1929, ?, ? (vervangt tweede machine)
1936, 1650 pk, Carels-Vandekerckhove (geklasseerde stoommachine)

57 **Charles Verstraete**, smid, Zuidkaai
1884, 4 pk, ?
wordt een deel van een stoomborstelfabriek in 1912

58 **Jules Vandekerckhove-Laleman**, Stoomsuikerijfabriek, Kruisstraat
1876, ?, ?

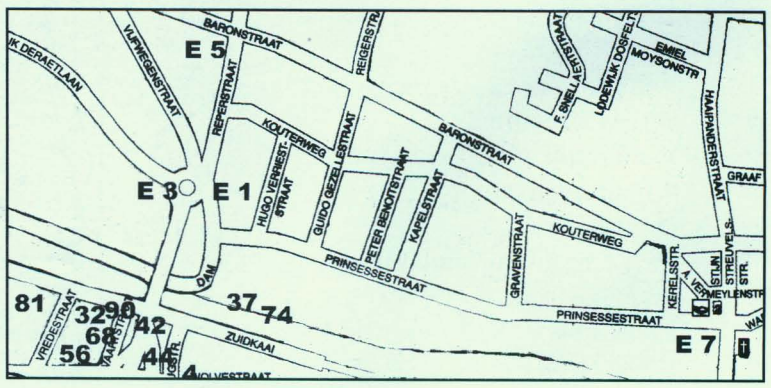

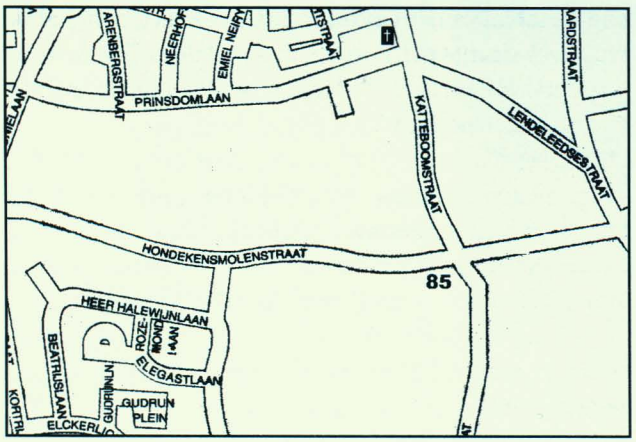

wordt cichorei- en stoomborstelfabriek in 1898
1898, 47 pk, ?
1899, 12 pk, Dekeirsschieter (tweede machine)
1902, 66 pk

59 **Constant Vandemoortele-Declercq**, stoomoliefabriek, Prins Albertlaan
1899, 25 pk, Paret-Messiaen
1902, 55 pk, ?

60 **Wed. Joseph Vandenberghe-Maes**, stoomoliemolen, Korenmarkt/ Melkmarktstraat
1847, 5 pk, De Weerdt Carton
1857, 12 pk, ?

61 **Karel Vandeputte-Devos**, steenbakkerij, Krekelstraat
1903, 16 pk, ?
wordt **Remi Vandeputte-Vanhaverbeke**
1913, ?, Paret-Messiaen

62 **Jules Janssens-Angillis**, stoomgarenfabriek, Kortrijksestraat (Maandagmarkt)
1886, ?, ?

63 **Hendrik Vanlandeghem-Dejonghe**, borstelfabriek, Nederweg
1904, 24 pk, ?

64 **Gustaaf Clement-Maeyens**, suikerijdrogerij, Droge Jan
1881, 10 pk, Dekeirsschieter

65 **Jules Vantieghem-Dupont**, stoomriemenfabriek, Roeselaarsestraat
1909, 23 pk, ?

66 **Van Wtberghe en Cie**, stoombrouwerij, Grote Markt
1889, 16 pk, ,
1891, 42 pk, ?

67 **Emile Van Wtberghe-Vanooteghem**, stoomwerkhuis, Marktstraat
1909, 10 pk, ?

68 **Jules en Joris Van Wtberghe**, stoomlijnwaadfabriek, Vaartstraat
< 1891, 40 pk, ?
1893, 16 pk, ?
1911, ?, Bollinckx

69 **Frans Defoort-Veranneman**, werkhuis, Kasteelstraat
1893, 1 pk, Verstraete
1899, 12 pk, ?

70 **Wed. Verbeke-Debrabandere**, stoomborstelhoutfabriek, Nederweg
1901, 18 pk, Verstraete
1902, 30 pk, Martin

71 **Constant Verschaeve-Leenknecht**, werkhuis, Wijngaardstraat
1882, 7 pk, Bonte

72 **Klooster Zusters van Maria**, wasserij, Gentsestraat
1914, ?, ?

73 **Gaspar Vandenbogaerde**, vlasroterij, Ciepenstraat
1920, ?, ?

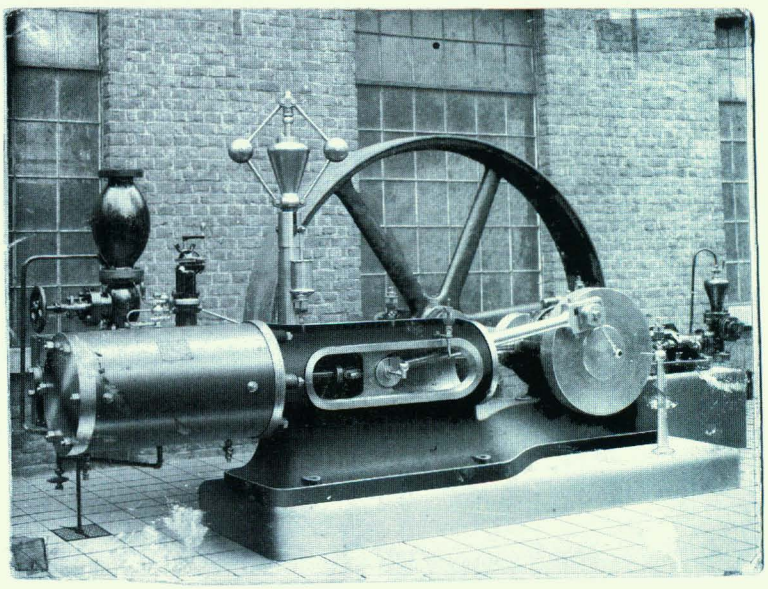

Stoommachine Dekeirsschieter (foto A. Martin)

74 **Etienne Messiaen**, blauwververij, Noordkaai
?, ?, ?

75 **Gebroeders Spillebeen**, vlasroterij, Geitestraat
1920, ?, ?

76 **Alfons en Camiel Demeulenaere**, vlasroterij, Slabbaardstraat-Zuid
1920, ?, ?

77 **Arthur Vandeputte**, brouwer, Molenweg
1921, ?, ?

78 **Aloïs Tack**, maalderij, Meensesteenweg
1921, ?, ?

79 **Wed. Victor Stragier**, vlaszwingelarij, Beiaardstraat
1922, ?, ? (locomobiel)
1929, ?, ?

80 **Gebroeders Wybo**, borstel & borstelhoutfabriek, Bellevuestraat
1922, ?, ?
1929, ?, ?

81 **Vandemoortele**, olieslagerij, Prins Albertlaan
1922, ?, ?

82 **Declercq-Vermote**, stoomverwerij, Nederweg
1922, ?, ?

83 **Gebroeders Verbeke**, ?, Nederweg
1923, ?, ?

84 **Firma Ameye**, borstelfabriek, Wijngaardstraat
1923, ?, ?

85 **Vanackere en Dejonckheere**, vlasroterij, Hondekensmolenstraat
1924, ?, ?

86 **Vanneste-Vandaele**, stoomwasserij-strijkerij, Roeselaarsestraat
1924, ?, ?

87 **Martin Vanhaverbeke**, houtzagerij, Krekelstraat
1926, ?, ?

88 **Vanbeylen en zonen**, schoenfabriek, Bellevuestraat
1927, ?, ?

89 **Demeulenaere en Cie**, ?, Oude Iepersestraat
1927, ?, ?

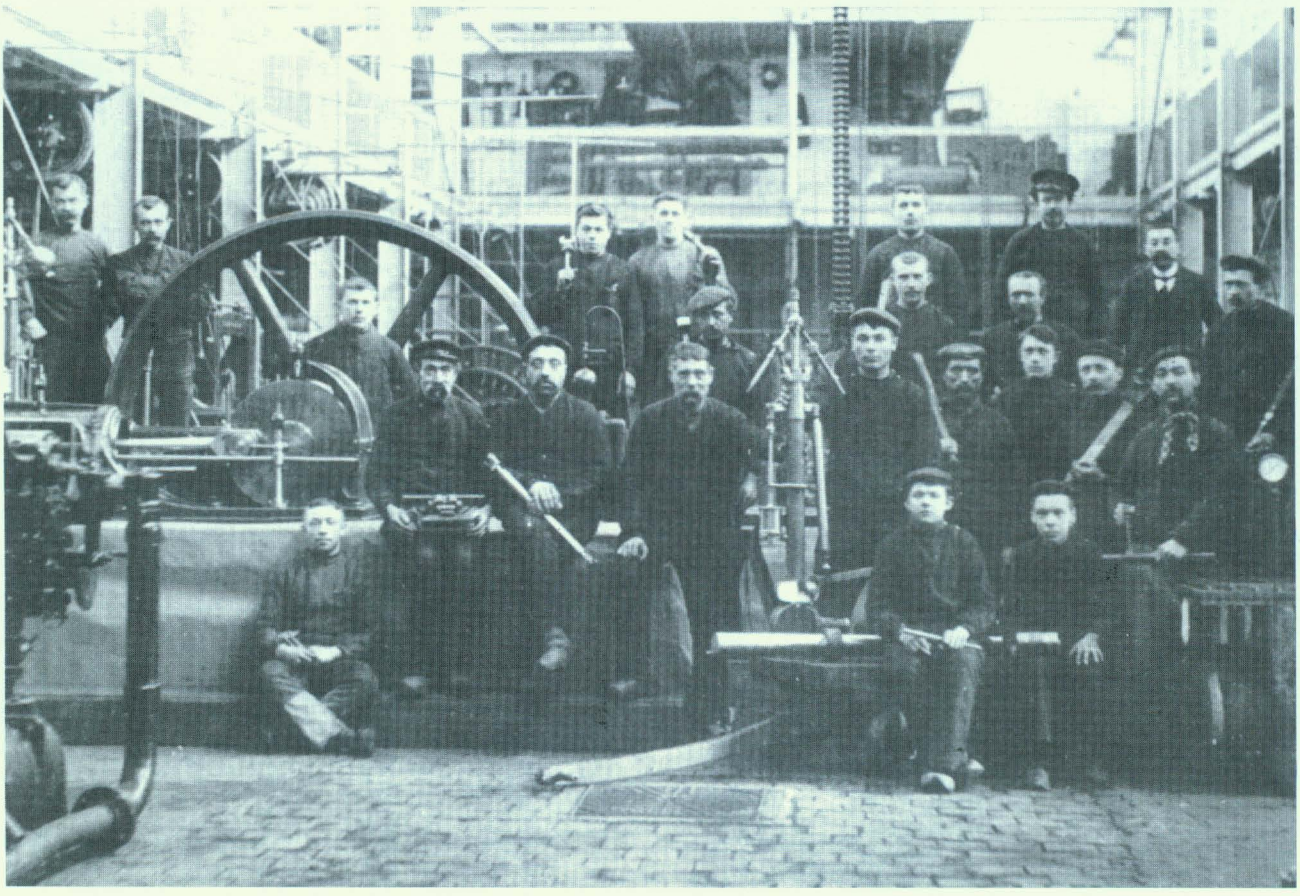

Werkhuis Paret (rond 1908) (foto ATM)

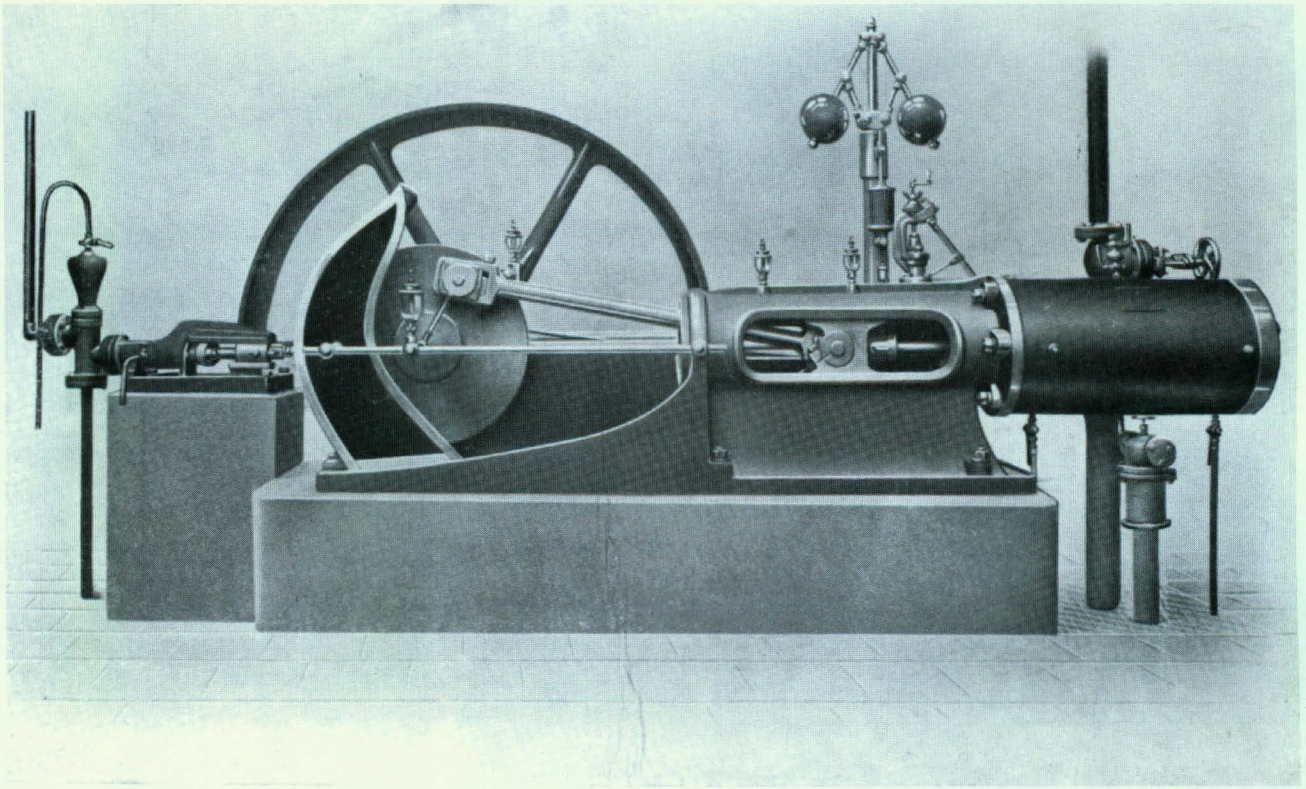

Voor- en achterkant van een stoommachine (75 H.P.) uit het atelier van Dekeirsschieter Frères (foto Borstelmuseum)

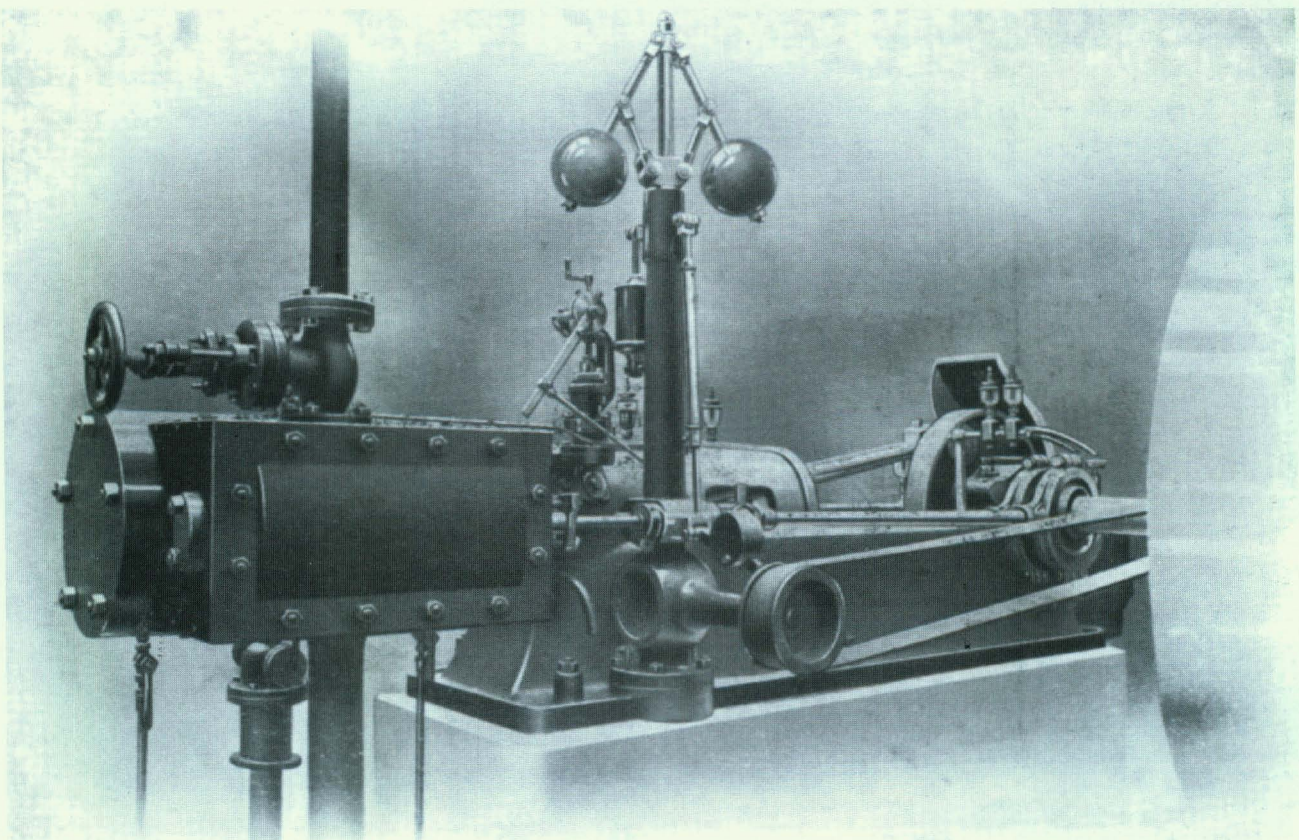

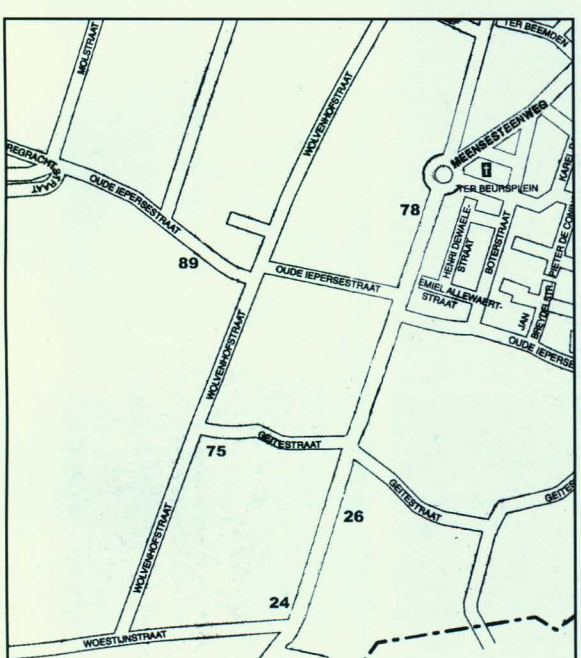

90 **Georges Van Wtberghe**, textielfabriek, Zuidkaai
1928, ?, ?

91 **Ferdinant Dupont-Vrommant**, stoomborstelfabriek Prins Albertlaan
1906, 54 pk, ?
1912, 14,5 pk, Vandekerckhove (tweede toestel)

92 **Coussens-Bouckaert,** houtzagerij, Manegemstraat
?, ?, ?

93 **Casier-Blomme**, borstelhoutfabriek, Nederweg
?, ?, ? (machine werd bewaard op een andere plaats)

94 **Gustaaf Vervaecke**, smid, Roeselaarsestraat
jaren 1960, ?, ?

in Emelgem:

E 1 **Frères Vandemoortele**, olieslagerij, Dam
1871, ?, ?

E 2 **Charles Vangroenweghe**, timmerman, Meulebeeksestraat
1896, ?, ?

E 3 **Kinderen Daenens**, borstelhoutfabriek, Dam
1898, ?, ?

E 4 **Venet-Parmentier**, weverij, Veldstraat
1901, ?, ?

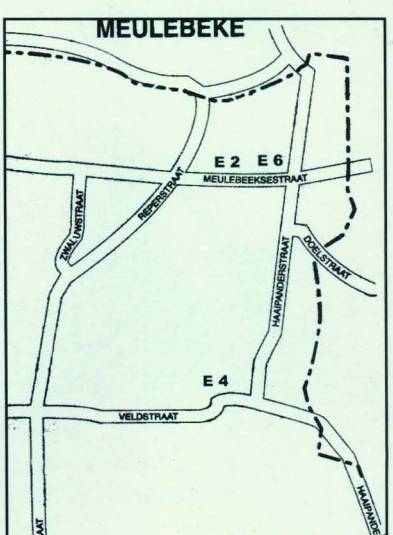

E 5 **François Defoort-Veranneman**, borstelhoutfabriek, Reperstraat
1902, ?, ?
1908, ?, ?

E 6 **Joseph Vangroenweghe**, timmerman, Meulebeeksestraat
1908, ?

E 7 **Louis De Keirsschieter**, borstelhoutmakerij, Prinsessestraat
1924, ?, ?

in Kachtem:

K 1 **Ignaas Verhelst**, cichoreifabriek, Kachtemseplein
1880, ?, ?

K 2 **Baert-Bruneel**, olieslager en molenaar, Hoogstraat
1883, ?, ?

K 3 **Alfons Rommel**, suikerij- en graanmaalderij, Kachtemseplein
1912, ?, ?

K 4 **Alberic Ostyn**, schrijnwerker- fotograaf, Kachtemseplein
1915, ?, ?

K 5 **Cyriel en Remi Vanderhaeghe**, schrijnwerkerij, Kachtemseplein
1916, ?, ?
1927, ?, ?

K 6 **Leopold Verhaeghe** en **Ernest Hoornaert**, borstelfabriek, Rumbeeksestraat
1921, ?, ?

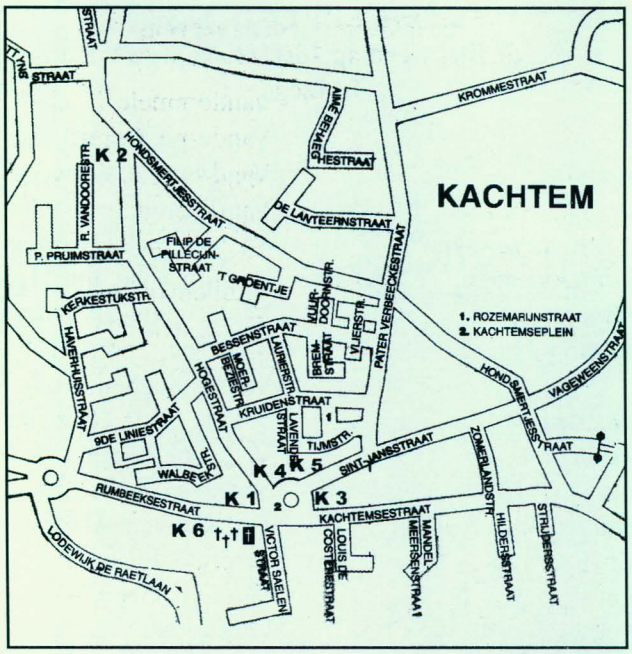

Drie Izegemse stoomconstructiehuizen

Alhoewel er geen ijzergieterij was in Izegem, waren er toch een drietal families met het assembleren van stoommachines bezig. Meestal maakte men ook nog andere machines.

De familie Dekeirsschieter

Leo(n) Hilonius Dekeirsschieter (° Izegem, 25/01/1828 - † Izegem, 03/04/1915), mecanicien introduceerde de stoommachine in 1867 in Izegem. Hij was de zoon van Florentinus Vincentius Dekeirsschieter, koopman en van Eugenia Francisca Robbe.

Hij huwde te Emelgem op 14 september 1870 met Eulalie Declercq uit Emelgem. Hun twee zonen, Henri Remi Cyril en Prosper August volgden hun vader op in zijn atelier in de Marktstraat. Men werkte verder onder de naam "Dekeirsschieter Frères".

Henri Remi Cyril bleef ongehuwd (° Izegem, 21/06/1871 -† Izegem, 29/03 /1934). Prosper August (° Izegem, 24/11/1885 - † Izegem, 09/09/1931) huwde op 17 september 1921 te Wevelgem met Anna Magdalena Denijs. Remi woonde bij hen in in de Marktstraat nr. 36.

De familie Paret

Valère Paret (° Izegem, 06/07/1869 - † Brugge, 26/12/1941) was de zoon van Henri Gerard Paret, lijnwaadfabrikant en van Emelie Emma Cappelle. Hij volgde zijn vader als lijnwaadfabrikant op, maar schakelde over naar werktuigkundige. Hij huwde op 4 mei 1895 te Izegem met Gabrielle Leonia Vincentia Messiaen. Hij begon met zijn assemblage van stoommachines in de Baron de Pélichystraat en verhuisde later naar de Vaartstraat.

Voor zover ons bekend waren er geen opvolgers. Valère verhuisde in 1910 naar Brugge.

De familie Verstraete

Charles Louis Verstraete (° Meulebeke, 01/12/1840 - † Izegem, 20/03/1916) kwam zich in Izegem vestigen vóór 1868 als slotenmaker. Kort ervoor huwde hij met Marie Silva Debus. Bij de geboorte van zijn dochter Helena in 1867 liet hij zich registreren als werktuigmaker. Zijn eerste woning moet in de Meensestraat gesitueerd worden. In 1869 vinden we hem op Baertshof terug en in 1879 in de Wijngaardstraat. Hij werd opgevolgd door zijn zoon Gustaf (° Izegem, 22/06/1873 - † Izegem, 05/05/1960). Deze was gehuwd met Juliana Octavia Vandommele (Izegem 01/10/1898). Zij woonden in de Roeselaarsestraat.

Izegemse ereleden (vervolg)

Strobbe, Luc, Vredestraat 1
Strobbe, Firma, Kasteelstraat 1
Strobbe, Michaël, Groenstraat 5
Strobbe-Cardoen, Dirk, Gentseheerweg 98
Strobbe-Hochepied, Marc, Wallemotestraat 77
Strobbe-Vanlauwe, Johan, Sint-Jorisstraat 37
Taeymans, Wilfried, Pieter Baesstraat 11
Terryn-Declercq, Rik, Melkmarkt 2 bus 5
Thibau, Eric, Rozelaan 75
Vanacker, Robert, Steenovenstraat 10
Vanackere, Herwig, Prinsdomlaan 39
Vanbeckevoort, Jaak, Meensestraat 133
Vanden Avenne, Zeno, Populierenstraat 3
Vandenbroucke, Guido, Leenstraat 135
Vandenbussche, Lieve, Nieuwstraat 9
Vandeputte, Didier, Nederweg 14/7
Vandeputte, Genoveva, Gentsestraat 84
Van der Haegen, Filip, Dam 38
Vanderheeren, Lucien, Zevekotestraat 15
Vandevoorde, Wilfried, Wilgenstraat 1
Vande Walle, Jos, Rozenlaan 70
Vandommele, Koenraad, Voetbalstraat 8
Vandommele, Kris, Mgr. Bouckaertstraat 1
Vandommele,Roger, Mevr. Roeselaarsestraat 93
Vandommele, Roger, Sint-Rafaëlstraat 17
Vandommele, Roel, Prinsessestraat 39
Vandorpe, Gerard, Ter Wallenstraat 34
Vandromme, Willy, Baronstraat 112
Vanfleteren, Jean-Paul, Kachtemsestraat 45
Vanhaverbeke Houthandel, Ambachtenstraat 22
Vanlerberghe, José, Hogestraat 41
Vanlerberghe, Myriam, Blekerijstraat 3
Vanneste, André, E.H., Emelgemseplein 3
Van Walleghem, Dirk, Slagmeersenstraat 41
Velghe, Joris, Kortrijksestraat 42-44
Verbanck, Frans, Roeselaarsestraat 82
Verbeke, Chris, Kruistraat 18
Verbeke, Jan, Abelestraat 36
Vercruysse-Colpaert, Hilde, Middenweg 11
Verduyn, Gaby, Wallemotestraat 65
Verhaeghe, Frits, Wijngaardstraat 11/1
Verhaeghe, Luc, Oekensestraat 29
Verhelst, Gezusters, Hogestraat 14
Verledens, Willy, Peter Benoitstraat 41
Vermeersch, Geert, Kachtemsestraat 61
Wybo, Monique, Kokelaarsestraat 107
Wylein, Freddy, 11-julistraat 11
Zusters van Liefde, Roeselaarsestraat 47
Zusters van Maria, Gentsestraat 31

Buiten Izegem :

Declercq, Drugo, Heulsestraat 24, 8860 Lendelede
Decock, Albert, Koebroekstraat 11, 8020 Oostkamp
Defauw-Verhoestraete, Leon, Zwinleen 7 app 1/13, 8300 Knokke-Heist
De Pélichy, Asbl.F.RMG., Loveldstraat 104, 9210 Heusden
Depoorter, Frans, Weggevoerdenlaan 2/21 8500 Kortrijk
Descheemaeker, Annemie, Schardauwstraat 17, 8880 Ledegem
Durant, Gerard, Arsenaalstraat 37, 8000 Brugge
Geldhof, Christiaan, Bapaumestraat 1, 8000 Brugge
Haspeslagh, Stefaan, Brandstraat 104, 9830 Sint-Martens-Latem
Maes, Willy, Dwarsstraat 33, 8531 Bavikhove
Matton, Eric, Resedastraat 2, 9920 Lovendegem
Meyfroidt, Armand, Vlasschaardstraat 12, 8770 Ingelmunster
Missiaen, Jan, Lijsbrugstraat 37, 8770 Ingelmunster
Priem, Jacques, Amede Brackestraat 10/2, 1950 Kraainem
Strynckx - Van Hassel, Jan, Rotsstraat 60, 9240 Zele
Vanantwerpen, Lucien, Korenstraat 19, 9800 Deinze
Vandewalle, Roger, Ingelmunstersestraat 13, 8860 Lendelede
Vanneste, Guido, Tarwestraat 10, 8770 Ingelmunster
Veranneman, André, Grote Markt 28/4 8800 Roeselare
Vermandere-Deputter, Geert, Beemd 6, 1654 Huzingen-Beersel

DRUKKERIJ JAN BOGAERT
8870 IZEGEM - (051) 30.26.59

drukkerij jan bogaert

extra verzorgd drukwerk
in één of meerdere kleuren
voor bedrijf / vereniging / familie

onze-lieve-vrouwestraat 20 • b-8870 izegem
tel. 051 30 26 59
fax 051 31 44 20
e-mail: bogaert.jan@skynet.be

KBC

Bank & Verzekering

vanhaverbeke houthandel

Alles voor de woningbouw

- Tuinhout, carports, speeltuigen
- Ruim assortiment aan laminaat, parket, plafond- en wandbekleding

HOUTHANDEL VANHAVERBEKE NV
Ambachtenstraat 22, 8870 Izegem
Tel. 051 30 02 27 - Fax 051 31 50 45
e-mail: offerte@hout-vanhaverbeke.be

HEEMKUNDIGE KRING
TEN MANDERE
IZEGEM

Vooraan is de globale kaart van de 'Prochie ende Prinsdomme van Iseghem afgedrukt.
Ze werd in 1746 opgemaakt door landmeter François De Bal uit Harelbeke en hangt in de gemeenteraadszaal van Izegem. Het is de oudste, meest volledige kaart van onze stad.

Aangesloten bij Heemkunde West-Vlaanderen

STROBBE DDT Fotografie: Kari Decock-Izegem